

T.C
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi
ve Rasyolara Olan Etkisi**

TUBA UĞUR

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. CEVDET ALPTEKİN KAYALI

MANİSA
2010

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU**

Tez No:

Konu:

Üniv. Kodu:

Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tezin yazarının

Soyadı: UĞUR

Adı: Tuba

Tezin Türkçe adı: Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Rasyolara Olan Etkisi

Tezin Yabancı adı: Accounting of the Factoring Transactions and Effects to the Ratios

Tezin Yapıldığı

Üniversite: CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ **Enstitü:** SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Yıl: 2010

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü: 1- Yüksek Lisans

Dili: Türkçe

Sayfa Sayısı: 99

Referans Sayısı: 83

Tez Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: Cevdet Alptekin

Soyadı: KAYALI

Türkçe anahtar kelimeler:

İngilizce anahtar kelimeler:

- 1- Factoring
- 2- Kısa Vadeli Finansman
- 3- Muhasebeleştirme Uygulamaları
- 4- Rasyo Analizi

- 1- Factoring
- 2- Short Term Loan
- 3- Accounting Treatment
- 4- Ratio Analysis

Tarih:

İmza:

ÖZET

Reel kesimin büyümeye başlamasıyla birlikte piyasada yeni finansal tekniklerin kullanımının gereksinimi ortaya çıkmıştır. Gerek yurt içi gerekse yurt dışına mal ve hizmet sunan firmalar kaynak ihtiyaçlarını zamanında karşılayabilmek ve alacaklarının tahsil edilememe riskini ortadan kaldırmak için alternatif finansman yöntemlerine başvurmuşlardır.

Özellikle 1980'den sonra önem kazanmaya başlayan factoring işlemi ülkemizde de uygulama alanı bulmuş ve hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır. Factoring ile firmalar alacaklarını zamanında tahsil edebilmekte ve nakit akımını da kolaylıkla gerçekleştirebilmektedirler. Bu nedenle factoring işlemi firmaların kısa vadeli alacak haklarının devredilerek nakit akışının sağlanması açısından büyük önem taşır.

Bu tezin amacı bir finansman tekniği olan factoring'i incelemeyi ve factoring'in kullanılmasının firmaların rasyolarına etkisini açıklamayı kapsamaktadır.

ABSTRACT

With the start of the growing market segments the real financial techniques in the use of the new requirement has emerged. The companies which sells goods and services to domestic and overseas, offer resources to meet the needs and the timely collection of receivables to eliminate the risk of apply to alternative funding methods have.

Started to gain importance, especially after 1980, the factoring process, our country has found the application area and quickly became widespread. Factoring companies will take the time and cash flow that can be charged easily perform. Therefore, the factoring company will take short-term cash flow rights are transferred is very important in terms of the provision.

The purpose of this thesis comprises that examine factoring as a financing technique and factoring methodswith disclosing the effects of firms ratios.

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Rasyolara Olan Etkisi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

/06/2010
Tuba UğUR

İÇİNDEKİLER

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU	I
TÜRKÇE ÖZET	II
İNGİLİZCE ÖZET	III
YEMİN METNİ	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	IX
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ	X
GİRİŞ	XI

BİRİNCİ BÖLÜM FACTORING

1. FACTORING KAVRAMI	1
1.1. Factoring'in Gelişimi	5
1.2. Factoring İşleminde Taraflar	6
1.3. Factoring'in İşleyişi	7
1.4. Factoring'in Türleri	9
1.4.1. Yapıldığı Yer Durumuna Göre	9
1.4.1.1. Yurtiçi Factoring	9
1.4.1.2. Uluslararası Factoring	9
1.4.1.2.1. İhracat Factoringi	15
1.4.1.2.2. İthalat Factoringi	16
1.4.1.2.3. Zincirleme Factoring	16
1.4.2. Rücu Edilebilme Durumuna Göre	17
1.4.2.1. Rücu Edilebilir Factoring (Resource Factoring)	17
1.4.2.2. Rücu Edilemez Factoring	17
1.4.3. Ödeme Zamanına Göre	18
1.4.3.1. Ön Ödemeli Factoring	18
1.4.3.2. Ödeme Vadesinde Factoring	18
1.4.4. Bildirim Durumuna Göre	18

1.4.4.1. Bildirimli Factoring (Açık Factoring İşlemi)	18
1.4.4.2. Bildirimsiz Factoring (Gizli Factoring İşlemi)	19
1.4.5. Diğer Factoring Çeşitleri	19
1.4.5.1. İskonto Esasına Göre Peşin Ödemeli Factoring	19
1.4.5.2. Acenta Factoringi	20
1.4.5.3. Toptan Factoring (Bulk Factoring)	20
1.5. Factoring İşleminin Fonksiyonları	21
1.5.1. Finansman Fonksiyonu	21
1.5.2. Hizmet Fonksiyonu	21
1.5.3. Teminat Fonksiyonu	22
1.6. Factoring İşleminin Maliyetleri	22
1.6.1. Factoring Komisyonu	22
1.6.2. Finansman Maliyeti	23
1.6.3. Factoring Ücreti	23
1.7. Factoring'in Sunduğu Hizmetler	24
1.7.1. Alacak Yönetimi	24
1.7.2. Tahsilat Yönetimi	24
1.7.3. Nakit Yönetimi	25
1.8. Factoring'in Diğer Alternatif Finansman Yöntemleriyle Karşılaştırılması	25
1.8.1. Senet Karşılığı Kredi ve Factoring	25
1.8.2. Leasing ve Factoring	25
1.8.3. Forfaiting ve Factoring	26
1.8.4. Banka Kredileri ve Factoring	26
1.8.5. Factoring ve Akreditif	26
1.8.6. Factoring ve İhracat Kredisi Sigortası	27
1.9. Factoring'in Avantaj Ve Dezavantajları	28
1.9.1. Factoring'in Avantajları	28
1.9.2. Factoring'in Dezavantajları	30

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE FACTORİNG İŞLEMLERİ VE MEVZUATI

2. TÜRKİYE'DE FACTORİNG İŞLEMLERİ	31
2.1. Türkiye'de Factoring'in Tarihsel Gelişimi	31

2.2. Factoring Şirketleriyle İlgili Yasal Düzenleme	33
2.2.1. Factoring Şirketlerinde İzin	34
2.2.2. Factoring Şirketlerinin Kuruluşu	35
2.2.3. Factoring Şirketlerinin Faaliyete Geçişi	36
2.2.4. Factoring Şirketlerinin Faaliyet İzninin İptali	37
2.2.5. Factoring Şirketlerinin Yapamayacağı İş Ve İşlemler	38
2.2.6. Factoring Şirketlerinde Ana Sözleşme Değişikliği Ve Hisse Devri	38
2.2.7. Factoring Şirketlerinde Sözleşme Zorunluluğu	39
2.2.8. Factoring Şirketlerinde Bilgi Verme Ve Denetim	39
2.3. Factoring İşlemleri İle İlgili Mevzuat	40
2.3.1. Borçlar Kanunu	41
2.3.2. Damga Vergisi Kanunu	41
2.3.3. Türk Ticaret Kanunu	43
2.3.4. Bankalar Kanunu	44
2.3.5. Katma Değer Vergisi	45
2.3.6. Factoring Şirketleri'nin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında	45
Yönetmelik	
2.3.7. Sigortacılık Mevzuatı	46
2.3.8. Gelir Vergisi Kanunu Açısından Factoring İşlemleri	46
2.3.9. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Factoring İşlemleri	47
2.3.10. Kambiyo Mevzuatı	47
2.3.11. Gider Vergileri Kanunu	48
2.4. Dünyadaki Factoring İşlem Hacmi	48
2.5. Türkiye'de Factoring İşlemlerinin Yapısal Durumu	51

III. BÖLÜM

FACTORING İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RASYOLARA OLAN ETKİSİ

3. FACTORING İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	59
3.1. Factoring İşlemleri İle İlgili İşlemler	60
3.2. Factor Açısından Factoring Muhasebesi	61
3.3. Satıcı Firma Açısından Factoring Muhasebesi	64
3.4. Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama	70

3.4.1. Factoring İşlemi Yapılmadan Önceki Finansal Durum	70
3.4.1.1. Factoring İşleminin Yapılmadığı Durumdaki Mali Tablolar	71
3.4.1.2. Factoring İşleminin Yapılmadığı Durumda Defter-İ Kebir (Bilanço Hesapları)	73
3.4.1.3. Factoring İşleminin Yapılmadığı Durumda Rasyolar	75
3.4.2. Factoring İşlemi Yapılması Durumundaki Finansal Durum	76
3.4.2.1. Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama	77
3.4.2.2. Factoring Sonrası Defter-i Kebir (Büyük Defterler)	79
3.4.2.3. Factoring İşleminin Yapılması Durumunda Mali Tablolar	81
3.4.2.4. Factoring İşleminin Yapıldığı Durumdaki Rasyolar	84
3.4.3. Factoring İşlemi Öncesi ve Sonrası Rasyoların Karşılaştırılması	85
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	89
BİBLİYOGRAFYA	93

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
A.Ş.	:Anonim Şirket
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BK	:Borçlar Kanunu
BSMV	:Banka Sigorta Muamele Vergisi
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
FCI	:Uluslararası Factor Zinciri
GVK	:Gelir Vergisi Kanunu
İAV	:İktisadi Araştırmalar Vakfı
İGEME	:İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
İZTO	:İzmir Ticaret Odası
KDV	:Katma Değer Vergisi
KHK	:Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	:Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri
KOSGEB	:Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KVK	:Kurumlar Vergisi Kanunu
LIBOR	:Londra Bankalar Arası Para Piyasası
MÖ	:Milattan Önce
SPK	:Sermaye Piyasası Kanunu
TBB	:Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	:Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TDK	:Türk Dil Kurumu
TES-AR	:Türkiye Esnaf-Sanatkar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü
TL	:Türk Lirası
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	:Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
VUK	:Vergi Usul Kanunu

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo No

Tablo-1: Kıtalar Arası Factoring İşlemleri (Milyon Euro) (2001-2009)	48
Tablo-2: Avrupa Ülkelerinin Factoring Ciroosu (Milyon Euro) (2003-2009)	49
Tablo-3: 2001-2008 Yılları Arası Bazı Ülkelerin Factoring Ciroosu (Milyon Euro)	50
Tablo-4: Dünya Factoring İşlem Hacminin Türkiye ile Karşılaştırılması Ciro (Milyon \$)	51
Tablo-5: Türkiye’de Factoring Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmaların Yapısal Özellikleri	54
Tablo-6 : Factoring Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri	55
Tablo-7: Factoring Alacaklarının Yüzde Dağılımı	55
Tablo-8: Türkiye’de Factoring İşlem Hacimlerinin Sektörlere Göre Dağılımı	57
Tablo-9: Türkiye’de Faktoring Derneğine Üye İşletmelerin Sektördeki Dağılımı	58
Tablo-10: UĞUR A.Ş.’nin Factoring Yapılmadığı Durumdaki Bilançosu	71
Tablo-11: UĞUR A. Ş.’Nin Factoring Yapılmadığı Durumdaki Gelir Tablosu	72
Tablo-12: UĞUR A.Ş.’nin Factoring İşlemi Yapması Durumundaki Bilanço	82
Tablo-13: UĞUR A.Ş.’nin Factoring İşlemi Yapması Durumundaki Gelir Tablosu	83
Tablo-14: Factoring Öncesi ve Factoring Sonrası Rasyoların Karşılaştırılması	85

Şekil No

Şekil-1: Factoring’in İşleyişi	8
Şekil- 2: Uluslararası Factoring’te Başvurusu Aşaması	11
Şekil-3: Uluslararası Factoring’te Fatura Devri ve Tahsilat	12
Şekil-4: Uluslararası Factoring Süreci	13
Şekil-5: Türkiye’de Factoring İşlemlerinin Dağılımı	52
Şekil-6 : Türkiye’de Factoring İşlemleri ve Büyüme Oranları	53

GİRİŞ

Ekonominin hızla gelişmesiyle birlikte firmaların kaynak ihtiyacı giderek artmaya başlamıştır. Ekonomik gelişmeyle birlikte ortaya çıkan kaynak ihtiyacı finansal tekniklerin oluşmasına neden olmuştur. Oluşan bu tekniklerden birisi de factoring'tir.

Factoring mal ve hizmet sunan firmaların ticari faaliyetleri sonucu oluşan alacak haklarını factoring olarak adlandırılan finansal şirketlere devretmesidir. Factoring'te firmaların kredili işlemleri sonucu oluşan kısa vadeli senetlere bağlı alacak hakları factoring şirketleri tarafından satın alınmaktadır. Firmalar sundukları mal ve hizmetler karşılığında alacaklarını tahsil edebilirlerse ürünlerini nakte çevirebilmektedirler. Alacakların zamanında tahsil edilememesi firmaların karşılaştığı en büyük sorunlardan birisidir. İşte bu gibi durumlarda alacakların tahsil edilememe riskini üstlenerek firmalara nakit akışı sağlamak için factoring şirketlerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Factoring işleminde firmalar ve factoring işletmeleri satış anlaşması imzalayarak mal ve hizmetlerin satın alınmaması riskini factor kuruluşu devredebilmektedirler.

Alacakların geç tahsil edilmesi işletmeye gelen nakit akımını yavaşlatmakta ve bu da firmada sorunlara neden olmaktadır. Bu durumda factoring nakit akışını elinde tutarak nakit aksaklığını ortadan kaldıracılabilmektedirler.

İşletmenin faaliyetlerinin sağlıklı şekilde devam edebilmesi için nakit akışının kesintisiz olması önem taşır. Tahsilatı gerçekleştirme işletmelerin kontrol altına alamadıkları bir etmendir. Tahsilatta meydana gelebilecek herhangi bir aksaklık işletmenin gerek bugünkü gerekse geleceğe yönelik planlarını bozabilmektedir. İşte böyle bir durumda factoring, işletmenin nakit akışını işletmelere finansman, alacak garantisi ve tahsilat imkanı sunarak kesintisiz hale getirmektedir. Bu durum sonucunda da işletme ihtiyaç duyduğu nakti factoring kuruluşlarından sağlayarak planlarını gerçekleştirebilmektedir.

Türkiye'de factoring faaliyetleri 1988 yılında başlamıştır. İşletmelerin banka kredisi kullanabilmeleri için bilançolarının mali açıdan güçlü olması ve yeterli teminatlarının olması gerekmektedir. Eğer işletmeler kredi kullanacak düzeyde teminata sahip değillerse alternatif bir finansman kaynağı olan factoring şirketleri bu durumda devreye girmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde factoring kavramı, factoring'ın gelişimi, işleyişi, türleri, fonksiyonları, maliyetleri, factoring'ın diğer alternatif yöntemlerle karşılaştırılması, avantaj ve dezavantajları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde Türkiye'de factoring'ın tarihsel gelişimi, factoring şirketleriyle ilgili yasal düzenleme, factoring şirketlerinin kuruluşu, faaliyete geçişi, factoring işlemleri ile ilgili mevzuat, dünyada ve Türkiye'deki factoring hacimleri ve factoring'ın sektörler arası dağılımı incelenmiştir.

Üçüncü bölümde factor ve satıcı firma açısından factoring muhasebesileştirilmesi gösterilmiş ve factoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin bir örnek verilmiştir. Factoring işleminin işletme bilançosuna ve rasyolara etkisi uygulamalı örnekle anlatılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

FACTORING

1. FACTORING KAVRAMI

Alacak hakkının satın alınması veya ticarete alacakların idaresi anlamına gelen factoring işlemi icra etmek, yapmak, etken anlamına gelen Latince kökenli olan factor kelimesinden türetilmiş ve Türk Dil Kurumu tarafından “alacaklandırma karşılığı” olarak dilimize çevrilmiştir.¹

Genellikle işletme sermayesi finansman kaynağı olarak kullanılan factoring, “factoring alacakları” veya “alacak hesapları finansmanı”, “fatura indirimi” olarak da adlandırılmaktadır.

En yaygın ve en eski alacak finansman yöntemlerinden birisi olan factoring işleminin literatürde yer alan belli başlı tanımları şu şekildedir:

Factoring kısa vadeli, aktife dayalı bir finans türü olup, kısa vadeli ve daha çok tüketim malları finansmanı için kullanılan, ihracatçıların şüpheli alacaklardan kaynaklanacak zararlarına karşı tam güvence sağlayan bir sistemdir. Bu finansman yönteminin, işletmenin ülke içinde ve dışındaki satışlarının artırılması için yoğun kullanım alanı bulunmaktadır.²

Factoring, büyük miktarlarda kredili satışlar yapan işletmelerin, bu satışlardan doğan alacak haklarının "factoring şirketi" olarak adlandırılan finansal kuruluşlar tarafından satın alınması esasına dayanan bir finansal faaliyettir.³

¹ TDK, Büyük Türkçe Sözlük, <<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=Factoring&ayn=tam>>, (20.02.2009).

² Niyazi Erdoğan, **Uluslararası İşletmelerde Mali Risk ve Yönetimi & Çağdaş Finansman Teknikleri**, 2. Basım, Kent Matbaacılık, İstanbul, Aralık 1995, s.140.

³ Mustafa H. Çolakoğlu, **Kobi Rehberi**, KOSGEB Başkanlığı, Teknoloji Destek Süreçleri Yöneticisi, TOBB Genel Yayın No Genel: 359-Pm:2, Yorum Matbaacılık, Nisan 2002, s.180.

Bir başka ifadeyle factoring, vadeli satışlardan doğan alacakların finansal kurum tarafından (factor) peşin bir bedelle satın alınması, kısaca alacakların peşinen nakde dönüştürülmesi olarak açıklanabilir. Bu durumda factoring, bir işletmenin ürününü satmasından sonra satılan ürünün bedelini alıncaya kadar geçecek sürenin finanse edilmesi işlemi olmaktadır.⁴

Factoring, bir başkası hesabına davranan kişiyi ifade etmekte ve uzun vadeli bir sözleşmeyi gerektirmektedir. Factoring en basit anlamıyla vadeli alacakların garantiye alınması ve tahsilat garantisi sağlayan vadeli alacağın belli bir oran ile factoring şirketi tarafından vadesinde alacaklıya ödenmesidir.⁵

Factoring, kredili satış yapan işletmelerin bu satışlardan doğan alacak haklarını bankalara veya bu konuda uzmanlaşmış diğer finansman kuruluşlarına satmalarını ifade etmektedir.⁶

Ticari ve hukuki anlamda factor ise mal satımı veya hizmet arzı ile uğraşan işletmelerin bu satışları dolayısıyla doğmuş ya da doğacak alacaklarını devralarak tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık peşin ödemelerde bulunarak finansal kolaylıklar sağlayan, aynı zamanda mali, ticari ve idari konularda işletmeye verdiği hizmetler karşılığında ücrete hak kazanan kişi ya da kuruluştur.⁷

Factoring'ın esas özelliği ihracatçının factor'le bir satış anlaşması imzalayarak, mal ve hizmetlerin satın alınmaması gibi riskleri factor kuruluşu devredebilmesidir. İthalatçı ödemesini factor'e yapar. Factoring işlemi aslında emeğin ihracatçı ve factor arasında bölüşümünü temsil eder. Factor kredi risklerini değerlendirir ve fonları toplar. Factor, ihracatçı kuruluşu kredi yönetim hizmeti verir ve factoring anlaşmasına göre factor ihracatçının içsel kredi kontrol ve satış hesaplarını elinde tutar.⁸

⁴ Sudi Apak, **Uluslararası Finansal Teknikler**, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Eylül 1992, s.89.

⁵ H. Çetin Berdestenci, Murat Canitez, **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006, s.240.

⁶ Ömer Dinçer, Yahya Fidan, **İşletme Yönetimine Giriş**, Beta Yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul, Ekim 1999, s. 236.

⁷ Cumhur Özakman, **Factoring Sözleşmeleri**, İ.Ü. Yayınları, İstanbul 1999, s.13.

⁸ Ioannis Glinavos, "An Introduction to International Factoring & Project Finance", **Munich Personal RePec Archive**, <<http://mpra.ub.uni-muenchen.de/854/>>,s.3, (20.02.2009).

İşletmenin faaliyetlerinin sağlıklı şekilde devam edebilmesi için nakit akışının kesintisiz olması önem taşır. Tahsilat ögesi, işletmelerin kontrol altına alamadıkları bir etmendir. Tahsilat bölümünde meydana gelebilecek herhangi bir aksaklık işletmenin gerek cari gerekse geleceğe yönelik nakit akış planlarını bozabilmektedir. İşte böyle bir durumda factoring işletmenin nakit akışını işletmelere finansman, alacak garantisi ve tahsilat imkanı sunarak kesintisiz hale getirmektedir. Bu durum sonucunda da işletme ihtiyaç duyduğu nakti factoring kuruluşlarından sağlayarak planlarını gerçekleştirebilmektedir.

Bir factoring anlaşması ile factor, satıcı firmanın yaptığı kredili satışlarla ilgili her türlü muhasebe kayıtlarının tutulması, kredili satışlardan doğan alacakların tahsil edilmemesi halinde doğacak kayıpların tam olarak karşılanması, satıcı firmaya kredili satış tutarlarının belirli bir oranında kredi verilmesi, potansiyel ve mevcut müşterilerin mali durumları hakkında bilgi toplanması ve malların satış imkanlarını artırmak üzere piyasa araştırması yapılması gibi fonksiyonları üstlenmektedir.⁹

Ülkemizde factoring şirketi veya factor kuruluşları yasal olarak mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları sahiplenerek (satın alarak) bunların tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık olarak şirketlere ödemelerde bulunarak mali destek ve kolaylıklar sağlayan finansal kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır.¹⁰

Factoring satıcının, yani mal veya hizmet sunan kuruluşun, alacaklarının tahsilini factor denilen aracı bir kuruluşa temlik yoluyla satmasıdır. Dolayısıyla;¹¹

- Factoring her şeyden önce bir tahsil müessesesidir. Factoring satıcının doğmuş ve/veya doğacak alacaklarının factoring şirketine temlik edilmesiyle satışdır.
- Factoring şirketi, kendisine temlik edilen alacakları kendi nam ve hesabına tahsil eder. Tahsil işlemiyle ilgili bütün işlemleri yürütür. Ancak factoring

⁹ İzmir Ticaret Odası, **Kobi Finansman Kaynakları**, İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir, 1999, s.40.

¹⁰ Muharrem Özdemir, **Finansal Yönetim**, 2. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1999, s.269.

¹¹ Erdin Arı, "Türkiye'de Küçük İşletmelere Yönelik Olarak Finansal Kiralama ve Faktoring", Editör: Tamer Müftüoğlu, **Türkiye Esnaf-Sanatkar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü (TES-AR), Modern Finansman Araçlarının Esnaf-Sanatkar ve Küçük İşletmeler Açısından Değerlendirilmesi**, TES-AR Yayınları No:6, Ankara, 1992, s.12-13.

şirketi tahsil ettiği alacakları asıl hak sahibine öder ve bu işlemlerle ilgili belli bir bedel alır.

- Factoring şirketi çok kere söz konusu alacağın belli bir kısmını peşin ödediğinden bir finansman fonksiyonunu da üstlenmiş olur. Bu fonksiyonuyla factoring şirketi sadece alacağın tahsilini yapan bir kuruluş olmaktan çıkıp aynı zamanda bir finansman kuruluşu halini de almaktadır.
- Factoring şirketi aynı zamanda bir garanti fonksiyonu da üstlenmektedir. Borçlunun mali güçlüğü düşmesi halinde tahsil edilemeyen alacağın riskini de genellikle factoring şirketleri üstlenir.

Günümüzde firmaların en önemli varlıklarından biri yaptıkları satışlardır. Bu durumda factoring, kaynakların etkin kullanımında önemli bir etmen olarak görülür.

Factoring işlemi ile firmanın nakit ihtiyacı giderilmekte ve naktin harekete geçirilmesi sağlanmaktadır. Firmalar alacaklarını zamanında tahsil ettiklerinde ürünlerini nakde dönüştürebilirler. Firmaların en önemli sorunu alacaklarını tahsil etme konusudur. Alacakların geç tahsil edilmesi işletmeye gelen nakit akışını yavaşlatmakta ve bu da firmada nakit akışı açısından sorunlara neden olmaktadır. Bu durumda factoring nakit akışını elinde tutarak nakit aksaklığını ortadan kaldırmaktadır.

Factoring kredili satışlar yapan firmaların, bu satışlarından doğan alacak haklarının 60-180 gün vadeli olarak "factoring şirketi" tarafından taraflar arasında imzalanan bir factoring sözleşmesi ile satın alınması esasına dayanan ve factoring şirketinin satıcı firmaya finansman hizmetinin dışında anında peşin ödeyerek bütün alacaklarını satın almak, alacakları takip ederek vadesinde tahsil edilmesini sağlamak, bu alacaklara ilişkin muhasebe ve defter kayıtlarını tutmak ve potansiyel müşterilerin finansal yapıları hakkında bilgi toplama gibi hizmetlerinden yararlandırma işlemidir. Kısaca factoring;¹²

- Anında peşin ödeyerek bütün alacakları satın alır,
- Alacakları tahsil eder,

¹² Zekai Özdemir, "Dış Ticaret Finansman Tekniklerinden Faktoring ve Forfaiting İşlemleri", **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** (10) 2005/2, s.199.

- Bu alacaklara ilişkin muhasebe ve defter kayıtlarını tutar,
- Borçlu hakkında istihbarat yapar ve elde ettiği bilgileri güncel tutar,
- Borçlunun mali sıkıntıya düşerek ödeme kabiliyetini kaybetmesi halinde oluşan zararları üstlenir yani satıcıyı tahsilat sıkıntısına karşı korur.

Factoring işlemi finansman, garanti ve tahsilat olmak üzere üç hizmet türü sunar. Müşteri ile yapılan anlaşmaya göre üç hizmetten ya da birinden yararlanılabilir. Finansman vadeli alacakların belli bir oranının ön ödeme olarak müşteriye ödenmesi, garanti alıcı firmanın ödeme güçlüğüne düşmesi durumunda söz konusu alacağın garanti edilmesi, tahsilat ise alacakların yönetimi, tahsilat ve takibinin yapılarak müşteriye raporlanması şeklinde özetlenebilir.¹³

1.1. Factoring'in Gelişimi

Factoring'in dünyada bilinen ilk uygulamaları Mezopotamya'ya dayanmaktadır. M.Ö. 4000'li yıllarda, söz konusu bölgede günümüzdeki "alacağın temlik" işlemlerine benzer uygulamalar görülmüştür. Sonraları, antik Roma İmparatorluğu döneminde "factor" kelimesinin "mümessil", yani başka birinin ticari işlerini takip eden anlamında kullanıldığı bilinmektedir. 18. yüzyılda, konşimento üzerinde malların alıcısı olarak "factor"un belirtilmesi ve uluslararası ticarete "factor" sözcüğünün Flamanca'daki orijinal kullanımıyla yasal belgelerde yer almasına rastlanılmaktadır. 19. yüzyılın sonlarında, Avrupalı tekstil üreticilerinin mallarını komisyoncular aracılığıyla değil doğrudan satmaya başlamalarıyla, günümüzdeki tanımı çerçevesinde factoring ilk olarak tekstil sektöründe kullanılmıştır.¹⁴

İngiliz yünlü kumaş dokuma fabrikalarının Amerika'daki satış temsilcileri, Kuzey Amerika tekstil piyasasında bu tekniği uygulayarak 1830'larda İngiliz tekstil endüstrisinin süratle gelişmesini sağlamışlar daha sonra faaliyetlerini tekstil dışı (gıda maddeleri, mobilya vb.) alanlara da yaymışlardır. Modern anlamda ise ABD'de ilk kez 1920'li yıllarda

¹³ İş Faktoring, "Faktoring'in Sunduğu Hizmetler", <<http://www.isfactoring.com.tr/SSS.htm>>, (20.01.2009).

¹⁴ Mehmet Melemen, S.Burak Arzoğa, **Uluslararası Ticaret Alternatif Finansman Teknikleri ve Muhasebeleştirilmesi Ticari Yazışma Örnekleri**, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2000, s.368.

başlatılan factoring faaliyetleri 1970'li yıllarda giderek yaygınlaşmış olup, günümüzde ABD ve Avrupa ülkelerinde geniş çapta uygulanan bu yeni finansman tekniği, gelişmekte olan ülkelerde de kullanılmaya başlanmıştır.¹⁵ Birçok ülkede 1950'li yıllardan bu yana modern anlamda hizmet veren factoring kuruluşlarının önemli bir kısmı büyük banka ve finans kuruluşlarının katılımıyla kurulmuştur. Bazı Avrupa ülkelerinde (İtalya, İspanya ve İsveç) bu konuda yasal düzenlemeler mevcut değilken, bazı Avrupa ülkelerinde (Almanya ve Fransa) yasal düzenlemeler bulunmaktadır.¹⁶

Ülkemizde ise 1980'li yıllardan sonra uygulanmaya başlanan liberal politikalar ve yeniden yapılanma süreci, ekonominin dışa açılmasını sağlamış ve bir rekabet ortamı ortaya çıkarmıştır. Factoring'le ilgili ülkemizde ilk uygulama 1988'de İktisat Bankası'nın Facto Finans şirketini kurması ile başlamış ve 1990 yılında Türkiye Kalkınma Bankası factoring departmanını kurarak bu konuda faaliyet gösteren ikinci kuruluş olmuştur.¹⁷

2000'li yılların başında ise Türkiye'de yurtdışı factoring işlemleri toplam işlem hacminin %70'ini oluşturmaktadır. Dünyadaki uygulamanın aksine factoring işleminin ülkemizde uluslararası ağırlıklı oluşumunun nedeni factoring işleminin, özellikle dışa açılma çabasındaki işletmelere yardımcı olabilecek bir hizmet olarak sunulmasından kaynaklanmaktadır.¹⁸

1.2. Factoring İşleminde Taraflar

Factoring işlemi yurtiçi ve yurtdışı olarak iki şekilde gerçekleşmektedir. Yurtiçi ve yurtdışı factoring işlemlerinde taraflar söz konusudur. Yurtiçi factoring'te satıcı işletme, factoring şirketi ve borçlu işletme yer alırken, yurtdışı factoring işleminde ise ihracatçı yani malların satıcısı, ithalatçı (malların alıcısı), yerel factor ve muhabir factor yer almaktadır.

¹⁵ Erkut Onursal, "Dış Ticaretin Finansmanında Factoring ve Factoring'in Hukuki Çerçevesi", **Dış Ticaret Dergisi**, Yıl.6, Sayı.22, Temmuz 2001, s.65.

¹⁶ Çilem Saklavıcı, "Finansman Yöntemlerinden Factoring", **Eskişehir Barosu Dergisi**, 2 Ağustos 2003, s.26.

¹⁷ Mustafa Birol Çapanoğlu, **Türkiye ve Dış Ülkelerde Sermaye Piyasası Özelleştirme Uygulamaları ve Menkul Kıymet Borsaları**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1993, s.74.

¹⁸ Öcal Usta, **İşletme Finansı ve Finansal Yönetim**, Beta Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, 2003, s.196.

Yurt içi factoring işleminde üç taraf vardır. Bunlar;¹⁹

Satıcı İşletme: Factoring işlemini talep eden ve alacaklarını factoring şirketine devreden işletme.

Factoring Şirketi: İşletmelerin alacaklarını devir ve satın alarak karşılığını peşin olarak ödeyen şirket.

Borçlu İşletme: Satıcı işletmenin alacaklı olduğu kişi veya işletme.

Uluslararası factoring işleminde ise malların satıcısı, bir diğer ifadeyle alacaklı hesapların sahibi (ihracatçı), malların alıcısı (ithalatçı), alacaklı hesapları satıcıdan devralan (mahalli factor) ile alıcıdan tahsilatı yapacak olan muhabir factor olmak üzere dört taraf bulunmaktadır.

1.3. Factoring'in İşleyişi

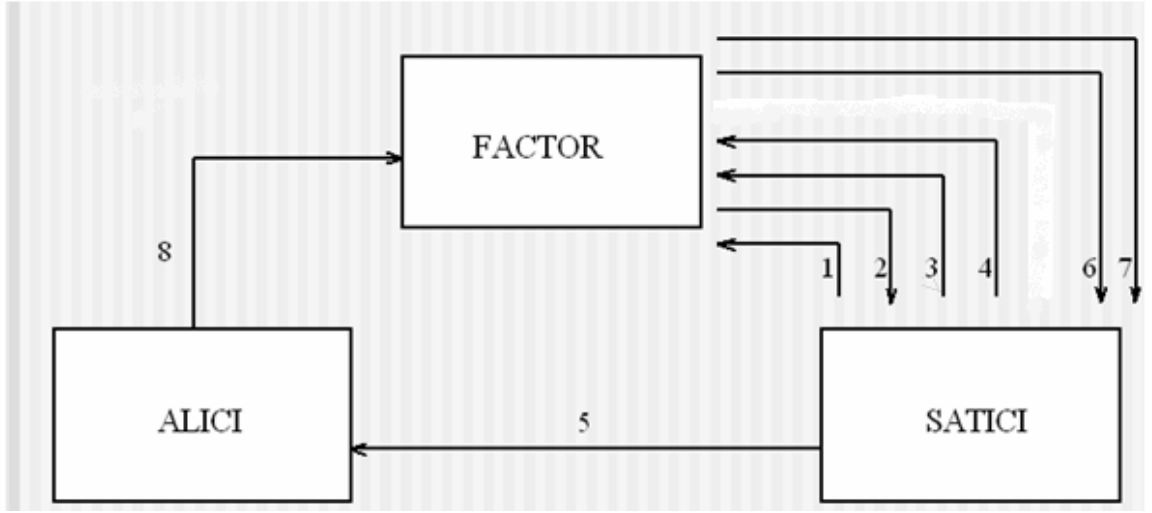
Factoring işlemi borçlunun müşteriye yaptığı sözleşme teklifinin müşteri tarafından factoring şirketine sunulmasıyla başlar. Factoring işleminde öncelikle alıcı ve satıcıların kredibilitelerinin tespit edilebilmesi için factorun satıcıdan şu belgeleri alması gerekir: Satıcının son üç yıllık finansal tabloları, imza sirküleri, gazete ilanı, son sermaye artırımını ile ilgili ticaret sicil gazetesi, hazırun cetveli, alıcı ile olan yıllık ticaret hacmi, alıcının adresi ve bankası.²⁰ Bunun üzerine factoring şirketi müşterinin borçlusunun kredibilitelerini araştırır ve bu araştırma sonucunda olan muhtemel alacak devirleri için bir kredi limiti tanır. Factoring şirketi müşteriye, borçluya tanınan limit çerçevesinde alacakların karşılığını avans olarak ödemeye hazır olduğunu bildirir. Bunun üzerine müşteri borçlu ile sözleşme yapar. Mal müşteri tarafından borçluya teslim edilince, müşteri borçlu karşısında bu teslimden doğan alacağını factoring şirketine devreder ve ayrıca ona faturanın kopyasını gönderir. Factoring şirketi faturadaki meblağı müşterinin hesabına alacak kaydeder.

¹⁹ Nurhan Aydın, Mehmet Başar, Metin Coşkun, **Finansal Yönetim**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Eskişehir, Eylül, 2007, s.207.

²⁰ Şeker Factoring, "Factoring'in İşleyişi", <<http://www.sekerfactoring.com/factoringisleyisi.htm>>, (15.01.2009).

Böylece müşteri, vadeden önce kendi hesabına kaydedilen meblağı nakit olarak hemen kullanabilir.²¹ Factoring'in işleyişi şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil-1: Factoring'in İşleyişi

Kaynak: Mehmet Erkan'ın "Fon Kaynakları", (15.01.2009), adlı makaleden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. Satıcı işletmenin factor'e başvurması
2. Gerekli inceleme sonrası, factor'ün işletmeye teklifi
3. Satıcının onayladığı factor sözleşmesinin factore verilmesi
4. Alınan siparişlerin factor'e bildirilmesi ve onaylanması
5. Malların müşteriye gönderilmesi
6. Faturaların factor'e temliki
7. Factor'ün satıcıya ön ödeme yapması
8. Fatura bedelinin alıcı tarafından ödenmesi

²¹ Nurhan Aydın, **Finansal Yönetim**, 1. Baskı, Birlik Ofset, Eskişehir, 2003, s. 219.

1.4. Factoring'in Türleri

Kredili satışlar kapsamında alacaklı olan taraf ile factoring şirketleri arasında yapılan factoring çeşitleri; yapıldığı yer durumuna göre, rücu edilebilme durumuna göre, ödeme zamanına göre, bildirim durumuna göre ve diğer factoring çeşitleri olarak beş durumda incelenebilmektedir.

1.4.1. Yapıldığı Yer Durumuna Göre

Yapıldığı yer durumuna göre factoring yurt içi factoring ve yurt dışı factoring olarak ikiye ayrılır.

1.4.1.1. Yurtiçi Factoring

Yurtiçi factoring, aynı ülkede bulunan alıcı, satıcı ve factoring şirketi arasında yapılan factoring işlemidir. Yurtiçi ve uluslararası factoring arasında işleyiş bakımından fark yoktur. Bununla birlikte uluslararası factoring şirketlerinde daha geniş bir şube ve temsilcilik ağına gereksinim duyulmaktadır.²²

Satıcı, alıcısı ile ilgili bilgileri factor'e verir. Factor yaptığı çalışmalar ve istihbaratlar neticesinde alıcıya bir limit belirler. Bu limit dahilinde satıcı factor'e alacaklarını devreder ve talep ettiği anda belli bir yüzdesini nakit olarak kullanır. Satıcı, alıcıların vade tarihinde borçlarını factor'e ödemeleri konusunda bildirimde bulunur.

Alacak riskinin factor tarafından üstlenip üstlenilmemesi, kullanıcının talebine ve alıcıların kredibilitesine bağlıdır. Factor, riski uygun görmediği durumlarda yurtiçi işlemler için satıcıya rüculu çalışma şartı önerebilir. Bu uygulamada, alacak riski Factor tarafından üstlenilmez, gelen talepler doğrultusunda işletmelere finansman veya tahsilat hizmetleri sunulur.

1.4.1.2. Uluslararası Factoring

Factoring, sermaye finansmanı, kredi riskinin korunması, hesap alacaklarının muhasebesi ve tahsil servisini bir araya getiren finansal bir anlaşma şeklidir. Factoring factor ve satıcı arasında yapılacak olan anlaşmaya dayanır. Anlaşma gereği, factor satıcının

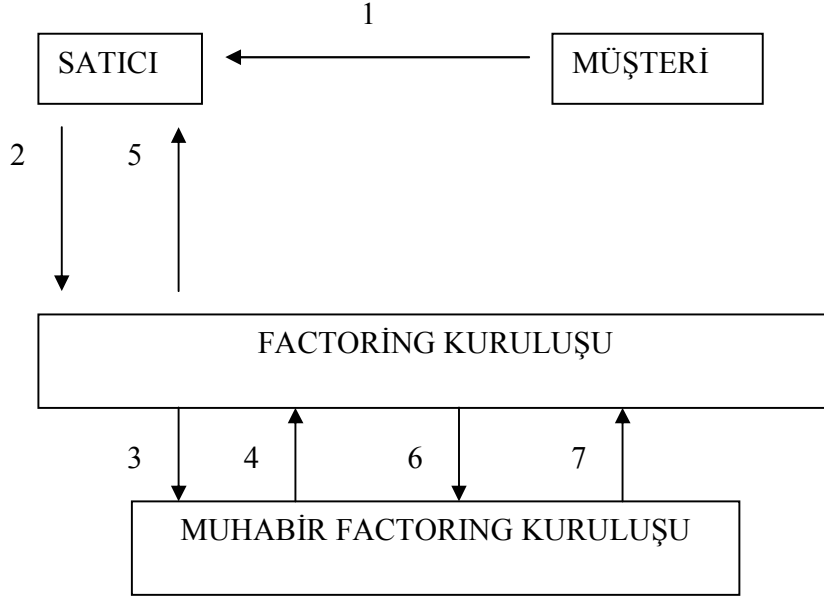
²² İlker Parasız, **Para Banka ve Finansal Piyasalar**, Ezgi Kitabevi, 5. Baskı, Ekim 1994, s.665.

tüm alacaklarını satın alır ve borçlunun finansal yeterlilik sorumluluğunu da üstlenir. Eğer borçlu iflas eder veya kredileri nedeniyle borcunu ödeyemez hale gelirse factor satıcıya ödeme yapar.²³

İhracatta factoring, standart factoring'teki prosedürün temelde aynen uygulanmasıdır. Borçların yabancı ülkede bulunması durumunda söz konusu olan bu modelde alacaklarını satmak isteyen satıcı kendi ülkesindeki bir factoring şirketine, satışlarını sunar ve yapısı ile ilgili bilgileri kapsayan bir form ile başvuru yapar. Bu formda istenen, factoring hizmeti yanında işletmenin son mali durum tabloları, düzenli müşterilerinin ad ve adresleri ile ortalama fatura tutarlarıdır. Belgelerin incelenmesinden sonra factoring şirketi belirli bir ülkeye yönelik alacaklarının tümünü veya bir bölümünü satın alabileceğini bildirerek alacak devir belgesi ister. Bu noktada yerel ve uluslararası factoring arasındaki farklılık ortaya çıkmaktadır. Yerel factoring'te belgeleri inceleyen factorun, borçluların ödeme güç ve arzularına razı olması ve alacakların tümünü veya bir bölümünü satın almasına karşılık uluslararası factoring'te son sözü söyleyecek olan dışalıcının ülkesindeki muhabir factoring kuruluşu olmaktadır. Uluslararası Factoring'te başvuru aşaması şekil 2'de gösterilmiştir.

²³ Factors Chain International, "What Is International Factoring", <www.factors-chain.com>, (10.02.2009).

Şekil- 2: Uluslararası Factoring'te Başvurusu Aşaması

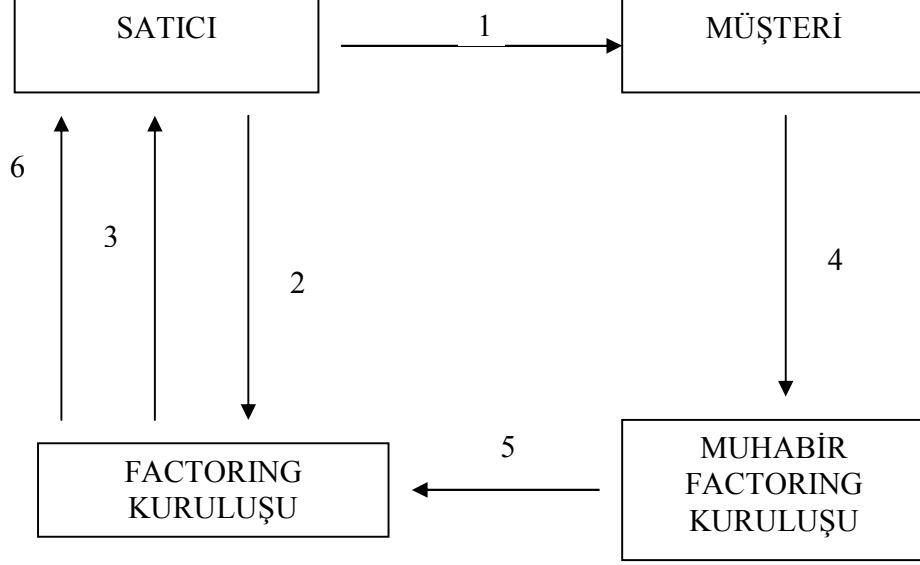

Kaynak: Toprak Factoring'in hazırladığı Factoring Bilgi Kitabından yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. Müşteri satıcıya sipariş verir.
2. Satıcı, Factoring kuruluşuna başvurarak müşterisi hakkında bilgiler verir.
3. Factoring kuruluşu bu bilgileri Muhabir factoring kuruluşuna göndererek müşteriler için ön limit talep eder.
4. Muhabir factoring kuruluşu gerekli çalışmaları yaptıktan sonra Factoring kuruluşuna ön limitleri bildirir.
5. Factoring kuruluşları ön limitleri ve kendi çalışma şartlarını satıcıya sunar.
6. Factoring sözleşmesinin imzalanması ile beraber Factoring kuruluşu, Muhabir factoring kuruluşuna kesin limit başvurusunu gönderir.
7. Muhabir factoring kuruluşu müşterisi için onayladığı kesin limitleri Factoring kuruluşuna bildirir.

Şekil 3'te uluslararası factoring'te fatura devri ve tahsilatı gösterilmiştir.

Şekil-3: Uluslararası Factoring'te Fatura Devri ve Tahsilat

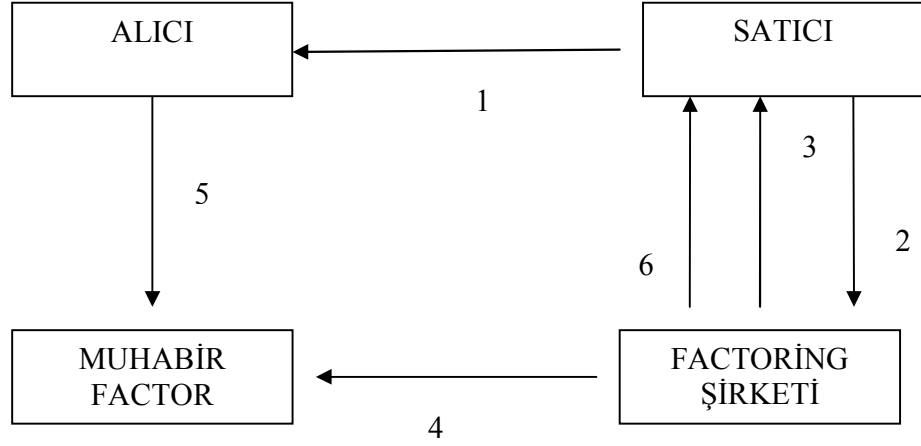

Kaynak: Toprak Factoring'in hazırladığı Factoring Bilgi Kitabından yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. Satıcı, malları ve üzerinde devir bildirimli bulunan ilgili faturayı müşteriye gönderir.
2. Satıcı, bildirimli faturanın bir kopyasını factoring kuruluşuna gönderir.
3. Factoring kuruluşu satıcıya ön ödemeyi yapar.
4. Vade tarihinde muhabir factoring kuruluşu müşteriden tahsilatı yapar.
5. Tahsil edilen fatura meblağı factoring kuruluşuna gönderilir.
6. Factoring kuruluşu satıcıya bakiye ödemesi yapar.

Şekil 4'te uluslararası factoring süreci gösterilmiştir.

Şekil-4: Uluslararası Factoring Süreci

Kaynak: Aydın, v.d., a.g.e., s.215.

1. Satıcı malları ve faturayı alıcıya yollar.
2. Satıcı, faturanın bir kopyasını factoring şirketine sunar.
3. Factoring şirketi satıcıya faturanın belli bir yüzdesini öder.
4. Factoring şirketi, faturanın bir kopyasını alıcının ülkesindeki muhabir factoring şirketine gönderir.
5. Muhabir factoring şirketi, vadede faturayı tahsil eder.
6. Muhabir factoring şirketi, tahsilattan sonra meblağı factoring şirketine, factoring şirketi de satıcıya öder.

Factoring işleminin özelliklerine kısaca değinecek olursak;²⁴

- Factoring işleminin konusunu tüketim malları, kısa vadeli yatırım malları ve hizmet edimleri oluşturur.
- Factoring'in konusunu 30-180 gün arasındaki alacaklar oluşturmaktadır.
- Factoring'te genelde kural olarak alacağın %80-90'ı finanse edilmektedir.

²⁴ Arif Şahin, **İhracata Yönelik Finansman Araçları**, İGEME İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Aralık 2004, s.56, <<http://www.scribd.com/doc/6867685/hracata-Yonelik-Finansman-Araclar>>, (14.02.2009).

- Factoring, faturaya bağı alacaklar için geçerli bir işlemdir.
- Factoring işleminde, factoring şirketi; müşterinin (ihracatçının) hem nakit sağlayan finansmancısı, hem borçluların defterini tutan muhasebecisi hem de alacağını tahsil edememesi riskini üstlenen yani teminat verenidir.

Bir factoring anlaşması ile factor;

- Satıcı firmanın yaptığı kredili satışlarla ilgili her türlü muhasebe kayıtlarının tutulması,
- Kredili satışlardan doğan alacakların vadesinde tahsili için araştırma yapılması,
- Alacakların tahsil edilememesi halinde doğacak kayıpların tam olarak karşılanması,
- Satıcı firmaya kredili satış tutarının belirli bir oranında kredi verilmesi,
- Varolan ve potansiyel müşterilerin mali durumları hakkında bilgi toplanması,
- Firmalar için piyasa araştırması yapılması gibi fonksiyonlar üstlenmektedir.

Factoring küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansal kaynak ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan evrensel bir yöntemdir. Dünya ölçeğinde değerlendirildiğinde genellikle hükümetler ve merkez bankaları tarafından desteklenmektedir. Uluslararası ticaretin yükselmeye devam etmesi factoring endüstrisi için fırsatlar oluşturmaktadır. Çünkü uluslararası factoring yerel factoringle benzer şekilde işlemekte ve ihracatçılar factoring'in karışık dünya pazarında onları daha çok rekabetçi hale getireceğinin farkındadırlar. Bugün birçok endüstri factoring'ten kar elde etmektedir. Uluslararası factoring'te factor'ün rolü, ithalatçıyla kendi ülkelerinde, onların dili ve yerel adetlerine göre parayı almasıdır. Sonuç olarak uzaklık ve kültürel farklılıklar sona erdirilebilen

problemlerdir. Ayrıca factor ihracatçıya ithalatçının borcunu ödeyememesi durumunda %100 koruma sağlayabilmektedir.²⁵

1.4.1.2.1. İhracat Factoringi

İhracat factoring'i alıcının başka bir ülkede olduğu durumlarda gerçekleştirilen factoring işlemidir. Burada factoring işlemine konu olan alacak ihracat işleminden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden bu tür factoring'te alıcı, ithalatçı ve satıcı ihracatçı sıfatlarını üstlenmektedir. İhracat factoring'inde yurtiçi factoring'e oranla daha fazla risk unsuru bulunduğundan muhabir bir factor'un hizmetlerinden yararlanılmaktadır. Bu muhabir bazen factor'ün şubesi veya temsilcisi bazen de ithalatçının ülkesindeki bir başka factoring şirketi olmaktadır. Muhabir factor ithalatçının ülkesindeki gerekli istihbaratları yaparak limit olayını ihracatçının ülkesindeki factor'e bildirir. İhracat factoring'i, factor'ün birçok yabancı ülkede muhabir ilişki kurmasını gerektirdiği için yurtiçi factoring'e göre daha geniş bir örgütlenme gerektirmektedir.²⁶

Factoring şirketleri uluslararası satışların finansmanı için kolaylıklar sunarlar. Bu şirketler yurtdışındaki ihracatçının ödemelerini toplamakla sorumlu olan bir ortakla çalışırlar. Yasa, dil ve kültür farklılığından oluşabilecek problemler yerel şirketler tarafından engellenir. İhracat factoringi'nin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:²⁷

- Herhangi bir döviz kuruyla fatura çıkarıp farklı bir kurla ödemeyi sağlar. Birçok müşteri kendi kuru ile fatura hazırlamayı seçer.
- Döviz kur dalgalanmalarına karşı korunmuş olursunuz.
- İhracat factoringi'nin maliyeti yerel factoring'e göre daha fazla olabilir fakat ithalat factoringi'yle karşılaştırıldığında maliyeti daha düşüktür.

²⁵ Factors Chain International, **Annual Review 2008**, <<http://factors-chain.com>>, (15.02.2009), s.13.

²⁶ M. Vefa Toroslu, **Factoring İşlemleri ve Muhasebesi**, 1. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul, Ocak 1999, s. 9.

²⁷ Debt Factoring And Invoice Discounting: The Basics, <<http://www.businesslink.gov.uk/bdotg/action/detail?r>>, (15.01.2009).

Direkt ihracat factoringi ise, kayıtların mükerrerliğini, haberleşme ve para transferlerindeki gecikmeleri ve fazladan ortaya çıkacak yönetim masraflarını önlemek için karşı ülkedeki factor'ün devre dışı bırakıldığı bir sistem olarak tanımlanabilir. Bu sistemde factor ihracatçının ithalatçıdan olan alacaklarını aynen yurtiçi factoring'te olan işlemlere tabi tutar. Böylece ihracat factor'ü ihracatın yapıldığı ülkedeki borçlularla doğrudan muhatap olur.

1.4.1.2.2. İthalat Factoringi

İthalat factoringi uygulamasında, ithalatçı ile ilgili başvuru yurtdışı muhabirinden ya da satıcıdan factor'e gelir. Bu limit başvurusu ile ilgili olarak factor yurtiçindeki ithalatçı firma ile bağlantı kurar ve ortak çalışma şartlarını araştırır. Factor tarafından ithalatçı adına yurtdışına verilecek garanti limitinin ithalatçıya hiçbir maliyeti olmadığı gibi işletmeyi akreditif, vesaik mukabili gibi maliyetli işlemlerden kurtarır. İthalat factoringi uygulamasında ithalatçılar adına yurtdışı muhabirlere ya da satıcılara garanti limit verildiği gibi işlemler sadece tahsilat amaçlı da olabilir.²⁸

Bu sistemde ihracatçı borçlu ülkesindeki factor ile vadesinde tahsilat ve transfer bazında bir anlaşma yapar. Bu sistemde ihracatçının finansman talebi yoktur. Bu nedenle çift factor sisteminin uygulanmasına gerek yoktur. İhracatçı karşı ülkedeki hangi factor ile anlaşma yapabileceği konusunda kendi ülkesindeki bir factor zincirine müracaat eder. Aynı zincire üye karşı ülkedeki factor'ün ismini alır ve onunla ilişkiye geçer. Karşı ülkedeki üye factor ile tanıştırlan factor bu hizmet için bir komisyon alır. Bu yöntemde ithalat factor'ünün garanti yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu yüzden ithalat factorü tarafından satıcının incelenmesine gerek duyulmaz.²⁹

1.4.1.2.3. Zincirleme Factoring

Zincirleme factoring, ihracatçının alacaklarının ihracat factorü tarafından satın alınmasına, borçlunun ithal ettiği malları kendi ülkesindeki alıcılara satmasından doğan alacaklarının da ithalat factorü tarafından satın alınmasına dayanan bir sistemdir. Bu durum

²⁸ İthalat Factoring'i, <<http://www.stratejifactoring.com/ihracatfactoringi.asp>>, (10.02.2009).

²⁹ Cumhuriyet Şahin, **Alacakların Yönetiminde Factoring'in Belirleyicileri ve Eskişehir'deki Kobilere Yönelik Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s.82.

ihracatçının bir ülkeye yaptığı satışların hepsini tek bir firmaya yapması durumunda meydana gelmektedir. Zincirleme factoring sistemi ilk işlemlerde sorun doğurur. Çünkü ihracatın fiilen yapılmasından sonra malların yerel pazarda satışına kadar geçen süre içinde ithalat factorünün elinde hiçbir kontrol olanağı bulunmamaktadır. Bu boşluk ihracatçının ithalatçıya yaptığı satışların ilk partilerinin rücu edilebilir hizmet kapsamına alınması ile giderilir.³⁰

1.4.2. Rücu Edilebilme Durumuna Göre

Rücu edilebilme durumuna göre factoring, rücu edilebilir ve rücu edilemez olarak ikiye ayrılır.³¹

1.4.2.1. Rücu Edilebilir Factoring (Resource Factoring)

Factor kuruluş, alıcının (borçlu) borcunu ödememesi durumunda ortaya çıkacak olan riski üstlenmemekte ve bu durumda yapılan peşin ödeme için satıcıya (alacaklı) yönelebilmektedir. Borcun vadesinde ödenmemesi durumunda factoring şirketi yaptığı ön ödemeyi alacaklıdan geri ister.

1.4.2.2. Rücu Edilemez Factoring

Alıcının (borçlu) borcunu ödememesi durumunda söz konusu olan riskin factor kuruluşu tarafından üstlenilmesidir. Factor kuruluşu alıcının (borçlu) borcunu vadesinde ödememesi halinde satıcıya ödemiş olduğu peşinat ile ilgili olarak satıcı firmaya yönelememektedir.

Factoring tekniğinin tüm işlevlerini içeren bu tür factoring, genel olarak gelişmiş ve istikrarlı bir ekonomiye sahip ve kredi sigortasının yaygın olarak kullanıldığı ülkelerde, sorunsuz olarak kullanılmaktadır. Ancak, ekonomi ve kredi sigortası ile ilgili sorunlarını henüz çözüme kavuşturamamış ülkemizde, çok nadir olarak bu tür factoring anlaşmalarına yer verilmektedir.³²

³⁰ Toroslu, a.g.e., s.24.

³¹ Mehmet Civan, **Finansal Hesaplar**, Gazi Kitabevi, Ankara, Şubat 2004, s.290.

³² Faktoring, **Factoring Derneği El Kitabı**, Ek 7, s.5.

1.4.3. Ödeme Zamanına Göre

Ön ödeme zamanına göre factoring ön ödemeli ve ödeme vadesinde factoring olarak ikiye ayrılır.

1.4.3.1. Ön Ödemeli Factoring

Factor firması factoring'ten yararlanacak olan alacağı satın alır. Ancak satış tutarı alacağın vadesinde veya ödemenin fiilen yapıldığı tarihte ödenecek duruma gelir. O tarihe kadar factor, müşterisine alacağın yaklaşık %80'i oranında avans verir. Kalanı ise (%20) bir hesapta tutularak alacağın tümüyle ödendiği tarihte müşteriye ödenmektedir.³³

1.4.3.2. Ödeme Vadesinde Factoring

Finansman desteğinin verilmediği tahsilatın sadece vadede yapılmasının müşteriye garanti edildiği türdür. Factor, borçlunun hesabı ile ilgili kredi şartlarını ve miktarını kabul eder. Bunu yaparken kabul edilen kredi miktarı kadar kredi riskini de kabullenmektedir. Factoru olan müşteri alacaklara karşı avans almaz ancak vade gününde factor tarafından tüm miktarın ödemesi yapılır.³⁴

1.4.4. Bildirim Durumuna Göre

Bildirim durumuna göre factoring bildirimli ve bildirimsiz olarak ikiye ayrılır.

1.4.4.1. Bildirimli Factoring (Açık Factoring İşlemi)

Açık factoring'te satıcı firma borçlu firmaya ilgili alacağın factoring şirketine devredildiğini bildiren bir yazı gönderir. Başka bir ifadeyle bu factoring türünde satıcı müşterisine gönderdiği faturalara, alacağın factore devredildiğini ve ödemelerin vadesinde doğrudan factor'e yapılmasına dair bir durum sunmaktadır. Bu konudaki duyuruyu alan borçlu, ödemeyi factore yapmak zorundadır. Bu sayede borçlu firmanın habersiz olarak ödemeyi yanlışlıkla satıcı firmaya yapması önlenmiş olur.³⁵

³³ Şahin, a.g.t., s.73.

³⁴ Apak, a.g.e., s. 91.

³⁵ Bedestenci, Canitez, a.g.e., s. 251.

1.4.4.2. Bildirimsiz Factoring (Gizli Factoring İşlemi)

İşletme, factoring anlaşması yaptığıının gizli tutulması kaydıyla tam hizmetin sağladığı tüm hizmetlerden yararlanmak isteyebilir. Böyle bir durumda işletme, ayrı bir pazarlama şirketi kurarak faturaları pazarlama şirketi adına düzenler. Bu durumda yeni kurulan şirket, factor olmaktadır. Factor ile işletme arasında bir factoring anlaşması yapılarak, pazarlama şirketinin, üreticinin tüm alacaklarını satın alacağı, üretici işletmenin de tüm satışlarının faturalarını pazarlama şirketi adına düzenleyeceği taahhüt edilir. Böyle bir durumda müşterilere ayrıca bilgi verilmesi gerekir. Factoring, işletmeye tüm hizmetleri verebileceği gibi kredi sigortası da sağlayabilir.³⁶

1.4.5. Diğer Factoring Çeşitleri

Diğer factoring çeşitleri içerisinde iskonto esasına göre peşin ödemeli factoring, acenta factoringi ve toptan factoring tanımlanabilir.

1.4.5.1. İskonto Esasına Göre Peşin Ödemeli Factoring

Satıcı bazen nakit sağlama amacıyla factoring şirketine başvurur. Bu durumda factoring sözleşmesinde diğer factoring hizmetleri yer almadığından factor yalnızca faturaları iskonto ederek satıcıya nakit sağlamakta ve karşılığında geleneksel factoring'e nazaran daha düşük oranlı hizmet komisyonu almaktadır. Satıcı ise, muhasebe kayıtlarını kendi tutmakta ve tahsilatla ilgili riski üstlenmektedir. Factor kuruluş, alacakların yaklaşık % 80'ini peşin ödemekte ve kalan kısmı emniyet marjı olarak elde tutmaktadır. Ödenen bu % 80'lik avans karşılığında faiz alınmaktadır. Bu yöntem satıcıya, faturanın vadesi dolmadan nakit temin etme imkanı sağladığından, satıcı firma fatura iskontosu yolu ile alacağını paraya daha çabuk dönüştürülebilir.³⁷

³⁶ Ali Ceylan, Turhan Korkmaz, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Gözden Geçirilmiş Dokuzuncu Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2006, s.181.

³⁷ Zehra İnal, **Factoring Uygulamaları Ve İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkisi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 2006, s.54.

İskonto factoring' i şu şekilde işler;³⁸

- Müşterinin factor'e detaylı kredili satış listesini göndermesiyle fatura iskontosu süreci başlar.
- Bordrodaki alacak tutarından factoring komisyonu için belli bir marj düşülerek bakiye 24 saat içinde müşterinin hesabına geçirilir.
- Satış listesine ek olarak yapılan tahsilatlar, iskontolar ve iade listeleri hafta bazında factor'e gönderilir.
- Borç ödemeleri factor'un bankasında satıcı adına açılan hesaba yapılır.
- Hesap mutabakatı her ay sonu satıcı ile factor arasında yapılarak, kayıtların doğruluğu saptanır.

1.4.5.2. Acenta Factoringi

Borcun ödenmeme riskine karşı koruma ile finansman sağlanan bu türde satıcı, kendi ismine benzer bir ismi olan ve factor'ün sahip olduğu bir şirkete borçları temlik eder. Bu şirket factor adına ve onun acentası olarak hareket eder, factor'un tahsilat takibini yapar.³⁹

1.4.5.3. Toptan Factoring (Bulk Factoring)

Çok miktarda küçük çaplı müşterisi bulunan bir satıcının bütün satışlarından oluşan cirosunun tümünü toptan esaslı ile factor'e devretmesinden ileri gelmektedir.⁴⁰

Tam hizmet factoringi'nden farkı, factor tarafından satış kayıtlarının tutulmaması ve borcun ödenmeme riskine karşı güvence olmamasıdır. Ayrıca, borçlulara ödemeyi factor'e yapması için fatura üzerinde bildirimde bulunulmasına rağmen, alacakların tahsil edilmesinden satıcının, factoring şirketinin bir acentası gibi sorumlu olduğu factoring türüdür.

³⁸ Faktoring, Faktoring Derneği El Kitabı, Ek 7, s.7.

³⁹ Özdemir, a.g.m., s. 201.

⁴⁰ Özdemir, a.g.m., s.201.

1.5. Factoring İşleminin Fonksiyonları

Factoring'ın finansal bir teknik olmasının yanında, yönetsel bir hizmet ve teminat içeren fonksiyonu da vardır.⁴¹

1.5.1. Finansman Fonksiyonu

Finansman fonksiyonu factoring işleminin temel işlevlerinden birisidir. Bu fonksiyon sayesinde factor satıcı firmaya vadeli alacağının belli bir oranında vadeden önce ön ödeme yapabilir. Bu oran genellikle % 80 düzeyinde uygulanmaktadır.

Satıcı firma, malları alıcıya gönderdikten sonra mallar ile ilgili faturasını düzenler ve bu faturanın bir suretini factoring şirketine gönderir. Daha önce belirlenen limitler dahilinde faturanın % 80'ini ön ödeme olarak tahsil eder. Alacağın vadesi geldiğinde, factoring şirketi tahsilatı yaptıktan sonra fatura tutarının bakiyesinin % 20'lik kısmından kendi faiz ve komisyonunu düşerek kalanı satıcı firmaya öder.

Factoring şirketi, müşterilerine alıcı firmaların risk durumuna göre limit belirlemekte ve factoring işlemleri bu limitler dahilinde gerçekleşmektedir. Factoring işleminin finansman fonksiyonu sayesinde satıcı firmaların alacaklarının nakde dönüşmesi hızlanmaktadır. Bu sayede firmalar nakit ihtiyaçlarını yabancı kaynaklar yerine alacaklarından sağlamış olmaktadır.⁴²

1.5.2. Hizmet Fonksiyonu

Factoring işleminin hizmet fonksiyonu; satıcı firmanın muhasebe kayıtlarının tutulması, kredi kontrolü, tahsilat hizmetleri, piyasa istihbaratları gibi uygulamalar içermektedir. Satıcı firmalar, vadeli alacaklarını factoring şirketine devrettiği için, faturaların muhasebe işlemleri ve alacak hesaplarının izlenmesi factoring şirketi tarafından yapılmaktadır. Böylece müşteri; alıcılar hesaplarının muhasebesini tutmaktan, alacakların izlenmesi ve tahsilat işlerinden kurtulmaktadır.

Factoring müşterisi hesapların tutulmaması, alacakların izlenmesi ve tahsilatı ile uğraşılmamasından doğan ilave zaman sayesinde satış arttırma ve yeni müşteri oluşturma

⁴¹ M. Vefa Toroslu, "Factoring İşlemleri", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 227, Temmuz 2000, s.138.

⁴² Toroslu, a.g.m., s.138.

faaliyetlerine daha çok vakit ayırmakta ve kendi içindeki kredi kontrol departmanının işlerini factor üstleneceğinden maliyetlerde önemli derecede tasarruf sağlamaktadır. Bunun yanı sıra; factoring müşterisi, factor tarafından borçluların kredi değerliliği hakkında bilgilendirileceğinden risk unsuru taşıyan firmaları öğrenme ve bunlardan kaçınma fırsatını elde etmektedir.⁴³

1.5.3. Teminat Fonksiyonu

Kredili satışlarda firmaların karşılaştıkları en büyük zorluk satış yapılacak kişilerin doğru seçilmesidir. Kredili satış yapılırken seçilen firma veya kişilerde yapılan yanlış seçimler ve alacakların zamanında tahsil edilememesi şirketler açısından birçok soruna neden olacaktır.

Factoring işleminin en önemli fonksiyonlarından biri de teminat fonksiyonudur. Bu fonksiyon sayesinde factoring şirketleri satıcı firmaların alacaklarını tahsil edememe riskini üstlenmektedirler.

1.6. Factoring İşleminin Maliyetleri

Bütün finansal enstrümanlarda olduğu gibi factoring işlemlerinin de kullanıcılar açısından bir maliyeti vardır. Maliyet unsuru, factoring şirketleri tarafından satıcı firmalara sunulan hizmetlerin çeşidine göre farklılık arz etmektedir. Satıcı firma factoring'in hizmet ve teminat fonksiyonlarından faydalıyor ise factoring komisyonu gündeme gelmektedir. Eğer satıcı firma factoring'in finansman fonksiyonundan faydalıyor ise bu takdirde finansman maliyeti de gündeme gelmektedir.⁴⁴ Factoring işleminde üç ayrı maliyet unsuru bulunmaktadır.

1.6.1. Factoring Komisyonu

Factor'un kredileri kontrolü, kredi riskini kabulü, alacak hesabını kabulü, tahsilat ve muhasebe işleri ile ilgili hizmet sonucu aldığı ücrettir. Komisyon aylık olarak, ay içinde factorlenen toplam satışlar üzerinden alınır. Oranı anlaşma ile belirlenir. Genellikle yıllık

⁴³ Seçkin Gönen, "Bir Finansman Aracı Olarak Factoring Sistemi ve Muhasebeleştirilmesi", **Vergi Sorunları**, Sayı 206, Kasım 2005, s.175.

⁴⁴ M. Vefa Toroslu, "Factoring İşlemlerinde Satıcı Firma Açısından Muhasebe Uygulamaları", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 225, 2000, s.170.

factorlenen satış miktarı baz alınır. Factor ticaretteki kredinin rizikosunu ve işlem yapabileceği fatura sayısı ve kredi miktarını tespit eder. Bunlar göz önünde tutularak komisyon oranı satışların %0.75 ile %3'ü arasında değişebilmektedir.⁴⁵

1.6.2. Finansman Maliyeti

Factoring firması tarafından ön ödemenin yapıldığı andan tahsilata kadar geçen süre için kullanılan fona uygulanan, iç ve dış piyasa koşulları dikkate alınarak belirlenen faiz oranıdır.⁴⁶ Finansman maliyeti; kullanılan tutar, gün ve factoring ücret oranı üzerinden hesaplanır ve müşteriye fatura edilir.

1.6.3. Factoring Ücreti

Müşterinin, vadesi gelmemiş faturası için factoring şirketinden aldığı ön ödeme üzerinden güncel TL faiz oranlarına göre ödediği ücrettir.⁴⁷

Örneğin, factoring'te maliyet mekanizmasının ne şekilde işlediği bir örnekle açıklanmak istendiğinde: Satıcı; 100.000 ABD Doları tutarındaki altı ay vadeli bir yurt dışı satışında factoring hizmetlerinden yararlanmak istemektedir. Factor komisyonunun % 2, uluslararası faiz oranının (Libor+spread) % 10 olduğunu varsayarsak satıcının mal bedelini satıştan hemen sonra almak istemesi halinde factoring hizmetinin satıcıya maliyeti 7.000 ABD Doları olacaktır. Dolayısıyla, satıcı altı ay beklemeden alacağını 93.000 ABD Doları olarak tahsil edebilecektir. Söz konusu işlemin hesaplanması aşağıdaki şekilde yapılmaktadır.

100.000 ABD Doları x % 2 = 2.000 ABD Doları (komisyon)

100.000 ABD Doları x % 5 = 5.000 ABD Doları (faiz)

Toplam : 7.000 ABD Doları

(Not : Yıllık % 10 üzerinden altı aylık faiz % 5'dir).

⁴⁵ Apak, a.g.e., s. 97.

⁴⁶ Volkan Demir, Barış Sipahi, "Satıcı Firmalar (Factor Kullanıcılar) Açısından Factoring İşlemlerinin Finansman ve Muhasebe Boyutuyla İncelenmesi", <<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/53MaliCozum>>, (10.01.2009).

⁴⁷ Factoring Maliyeti, <<http://www.tekstilfactoring.com.tr/Pages.jsp?ContentId=TFFactoringinMaliyeti&LanguageCode=TR>>, (10.01.2009).

Factoring hizmetlerinde, factor, genellikle kredili satışlar toplamının % 80'i civarındaki bölümünü satıcıya nakit olarak derhal, kalan bölümü ise alıcıdan mal bedelinin tahsilatından sonra ödemeyi taahhüt etmektedir. Böylece, satıcı, kredili satışlardan doğan nakit ihtiyacını istediği zaman kolayca karşılayabilmektedir.⁴⁸

1.7. Factoring'in Sunduğu Hizmetler

Factoring dünya çapında kullanımı yaygınlaşan bir yöntem haline gelmeye başlamıştır. Factoring müşterilerine birçok konuda garanti vermektedir. Factoring işlemi ile müşteriler alacakların tahsil edilememe riskinden kurtulmakta ve bütün riski factor kuruluşu devretmektedir. Factoring'in sunduğu hizmetler alacak, tahsilat ve nakit yönetimi şeklindedir.⁴⁹

1.7.1. Alacak Yönetimi

Alacak yönetimi, vadeli satışlardan doğan alacaklara ödeme garantisi verilmesidir. Başka bir ifadeyle aracı kurum olan factor, satış bedelinin vadesinde ödenmemesi halinde doğacak riski üstlenmektedir. Riskin üstlenilmesi borçluların ödeme güçsüzlüğüne düşmesi halinde işlerlik kazanmaktadır.⁵⁰

Alacak yönetimindeki en önemli amaç satıcının tüm cirosunu devralmak, satış kayıtlarını tutmak ve müşteri riskini ortadan kaldırmaktır.⁵¹

1.7.2. Tahsilat Yönetimi

Factor, riskini üstlendiği veya üstlenmediği alacakların tahsilatını gerçekleştirir. Bu yöntem çerçevesinde, satıcı tahsilata ayırdığı zaman ve elemandan tasarruf ederek tahsilat takibini factor aracılığıyla yapar.⁵²

⁴⁸ Onursal, a.g.m., s.67.

⁴⁹ İsmail Emen, "Factoring", **Mali Dünyamızın Yeni Kavramları Factoring, Leasing, Forfaiting, Futures ve Options**, , 28-29 Mayıs 1992 Mülkiyeliler Lokali, Kuruçeşme, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, Mayıs 1993, s. 74-75.

⁵⁰ Özcan Kaşlıoğlu, "Türkiye'de Factoring ve Factoring Sektörü", **Finans Sisteminde Yeni Yönelimler Türk Finans Piyasalarının Bugünü ve Geleceği**, Editör: K. Batu Tunay, Beta Basım, İstanbul, Mart 2001, s.253.

⁵¹ Factoring Bilgi Kitabı, Toprak Factoring, 2000, s.2.

⁵² Aydın, vd., a.g.e., s. 207.

1.7.3. Nakit Yönetimi

Alacakların factor kuruluş tarafından satın alınarak firmaya finansman sağlanmasıdır. Satış anında kesilen fatura ve yükleme belgesinin birer kopyası factor'e gönderilir. Fatura alıcı için önceden onaylanmış kredi limiti içinde ise factor faturanın %80'e kadarlık bölümünü işletmeye hemen öder. Nakit yönetimi ile alacakların nakite dönüşümü hızlanır. İşletmenin büyümesi için gerekli olan nakit herhangi bir dış kaynağa gerek olmadan tamamen işletmenin en önemli cari aktif olan alacaklardan sağlanmış olur.⁵³

1.8. Factoring'in Diğer Alternatif Finansman Yöntemleriyle Karşılaştırılması

Kısa vadeli bir finansman tekniği olarak kullanılmakta olan factoring'in diğer finansman yöntemleriyle olan farklı ve benzer yönleri aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1.8.1. Senet Karşılığı Kredi ve Factoring

Senet Karşılığı Kredi, işletmelerin müşteri senetlerini karşılık göstererek bankadan kredi sağlamalarıdır. Ancak söz konusu senetler vadesinde ödenmediğinde, kredi borcu işletme tarafından ödenir. Oysa factoring yönteminde satıcı firma alacaklarını factor'e satmaktadır. Dolayısıyla alacak riski factor kuruluş tarafından üstlenilmektedir.⁵⁴

1.8.2. Leasing ve Factoring

Leasing, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır. Leasing işlemi, yatırım malları ve dayanıklı tüketim mallarının finansmanı için kullanılan orta ve uzun vadeli bir finansman yöntemidir. Buna karşılık factoring işlemi, ticari alacakların factor'e devamlı olarak devrini içeren yatırım, tüketim ve hizmet sektörünün finansmanında kullanılan kısa vadeli finansman yöntemidir.⁵⁵

⁵³ Kaşlıoğlu, a.g.m., s.253.

⁵⁴ Kemalettin Conkar, Ali Kemal Kurt, "Kayseri'deki Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Factoring'den Yararlanmaları Üzerine Bir Değerlendirme", **1. Orta Anadolu Kongresi, Kobilerin Finansman ve Pazarlama Sorunları**, 18-21 Ekim 2001, Nevşehir, s.133.

⁵⁵ Conkar, Kurt, a.g.m. s.134.

1.8.3. Forfaiting ve Factoring

İşletmelerin kaynak sorunlarını halleden finansal araçlar olarak görünmesine karşın özellikle uluslararası işletmelerin karşı karşıya buldukları en önemli risklerin başında olan kur riskini belli bir maliyetle yok etme imkanı sağlamaları bakımından factoring ve forfaiting işletmeler için son derece uygun olmaktadır. Forfaiting'te vade 1-5 yıl arasında değişirken factoring'te vade 30-180 gün veya en çok 360 gündür. Forfaiting yatırım mallarının finansmanında kullanılmaktadır. Forfaiting daha çok uluslararası işlemlerden doğan alacaklar için kullanılır, factoring'te ise büyük ölçüde tüketim malları işleme konu olur. Forfaiting'in ana amacı ödeme riskini azaltmak ve vadede nakit paranın transfer edilmeme riskini karşılamaktır. Factoring'te ana amaç ise yeniden finansmanı düzenleme, kredilendirilenin hesaplarını denetleme ve muhasebe ve tahsilat işlemlerini yapmaktır.⁵⁶

1.8.4. Banka Kredileri ve Factoring

Factoring işlemi, banka kredilerine göre daha basittir. Çünkü Bankalar Kanunu ve bankacılık gelenekleri, kredi alabilmek için çok fazla şart öne sürmektedir. Örneğin, bankalar kredi verilmesi düşünülen firmalardan üç yıllık bilanço ve kar- zarar tablosu gibi belgeler istemektedir. Her banka kendi uygulamasına göre tüm tapu kayıtları, tüm telefon numaraları gibi birçok bilgi ve belge ister. Factoring'te ise işlemler daha basit ve kısadır. Factoring şirketi zarar eden bir şirketin de sağlam bir borçluya yaptığı mal veya hizmet satışını finanse edebilir. Bu da factoring şirketine bankaya göre büyük bir esneklik kazandırır. Banka kredilerinde, alacaklarını rehin vererek kredi alan satıcı firma, alacağın tahsil edilememesinden doğan riski taşımaktadır. Yani kredi veren finans kurumunun daima satıcı firmaya geri dönme hakkı vardır. Factoring'te ise alacakların vadesinde tahsil edilememesi riski factoring şirketine aittir.⁵⁷

1.8.5. Factoring ve Akreditif

Akreditif uluslararası ticarete mal bedellerinin ödenmesi konusunda geliştirilmiş özel bir finansman tekniğidir. Akreditif bir kredi aracı değil ödeme aracıdır. Akreditif alıcının talep ve talimatlarına dayanarak bir bankanın belli bir paraya kadar belirli bir vade

⁵⁶ Erdoğan, a.g.e., s.194.

⁵⁷ Şahin, a.g.t., s. 77.

ve belirli belgeler karşılığında öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla satıcıya ödeme yapılacağını, satıcı tarafından keşide edilen poliçeleri kabul edeceğini, satıcıya karşı yazılı olarak taahhüt etmesidir. Alıcının bankası bu taahhüdü doğrudan satıcıya verebileceği gibi satıcı lehine satıcının bankasına da verebilir.

Akreditifte dış alımcı akredif masrafları ve teminat fonksiyonlarını öderken factoring'te bu masraflara dış satımcı katlanır ve dış alımcı herhangi bir masraf yüklenmemiş olur.

Factoring'in akreditife tercih edilmesinin bir diğer nedeni ise akreditifin soyut bir nitelik göstermesidir. Yani özellikle malın ayıplı olmasına rağmen, akreditifte bankanın kendisine sunulan belgeler, öngörülen belgeler olduğu takdirde ödeme yapmaktan kaçınmaması nedeniyle çoğu kez ithalatçılar tarafından pek güvenilir bulunmamaktadır. Buna karşılık factoring'te malın ayıplı çıkmış olması halinde ithalatçı ödemekten kaçınabilir. Bu kaçınabilme imkanı factoring'i akreditife nazaran ithalatçı açısından çok daha cazip kılmakta ve uygulaması da bu nedenle çok fazla yaygınlaşmaya başlamıştır.⁵⁸

1.8.6. Factoring ve İhracat Kredisi Sigortası

İhracat kredi sigortası, ihracatçıların mal ve hizmet ihracından doğan alacaklarını, ticari ve politik risklere karşılık teminat altına alan bir sigorta türüdür. Vadeli ihracatlarını sigorta kapsamına aldırarak ihracatçıları, sigorta poliçesinden doğan alacaklarını ticari bankalara temlik sureti ile daha kolay ve ucuz finansman sağlamaktadır.⁵⁹

İhracat kredi sigortasını factoring'ten ayıran özellikler şunlardır:⁶⁰

- İhracat kredi sigortası kuruluşları finansman kuruluşlarıdır. Malın cinsi, ülke, meblağ, vade gibi konularda esnek olmayan katı kurallara bağlıdırlar.
- Satış bedelinin tümünü değil, genellikle %75-85'ini sigorta ederler.

⁵⁸ Erdem Kuntalp, "Türkiye'de Factoring'in Esasları ve Uygulaması", **Factoring Derneği Semineri**, İstanbul, 1996, s.59.

⁵⁹ İhracat Geliştirme Etüd Merkezi, **100 Soruda Dış Ticaret**, Ekim 2006, s.144.

⁶⁰ Kemalettin Conkar, "Küçük ve Orta Boy İşletmelere Katkıları Açısından Factoring", **Çukurova İİBF Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1, 1993, s.7.

- Factoring kuruluşlarının sağlamış oldukları çeşitli yönetsel hizmetleri sağlamaları söz konusu değildir.

1.9. Factoring'in Avantaj Ve Dezavantajları

Factoring genellikle tüketim malı ihraç ve ithal eden firmalara yönelik bir finansman yöntemidir. Factoring yöntemini kullanan firmalar bazı avantaj ve dezavantajlarla karşılaşır.

1.9.1. Factoring'in Avantajları

Factoring satıcı veya ihracatçı firmalara bazı avantajlar sağlar. Bu avantajlar şunlardır:

- İşletmeler factoring şirketinin verdiği ön ödeme ile üretimlerinde kullandıkları maddeleri peşin satın alarak, indirimlerden faydalanma imkanı elde etmektedir.⁶¹
- Satıcı işletme gerek operasyonel yönden gerekse muhasebe departmanı yönünden personel sayısını azaltarak insan kaynakları maliyetlerini düşürür.
- Satıcı işletmeler büyüme ve genişleme çalışmalarını kendi kaynaklarından sağlamış olurlar.
- Factoring rekabetçi satış koşulları sağlayarak yabancı pazarlarda satışı artırır.⁶²
- Factoring yabancı müşterileri kredi riskleri kayıplarına karşı korur.
- Hızlandırılmış nakit akışı sağlar.
- Çalışma sermayesinin likiditesini artırır.
- Factoring devamlı bir finans yöntemidir. Factoring sözleşmesinin yapılmasıyla birlikte satıcı firma ile müşterisi arasında devamlı olarak mal ve fon akışı

⁶¹ Özdemir, a.g.m., s.205.

⁶² Factors of Chain, "What Are The Benefits Of International Factoring?", <www.factors-chain.com>, (10.02.2009).

meydana gelir. Böylece işletmelere devamlı ve kendiliğinden oluşan bir fon sağlanmış olur.⁶³

- Factoring ile şirketlerin nakit imkanları artmakta, alacakları azalmakta ve böylece şirketlerin özsermayeleri güçlenmektedir.

- Factoring işlemi ile sağlanan finansman kaynağı esnek bir kaynak olmaktadır. Satış hacmine bağlı olarak bu finansman kaynağı artış ve azalış gösterir.⁶⁴

- Factoring işlemi, alacakların tahsil edilememe riskini en düşük seviyeye indirmektedir. Malın siparişe uygun olmaması durumu dışında factoring kuruluşları ödememe riskini üstlenmektedir.

- Yurtdışı işlemlerinde işletmeler istedikleri anda kaynak olarak kullanabildikleri factoring yöntemi ile fon alışlarını önceden belirleyebilme imkanına sahip olurlar.⁶⁵

- Gerçekçi nakit akış planı sayesinde mevsimsel olarak artan satışların getirdiği finansman gereksinimi kolayca karşılanır. Kredi kurumlarına yaptığı düzenli ödemelerle firma kredi değerliliğini artırır.

- Factoring firmaların kaynak yönetimini basitleştirir. Factoring ile işletmelerin üretimin arttırılması ve yeni pazarların araştırılması gibi konularla uğraşması kolaylaşır.⁶⁶

- İhracatçı firma mal bedelinin %80'ini peşin olarak alabilir ve bu peşin parayı, hammadde veya diğer ihtiyaçlarını karşılamada (yüksek faizli diğer borçların ödenmesi gibi) kullandığında maliyetlerini düşürebilir.⁶⁷

- Factor, genel olarak müşterisinin tüm kredili satışlarını belli bir süreyi kapsayacak şekilde anlaşma yapar. Bu her iki tarafın da yararındadır. Factor satıcıyı ve

⁶³ Erdoğan, a.g.e., s. 168.

⁶⁴ Civan, a.g.e., s.296.

⁶⁵ Cemil Özyurt, "Factoring'in Sağladığı Avantajlar", **Dünya Gazetesi**, 14 Ocak 1997, s.4.

⁶⁶ Parasız, Yıldırım, a.g.e., s.366.

⁶⁷ Apak, a.g.e., s. 97.

ihtiyaçlarını yakından öğrenmiş olur ve satışlarda artış olduğunda daha küçük komisyon oranları uygulayabilir.

- Factoring müşteriye açık kredi şeklinde 90 güne kadar kredi imkanı sağlar.⁶⁸
- Güvenilir istihbarat sonuçlarına göre satışlarını ödeme gücü olan alıcılara yapan işletme yöneticileri, geleceğe dönük önemli yatırımları olan alıcıların mali durumundan en kısa zamanda haberdar olurlar.
- İhracatta factor'ün verdiği ön ödeme döviz olacağından, kambiyo dosyası hemen kapatılabilir ve KDV başvurusu hemen yapılabilir.

1.9.2. Factoring'in Dezavantajları

Factoring'in dezavantajlarını şu şekilde ifade edebiliriz.

- Factor kurum ve satıcı firma arasındaki sürekli bilgi akışı nedeniyle bir yönetim yükü oluşmaktadır.⁶⁹
- Factoring işlemine çok sık başvurmak bir finansal zayıflık göstergesi olabilir.
- Her bir müşteriye yapılan satışların değeri küçük ve fatura sayısı fazla ise maliyet yüksek olabilir.⁷⁰
- Factoring bazı firmalar tarafından riskli bir finansman yöntemi olarak görüldüğünde, bazı firmalar factoring'e başvurmuş firmalara vadeli mal satmamaktadır.
- Factoring kurumu riskleri üstlendiği için faize ek olarak komisyon da almaktadır. Bu nedenle firmaya maliyeti artabilmektedir.
- Factorler müşterilerin düşüncelerini etkileyebilecekleri için şirketlerin güvenilir firmalarla çalışmaları önemlidir.⁷¹

⁶⁸ Kaşlıoğlu, a.g.m., s. 256.

⁶⁹ Özdemir, a.g.e., s. 271.

⁷⁰ Apak, a.g.e., s.97.

⁷¹ Debt Factoring And Invoice Discounting: The Basics, <<http://www.businesslink.gov.uk/bdotg/action/detail?>>, (10.01.2009).

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE FACTORING İŞLEMLERİ VE MEVZUATI

2. TÜRKİYE'DE FACTORING İŞLEMLERİ

Türkiye'de 1980'den itibaren uygulanmakta olan, ekonominin dışa açılmasına ve dış fon girişlerinin hızlandırılmasına yönelik politikanın gereği olarak, bankalar ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde şirketlere yeni finansal hizmetler sunmak amacıyla girişimlerde bulunmaya başlamışlardır. Bu koşullar Türkiye'de factoring için uygun bir ortam oluşmasını sağlamıştır. Türkiye'de factoring ilk kez 1988 yılında gerçekleştirilmiştir. Uygulama: tekstil, gıda, elektronik eşya, metal ürünler, mobilya, ilaç, oyuncak, kırtasiye, kimyasal ürünler, hammaddeler gibi ürünler için gerçekleşmektedir.⁷²

2.1. Türkiye'de Factoring'in Tarihsel Gelişimi

Factoring işlemi, Osmanlı imparatorluğu döneminde, İstanbul'un Galata semtinde gayrimüslim halk tarafından esnaf ve çiftçiye verilen kredi ve borç parada uygulanan usullerle şaşırtıcı bir benzerlik taşımaktadır. Galata Bankerleri'yle İstanbul'da modern standartlara yakın bir finans piyasasının kurulduğu söylenebilir. Daha sonraki yıllarda meydana gelen Balkan Harbi ve Birinci Dünya Savaşları ülkede en çok yeni gelişme gösteren finans piyasalarını etkilemiş, Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar bir duraklama dönemi yaşanmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte ülke ekonomisinin içinde bulunduğu darboğaz M. Kemal Atatürk ve ekonomi kurmayları ile birlikte İzmir İktisat Kongresi'nde alınan karar ve prensipler çerçevesinde şekillendirilmeye çalışılsa da dünyadaki ekonomik durum buna müsaade etmemiştir. Daha sonraki süreçte piyasalar, 1980'li yıllara kadar finans piyasalarının sadece bankacılık kanadı ile ilgilenmeye başlamışlar, factoring piyasasında gerekli kanunlar ve mevzuat hazırlanamamıştır.⁷³

⁷² Güray Küçükkocaoğlu, "Factoring", <<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazpazartesi8.doc>>, (10.04.2009).

⁷³ Özdemir, a.g.m., s.208.

Ülkemizde 1980’li yıllarda tanınmaya başlanan factoring işlemleri ilk olarak bankalar bünyesinde başlamıştır. Türkiye’de factoring, bankaların finansman sektöründeki bilgi ve becerileri, müşteri portföyleri, müşteriler hakkında bilgileri, müşteriler ile kurdukları organik ilişki ve veri tabanlarının genişliği nedeniyle bankalar tarafından uygulanmaya başlanmıştır.⁷⁴ Factoring işlemi ilk olarak 1988 yılında İktisat Bankası tarafından gerçekleştirilmiştir. İktisat bankası Facto Finansı kurmuştur. Facto Finans A.Ş. Türkiye’de ilk FCI üyesidir. Kuruluşun faaliyetleri, ağırlıklı olarak uluslararası factoring olmakla beraber, yerel factoring işlemleri de yapılmaktadır. 1990 yılından itibaren factoring sektörü şirketleşme bazında gelişmesini sürdürmüştür.

Factoring, yeni bir finansman modeli olmasına rağmen ülkemizde hızlı bir gelişme göstermiş ve ülkemiz finans piyasalarının son yıllarda vazgeçilmez bir aracı olmaya başlamıştır. Her türlü mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan kısa vadeli alacakların factoring şirketine devredilmesi işlemi giderek yaygınlaşmaktadır. Alacakların takibi, tahsili, garanti edilmesi, finansman sağlanması, piyasa araştırması, kredi istihbaratı yapılması, ticari risklerin üstlenilmesi ve muhasebe kayıtlarının tutulması gibi hizmetleri içeren factoring, firmaların kısa vadeli sermaye ihtiyacını karşıladığı için oldukça fazla tercih edilmektedir.

Factoring şirketlerinin kurulmasıyla birlikte piyasada rekabet artmaya başlamış ve bunu gören bankaların bazıları sektörde geride kalmamak için factoring işlemlerini yapmaya başlamışlardır. Daha sonraları bankaların kendi hesapları ile müşteri ve borçlu hesaplarının karıştırılmaması için bankalar içinde yer alan factoring birimleri anonim şirket statüsüne kavuşturulmuştur.⁷⁵

Türkiye’de factoring’in gelişimi dünyadaki gelişmelerin tersine olmuştur. İhracat yapmaya çalışan ve finansman gücünü çeken KOBİ’lerin factoringlere başvurması sonucu ihracat factoringi ağırlık kazanmıştır. Başka bir ifadeyle 1984-1990 yıllarındaki işlemlerin %90’ı ihracat factoring’i olarak gerçekleşmiştir. Yerel factoring açısından Türkiye’de

⁷⁴ Mustafa Yavuz, **İhracatta Alternatif Finansman Teknikleri**, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Araştırma Geliştirme Başkanlığı, Ocak 2008, s.24, <http://www.akib.org.tr/akib/UserFiles/File/pratikbilgiler/Alternatif_Finans.pdf>, (10.02.2009).

⁷⁵ Ali Ceylan, **Finansal Teknikler**, 4. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2002, s.28.

önemli bir potansiyel mevcuttur. Ülkemizde 1991 yılına kadar ihracata yönelik olarak gerçekleştirilen factoring işlemleri, bu tarihten itibaren yurt içi factoring işlemlerine doğru yönelmiştir.⁷⁶

2.2. Factoring Şirketleriyle İlgili Yasal Düzenleme

Factoring kavramı ilk olarak 1983 yılında “Ödünç Para Verme İşleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname” ile kullanılmıştır. 1994’te ise factoring işlemlerine ilişkin yasal düzenleme (545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname) yapılmıştır.⁷⁷

90 sayılı KHK’nin 545 sayılı KHK ile değişiklik 3/c. Maddesinde factoring şirketi, “Mal veya hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek, tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlayan şirket” olarak tanımlanmış ve bu düzenleme ile factoring şirketleri mevzuatta yer almıştır.⁷⁸

1994 yılına kadar Türkiye’de factoring işlemleri Borçlar Kanunu’nun alacağın temlik ile ilgili hükümleri ile Ticaret Kanunu genel hükümleri içinde yürütülmüştür. 1994 yılında çıkarılan 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’den sonra aynı yıl Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik⁷⁹ çıkartılmıştır. Bu yönetmelik factoring sektörünün hukuki altyapısını oluşturmanın ilk adımlarından biri olarak büyük önem taşımaktadır. Bu hukuki altyapı yeterli gibi görünmesine rağmen factoring hakkında olumsuz yargıların ilk kaynağını da oluşturmuştur. Öncelikle factoring hizmet ağırlıklı bir finansman tekniği olarak ödünç para işlerinden farklıdır. Ayrıca 545 sayılı K.H.K. aynı zamanda ikrazatçıları da düzenleyen bir kararname olduğundan factoring hizmetlerinin ikrazatçılık olarak algılanmasına neden olmuştur. Ayrıca bazı ikrazatçıların farklı bir imaj yaratmak için factoring ismi altında faaliyet göstermeleri de olumsuz

⁷⁶ H. Çetin Bedestenci, Murat Canitez, **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, Gazi Kitabevi, 3. Baskı, Ocak 2004, s. 147.

⁷⁷ Öztin Akgüç, **Finansal Yönetim**, Muhasebe Enstitüsü Yayın No:65, İstanbul 1998, s.568.

⁷⁸ Ahmet Kırgan, **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**, Genişletilmiş ve Tamamı Yenilenmiş 2. Baskı, Ankara 2001, s.245.

⁷⁹ Bu yönetmelik dayanağını 30.09.1983 tarihli ve 90 sayılı “Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 545 sayılı KHK ile değişik 13. Maddesi hükmünden almaktadır (İlgili Kararname değişikliği 27.6.1999 tarih ve 21973 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir).

anlayışın kaynağını oluşturmuştur. Olumsuz yargılara rağmen factoring, özellikle yasal altyapısının oluşturulduğu 1994 yılından itibaren hızlı bir gelişme süreci içine girmiştir.⁸⁰

01.01.2006 tarihine kadar Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik gereği Hazine Müsteşarlığı tarafından düzenlenmiş olan finansal kiralama, finansman ve factoring şirketlerinin denetim ve gözetimine ilişkin yetki ve sorumluluk, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 93 ve 168. maddeleri uyarınca 01.01.2006 tarihinden itibaren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devredilmiştir.⁸¹

Factoring işlemleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından (BDDK) 10 Ekim 2006 gün ve 26315 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış olan "Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre faaliyet göstermesine izin verilmiş olan firmalar tarafından yürütülmektedir.

01.01.2006 tarihinde gözetim ve denetimi Hazine Müsteşarlığı'ndan BDDK'ya devredilen 93 adet olan factoring şirketinin Yönetmelik'te aranan şartları sağlayamaması neticesinde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından lisansı iptal edilen 14 adet şirket dikkate alındığında Nisan 2010 tarihi itibarıyla bu şirketlerin sayısı 76'ya düşmüştür.

2.2.1. Factoring Şirketlerinde İzin

Factoring şirketinin kurulabilmesi için BDDK'dan ön izin ve kuruluşu takiben faaliyet izninin alınması gerekir. Factoring Şirketleri'nin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre faaliyet izni almayan şirketler factoring işlemleri ile iştigal edemezler. Factoring şirketlerinin merkezlerine ilaveten şube açmaları da BDDK'nın iznine tabidir.⁸²

⁸⁰ İzmir İktisat Kongresi, **Türk Mali Sektörü Raporu**, Mali Piyasalar Çalışma Grubu 2004, s.23, <http://www.tbb.org.tr/turkce/duyurular/iktisat_kongresi/Mali%20Sektor%20%20Raporu.pdf>, (10.02.2009).

⁸¹ 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Paneli, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 55, 2005, <<http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi55/bkpanel.pdf>>,s. 55.

⁸² Gülören Tekinalp, Ünal Tekinalp, **Bankalar ve Finansal Kurumlar Mevzuatı, ve 4389 Sayılı Yeni Bankalar Kanunu'nun Ana Çizgileriyle Açıklaması**, 2. Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2000, s.449.

2.2.2. Factoring Şirketlerinin Kuruluşu

Finansal kiralama, factoring ve finansman şirketleri kanun tasarısının 5. maddesine göre factoring şirketlerinin kuruluş şartları şu şekildedir.⁸³

- (1) Türkiye’de kurulacak bir şirketin;
 - a) Anonim şirket şeklinde kurulması,
 - b) Pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,
 - c) Kurucularının bu Kanunda belirtilen şartları haiz olması,
 - ç) Nakden ve her türlü muvazaadan âri olarak ödenmiş sermayesinin en az beş milyon Türk Lirası olması,
 - d) Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
 - e) Kurumun etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısına sahip olması şarttır.

Madde 6’ya göre kurucularda aranan şartlar:

- (1) Şirket kurucularının
 - a) Müflis veya konkordato talep etmiş olmamaları
 - b) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı(hileli) iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmaması ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymemiş olmamaları
 - c) Gerekli güç ve mali itibara sahip olması
 - d) Tüzel kişi olması halinde ortaklık yapısının açık ve şeffaf olması
- 2) Tüzel kişi ortakların, % 10 ve daha fazla paya sahip ortaklarının 4. Maddede sayılan şartları taşımaları,

⁸³ Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısı, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/4345finansal_kiralama_kanun_tasarisi.pdf>, s.4, (15.02.2009).

3) Tüzel kişi ortakların mali bünyelerinin, şirketin kuruluşunda taahhüt ettikleri sermaye miktarını karşılayabilmesi.

2.2.3. Factoring Şirketlerinin Faaliyete Geçişi

Factoring şirketleri, kuruluşlarının Ticaret Sicili'ne tescili tarihinden itibaren en geç 180 gün içinde faaliyet izni almak üzere BDDK'ya müracaat ederler. Müracaat süresi ön izin tarihinden itibaren 12 ayı geçemez. Süresi içerisinde müracaat etmeyen factoring şirketlerine faaliyet izni verilmez.

Faaliyet izni için BDDK'ya yapılacak müracaatlara eklenmesi gereken bilgi ve belgeler şunlardır:

- 1- Ana sözleşmenin yayınlandığı Ticaret Sicil Gazetesi'nin bir örneği,
- 2- İmza yetkisine sahip kişilerin noterce onaylı imza sirküleri,
- 3- Genel müdür ve genel müdür yardımcıları ile birinci derecede imza yetkisine sahip olan yöneticilerin ;
 - a) 35 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ek ve değişiklikleri uyarınca haklarında tasfiye kararı alınmamış olduğuna,
 - b) Müflis veya konkordato talep etmiş olmadıklarına,
 - c) Ağır hapis veya 5 yıldan fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı (hileli) iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan mahkumiyetlerinin bulunmaması ve vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarından dolayı hüküm giymemiş olduklarına dair ilgili mercilerden alınan belgeler,
- 4- Uygun hizmet birimlerinin kurulmuş olduğunu, bu birimler için yeterli personel kadrosunun oluşturulduğunu, iç kontrol sisteminin kurulduğunu ve personelin buna uygun görev tanımları ile yetki ve sorumluluklarını gösterir bilgi ve belgeler,
- 5- Genel müdür ve genel müdür yardımcıları ile birinci derecede imza yetkisine sahip olan yöneticilerinin hukuk, iktisat, işletmecilik, maliye, bankacılık veya mühendislik-

işletmecilik dallarında yüksek öğrenim gördüklerine veya bu dallardan herhangi birinde yüksek lisans derecesine sahip olduklarına ilişkin belgeler.⁸⁴

2.2.4. Factoring Şirketlerinin Faaliyet İzninin İptali

Factoring şirketlerinin faaliyet izinlerinin iptali şu hallerde gerçekleşmektedir:⁸⁵

(1) Bu Yönetmeliğin 22'nci maddesi ile yasaklanan faaliyetlerde bulunan (ana faaliyet konusu dışında bulunamazlar, teminat mektubu veremezler, kambiyo senetlerine dayalı olsa bile bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre menkul kıymet ihracı ile uluslararası piyasalardan ödünç para alınması dışında mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar), adres değişikliğini süresi içerisinde Kurum'a bildirmeyen ve yapılan yasal tebligata rağmen adresinde bulunamayan, faaliyetlerine kesintisiz bir yıl süre ile ara veren veya bir yıl içerisinde Yönetmelik hükümlerine aykırı fiil veya işlemleri iki defadan fazla gerçekleştiren şirketlerin faaliyet izni Kurul'ca iptal edilir.

(2) Ortakları kuruluşta aranan şartları kaybeden şirketlere durumlarını bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmeleri için altı aya kadar süre tanınır. Bu süre zarfında durumlarını Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmeyen şirketlerin faaliyet izni Kurul'ca iptal edilir.

(3) Merkezi yurtdışında bulunan şirketlerin, merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim mercii tarafından faaliyetlerinin durdurulması veya yasaklanması veya Türkiye'de faaliyetlerine devam etmesine ilişkin olumsuz görüş verilmesi durumunda faaliyet izni Kurul'ca iptal edilir.

(4) Faaliyet izni iptal edilen şirketlerin bu hususun taraflarına tebliğinden itibaren onbeş gün içerisinde "Faaliyet İzin Belgesi"ni BDDK'ya iade etmeleri gerekir.

⁸⁴ M. Vefa Toroslu, "Türkiye'de Factoring Mevzuatı", <archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/43MaliCozum/10MVefaToroslu61.doc>, (10.03.2009).

⁸⁵ "Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik", 10 Ekim 2006 Salı, 26315 Sayılı Resmi Gazete.

(5) Faaliyet izni iptal edilen şirketlerin iptal tarihinden itibaren üç ay içerisinde genel kurullarını toplayarak, şirket nevi ve unvanını değiştirmek veya tasfiye işlemlerini başlatmak üzere karar almaları zorunludur.

(6) Faaliyet izni bulunmayanlar ve faaliyet izni iptal edilenler bu Yönetmelik'te belirtilen faaliyetlerle iştigal edemez, ticaret unvanlarında, ilan ve reklamlarında veya işyerlerinde söz konusu işlerle iştigal ettikleri izlenimini yaratacak hiçbir kelime, deyim ve işaret kullanamazlar.

2.2.5. Factoring Şirketlerinin Yapamayacağı İş ve İşlemler

Finansal kiralama, factoring ve finansman şirketleri kanun tasarisına göre factoring şirketlerin yapamayacağı işlemler madde 9'da şu şekilde belirtilmiştir: ⁸⁶

(1) Şirket;

a) Ana faaliyet konuları dışında faaliyette bulunamaz,

b) Factoring şirketlerince factoring işlemleri ile sınırlı olmak kaydıyla verilen garanti ve kefaletler hariç olmak üzere garanti, kefalet ve teminat mektubu veremez,

c) 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre menkul kıymet ihracı, uluslararası piyasalardan ödünç para alınması, genel esaslar dahilinde ortak ve ortaklıklarından, bankalardan, para piyasalarından ve organize piyasalardan fon sağlanması dışında mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamaz.

(2) Factoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura ile tevsik edilemeyen (belgelendirilemeyen) alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler.

2.2.6. Factoring Şirketlerinde Ana Sözleşme Değişikliği ve Hisse Devri

Factoring şirketlerinin ana sözleşmelerinin değişmesinde BDDK'nın uygun görüşü aranır. Eğer BDDK uygun görmezse değişiklik tasarıları genel kurulda görüşülmez.

⁸⁶ Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısı, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/4345finansal_kiralama_kanun_tasarisi.pdf>, s.4, (15.02.2009).

Şirketler adres değişiklikleri yaptıklarında on beş gün içinde Kurum'a bildirmek zorundadırlar.

Sermayenin % 10 ve daha fazlasını temsil eden veya bir kişiye ait sermaye payının bu oranı aşması sonucunu veren hisse senedi devirlerinde yeni ortakların kurucu ortaklarda aranan şartları taşıdıklarına ilişkin belgeleri Kurum'a ibraz etmeleri zorunludur.⁸⁷

2.2.7. Factoring Şirketlerinde Sözleşme Zorunluluğu

Yönetmelik hükümlerine göre kendilerine faaliyet izni verilen şirketlerin, müşterileri ile yapacakları işlemler için yazılı sözleşme düzenlemeleri zorunludur.⁸⁸

2.2.8. Factoring Şirketlerinde Bilgi Verme ve Denetim

Finansal kiralama, factoring ve finansman şirketleri kanun taslağı ile Kanun kapsamındaki şirketler hakkında diğer kanunlarda yer alan hükümlerin uygulanmasının ve bir şirketin her türlü işlemlerinin gözetimi ve denetimi BDDK tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Bu Kanun hükümlerinin uygulanması çerçevesinde şirket, şirket ortakları, şirketin kontrol ettiği ortaklıklar ve ilgili diğer gerçek ve tüzel kişiler BDDK tarafından talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi BDDK'ya tevdi etmek zorundadırlar.⁸⁹

Factoring şirketleri, yıllık dönemler itibariyle bilanço, kar-zarar cetvelleri ile yıllık faaliyet raporunun birer örneğini, genel kurul toplantılarının yapılmasını takip eden ayın sonuna kadar ve örneği Kurum'ca belirlenecek 3 aylık hesap özetleri ile istatistikî tabloları ait olduğu dönemi takip eden ayın sonuna kadar Kurum'a gönderirler.⁹⁰

⁸⁷ “Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik”, <<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27180.html>>, (15.04.2009).

⁸⁸ “Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik”, 10 Ekim 2006 Salı, 26315 Sayılı Resmi Gazete.

⁸⁹ “Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanun Taslağı”, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/4345finansal_kiralama_kanun_tasari.pdf>, (10.04.2009).

⁹⁰ Tekinalp ve Tekinalp, a.g.e., s. 455.

2.3. Factoring İşlemleri İle İlgili Mevzuat

Diğer birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de factoring ekonomik gelişme ile uygulama alanı bulmuş, hukuki düzenleme sonradan gelmiştir. Factoring sözleşmelerinin ilk zamanlar ödünç kredi sözleşmelerinden ibaret olduğu kabul edilmiştir. Ancak verilen hizmetlerin yalnızca kredi işleminden ibaret olmadığı görüşü yaygınlaşarak factoring sözleşmesinin karma içerikli sözleşme olduğu kabul edilmiştir. Factor'ün edimlerinin tek bir noktaya yönelik olmaması, çeşitlilik göstermesi ve amaçlanan sonuçlar karşısında tek bir sözleşme tipine ait unsurların benimsenmesi mümkün görünmemektedir. Taraflarca yalnızca alacağın tahsil edilmesi nihai amaç olmadığı ve müşterinin ön ödemelerinin aynen iade mecburiyeti bulunmadığından bu sözleşmeler alacak satımı veya kredi şeklinde nitelendirilememektedir. Bu nedenle factoring firmaların bankalara alacak senetlerini teslim edip karşılığında kredi kullanması, bankaların bu senetleri vadelerinde tahsil ederek, firmaların borcundan düşürülmesi suretiyle yapılan işlemlerden farklılık göstermektedir. Bankalara verilen alacak senetlerinin bir kısmının vadesinde ödenmemesi durumunda senetler satıcıya iade edilmekte ve masrafları kredi hesabına borç kaydedilmektedir. Diğer bir deyişle senet iskonto ettirilmesi veya teminat olarak gösterilerek bankalardan avans alınması işlemi ile alacak hakkının satışı farklı hukuki sonuçlar doğurmaktadır.⁹¹

Ülkemizde bankalarca ve özellikle factoring şirketleri tarafından yapılan factoring işlemlerinin aşağıda belirtilen mevzuat ile yakın ilişkisi mevcuttur.

Borçlar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu sektörün hukuki durumunun alt yapısını oluşturmaktadır. Ancak TC. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, sektör faaliyetlerinin hukuki alt yapıya kavuşturulması amacı ile 90 sayılı KHK'da değişiklik hazırlayarak, Bakanlar Kurulu'nun onayı ile ilk yasal düzenlemeyi 1994'te hazırlamıştır. Diğer başka konularla birlikte KHK ülkemizde ilk defa bir yasal belgede factoring'in tanımını vermektedir: "Faturaya veya mal veya hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsilini üstlenmek ve alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlamak"tır.

⁹¹ Cenk Murat Arslan, "Factoring Uygulaması ve Hukuki Boyutu", **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl 1991, Sayı 121, s.58.

2.3.1. Borçlar Kanunu

Factoring işlemlerine ait uygulamalar Borçlar Kanunu'nun 162-172. maddelerinde yer almaktadır.

Borçlar Kanunu 162. maddesinde “Kanun veya akit ile veya işin mahiyeti icabı olarak menedilmiş olmadıkça borçlunun rızasını aramaksızın alacaklı, alacağını üçüncü bir şahsa temlik edebilir. Borçlu, alacağın temlik edilmemesi şart edilmiş olduğunu bu şartı ihtiva etmeyen bir ikrarı bilkitabeye istinat ile, alacağını temellük eden üçüncü bir şahsa karşı iddia edemez” hükmü yer almaktadır. Sözleşmenin şekline dair 163. maddesinde “Tahriri şekilde yapılmış olmadıkça alacağın temlik muteber olmaz Bir alacağın temlikini va'detmek, hususi şekle tabi değildir” denilmektedir. 164 ve 172. maddelerinde “alacağın devredilebilir olması, temlik işleminin yazılı ve sözleşme şeklinde yapılması, tarafların medeni haklarını kullanma ehliyetlerinin olması” gerektiği gibi hükümlerine yer verilmiştir.⁹²

2.3.2. Damga Vergisi Kanunu

Bilindiği üzere, “488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1'nci maddesinde, bu Kanuna ekli, (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olacağı, 2'nci maddesinde de, vergiye tabi kağıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerini alan mektup ve şerhlerle, bu kağıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine, devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhlerin de Damga Vergisi'ne tabi olacağı, 4'üncü maddesinde ise, bir kağıdın tabi olacağı verginin tayini için o kağıdın mahiyetine bakılacağı ve buna göre tabloda yazılı vergisinin bulunacağı, kağıtların mahiyetlerinin tayininde, şekli Kanun'larda belirtilmiş olanlarda Kanun'lardaki adlarına, belirtilmemiş olanlarda üzerlerindeki yazının tazammum ettiği hüküm ve manaya bakılacağı, mahiyetini tayin edilmek istenen kağıt üzerinde başka bir kağıda atıf yapılmışsa, atıf yapılan kağıdın hükümlerine nazaran iktisap ettiği mahiyete göre vergisinin alınacağı, 6'ıncı maddesinin 2'nci fıkrasında da, bir kağıtta toplanan akit ve işlemlerin birbirine bağlı ve bir asıldan

⁹² Borçlar Kanunu, 162-172. Maddeler, < <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/407.html>>, (15.02.2009).

doğma oldukları takdirde damga vergisinin en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.⁹³

Bu kanundaki kağıtlar terimi, yazılıp imzalamak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade eder.” denilmekte, 22’nci maddesinde de, “Makbuz karşılığı ödemelerde Damga Vergisi;

a) Maliye Bakanlığı’nca belirlenen mükellefler, kurum ve kuruluşlar tarafından bir ay içinde düzenlenen kağıtların vergisi, ertesinin ayın yirminci günü akşamına kadar vergi dairesine bir beyanname ile bildirilir ve yirmi altıncı günü akşamına kadar ödenir.

b) (a) bendi dışındaki hallerde, kağıdın düzenlendiği tarihi izleyen onbeş gün içinde vergi dairesine bir beyanname ile bildirilir ve aynı süre içinde ödenir.⁹⁴

Damga Vergisi Kanunu, vergileme açısından Borçlar Kanunu’na göre özel kanun niteliğindedir. Bu bakımdan factoring şirketlerince yapılması zorunlu olan ve hukuken temlikname niteliği taşıyan factoring sözleşmelerinde tutar yazılıp yazılmaması konusunda Damga Vergisi Kanunu, Borçlar Kanunu’na göre öncelikli ve belirleyici durumdadır. Bu durumda 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu’nun *Belli Para Gösterme Mecburiyetini* düzenleyen 11’inci maddesi devreye girmektedir. Anılan madde uyarınca; cari hesap şeklinde açılan kredilerle her türlü ikrazata ait taahhütname ve mukavelenameler (İskonto ve iştirah senetleri taahhütnamesi-Dispans- dahil) ve bunların temlik, yenileme, devir ve değiştirilmesine ilişkin bütün kağıtlarda ve keza matlupların devir ve temlikine ilişkin mukavelename ve temliknamelerde ikraz veya temlik edilen para miktarının veya azami haddinin gösterilmesi zorunludur. Gösterilmediği takdirde bu kağıtların her birinden

⁹³ TÜRMOB, “Sirküler Rapor Kitapları-Kira Gelirlerinin Vergilendirilmesi ve Beyanı”, <www.turmob.org.tr>, (10.04.2009).

⁹⁴ Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:44), <http://www.maliye.gov.tr/mm/yozyatdef_muh_md/duyurular/damga.teb.44.htm>, (20.02.2009).

alınması gereken Damga Vergisi ile cezası olayın meydana çıktığı tarihte, ilgili bulunduğu cari hesapta kayıtlı kredi veya ikrazat miktarına göre hesaplanır ve alınır.⁹⁵

Firmalar ile factor arasında yapılan sözleşme temlikname olarak kabul edildiği takdirde damga vergisi mükellefiyetinin doğacağı açıktır. Dolayısıyla factor'e devredilen faturada (ya da faturalarda) yer alan miktar damga vergisi matrahını oluşturacak ve bunun üzerinden binde 5 oranında damga vergisi alınacaktır. Burada unutulmaması gereken nokta fatura bedellerinin, damga vergisi kanununun 12. maddesine uygun olarak Maliye Bakanlığı'nın belirlediği fiyat üzerinden TL'ye çevrilmesi gerektiğidir.

2.3.3. Türk Ticaret Kanunu

B.K. 172. maddesi "hususî kaidelerin rahfuziyeti başlığı altında bazı hakların temlikine mahsus olarak kanunen muayyen olan hükümler bakidir" demektedir. Bu hükmün factoring bakımından önemi, Factoring yapan firmaların faturadan doğan hakların temlikini, fatura üzerinde temlik cirosu ile yapmaları durumunda, T.T.K. açısından "kıymetli evrakın devrine ilişkin hükümlerin uygulanmasının söz konusu olup olmayacağı sorusuna yanıt bulma noktasında yatmaktadır. T.T.K.'da kıymetli evrakın devrine ilişkin hükümler 559-562. maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak fatura T.T.K. açısından kıymetli evrak olarak sayılmadığı için ciroya ait hükümler faturaya uygulanamayacaktır. Sonuç olarak faturadan doğan alacağın devrine ilişkin olarak Borçlar Kanunu'nun alacağın temlikine ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Uyuşmazlıkların çözümü ise yine B.K.'daki genel hükümlere gidilerek gerçekleştirilecektir.

Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkında 32 sayılı kararın 8. maddesinin a fıkrası; "Ticari amaçlarla ihraç edilen malların bedelinin 180 gün içinde ihracatçılar tarafından yurda getirilerek bankalara ve özel finans kurumlarına, Türk Parası olması halinde tevsiki, döviz ise satılması zorunludur. Ancak, söz konusu ihracat dövizlerinin en az % 70'inin fiili ihraç tarihinden itibaren 90 gün içerisinde getirilerek bankalara veya özel finans kurumlarına satılması halinde bakiyenin % 30'una tekabül eden kısmı üzerinde ihracatçı serbestçe tasarruf edebilir" demektedir.

⁹⁵ Ahmet Erol, "Factoring Sözleşmelerinin Damga Vergisi Karşısındaki Durumu", **Mükellefin Dergisi**, Sayı 78, Haziran 1999, s.82.

Bu düzenlemede ihracatı gerçekleştiren firmanın ihracata ilişkin alacağını factor'e devretmesi durumunda ihracat hesabını kapatma sorumluluğu alacağın temlikinden sonra factoring kurumuna geçmektedir. Aksi takdirde factoring müessesesinin genel işleyiş mantığının dışına çıkılması söz konusu olabilecektir.

Bakanlar Kurulu'nun 91/1935 sayılı kararı ile Türk Parasının kıymetini koruma hakkında 32 sayılı kararın bazı maddelerinde değişiklik yapılmış ve anılan kararın 8. maddesinin b fıkrasında Factoring, Leasing ve Forfaiting işlemlerinde ihracat hesaplarının kapatılmasına ilişkin usul ve esasları Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu bakanlığın belirlemeye yetkili olduğu hususu 20 Haziran 1991 tarih ve 20907 sayılı Resmi Gazetede belirtilmiştir.⁹⁶

2.3.4. Bankalar Kanunu

Bankalar Kanunu'nun 6. maddesinde; “Bir bankanın vereceği nakdi krediler ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayri nakdi krediler, satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle veya herhangi bir şekil ve surette vereceği ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve ortaklık payları izledikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır (4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun 11 inci maddesinin 4672 sayılı Bankalar Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin Kanun'un değişik 6 ıncı maddesi)” hükmü yer almaktadır.

Factoring şirketinin müşterisine verdiği avansın kredi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre; factoring hizmetlerinin alıcıya açılan bir kredi olması ve satıcıya rücu edilmemesi nedeniyle, factoring Bankalar Kanunu yönünden alıcılar lehine açılmış gayrinakdi bir kredi olarak değerlendirilmektedir. Bir diğer görüşe göre ise; belli bir alacak karşılığı olarak verilen avansın kredi işlemi olarak değerlendirilmesi yönündedir. Söz konusu avansın verilmesi için karşılık gösterilen alacak kredi işleminde olduğu gibi teminat amacıyla verilmemiştir.

⁹⁶ Ünal Kocaman, “Dünyada ve Türkiye’de Factoring”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl 1991, Sayı 121, s.43.

Bunun sebebi, henüz doğmamış alacaklar için fatura üzerinden avans verilmiş olmasıdır. Ancak, bu avans üzerine, devralınan alacaklardan alınan komisyona ilave olarak faiz yürütülürse bu işlemin kredi unsurlarını taşıyabileceğini de göz önünde tutmak gerekir. Diğer taraftan, verilen avans, malını satan müşteri açısından vadesinden önce çekilen parasıdır. Burada da iskonto esasına dayalı kısa vadeli kredi işlemine benzer bir uygulama ortaya çıkmaktadır.⁹⁷

2.3.5. Katma Değer Vergisi

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-e maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisi kapsamına giren işlemler ile sigorta, acente ve prodüktörlerinin sigorta muamelelerine ilişkin işlemlerinin katma değer vergisinden istisna olduğu hükme bağlanmıştır. Factoring şirketleri tarafından diğer firmalara verilen ve bir bankacılık işlemi sayılmayan bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinin, Türkiye'de yapılan teslim ve hizmetler kapsamında değerlendirilerek katma değer vergisine tabi tutulması gerekmektedir.⁹⁸

Factoring kuruluşunun alacak tahsilatı ve ön finansman sağlama kapsamında yaptığı hizmet katma değer vergisine tabi bir ticari işlemdir.

Factoring firmasının yaptığı finansman sağlama ve alacak tahsilatı hizmetine karşılık aldığı ücretin KDV'nin matrahını oluşturacağı açıktır. Ancak Factoring firması banka bünyesinde kurulmuş bir teşekkül ise yani ayrı bir tüzel kişiliğe sahip değilse bu kez Banka Sigorta Muameleleri Vergisi Yükümlülüğü doğacaktır.⁹⁹

2.3.6. Factoring Şirketleri'nin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik

Factoring şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları BDDK tarafından bir yönetmelikle düzenlenmiştir. Factoring şirketi kuruluşu için Kurum'dan ön izin ve kuruluşu takiben faaliyet izni almak zorundadır. Faaliyet izni almayan şirketler factoring işlemleri ile

⁹⁷ Erkut Onursal, "Dış Ticaretin Finansmanında Factoring ve Factoring'in Hukuki Çerçevesi", <http://www.alomaliye.com/factoring_dis_ticaretin_finans.htm>, (20.03.2009).

⁹⁸ KDV Mükteza Örnekleri, <<http://www.ivdb.gov.tr/Mukteza/kdv/3593.htm>>, (10.05.2010).

⁹⁹ Kocaman, a.g.m.,s.35.

uğraşamazlar. Ancak bankalar, sigorta şirketleri ve özel kanunlara göre ödünç vermeye yetkili kılınan kuruluşlar ile tüzel kişilerin doğrudan veya ortak veya iştirakleri aracılığıyla dolaylı olarak ortaklık ilişkisi içinde buldukları diğer tüzel kişilere ödünç para vermeleri ve Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri çerçevesinde yetkili kurum ve kuruluşlarca yapılacak işlemler hakkında söz konusu Yönetmelik hükümleri uygulanmamaktadır (Yön:Mad: 1).¹⁰⁰

2.3.7. Sigortacılık Mevzuatı

Factoring şirketlerinin, alacakların ödenmesini garanti etmeleri ile alacakların sigorta edilmesinin karıştırılmaması gerekir. Çünkü Borçlar Kanunu'nun 110'uncu maddesine göre; garanti işleminde bir üçüncü kişinin fiilini başkasına taahhüt işlevi vardır.

Sigortacılıkta ise bir kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan bir rizikonun ortaya çıkması halinde tazminat ödenmektedir. Sigortacılık hizmetlerinin özel bir hukuki düzenlemeye tabi tutulması nedeniyle sigorta şirketleri dışında kimse sigorta poliçesi düzenleyemeyeceği için factoring şirketlerinin sigorta hizmeti vermeleri olanağı yoktur.¹⁰¹

2.3.8. Gelir Vergisi Kanunu Açısından Factoring İşlemleri

Factoring işlemlerinin yapılması sonucu elde edilen gelirler 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 37 ve devamı maddelerinde yer alan hükümler uyarınca ticari kazanç unsuru sayılmakta ve aynı kanun hükümlerine göre vergiye tabi olmaktadır.

Factoring şirketlerinin factoring müşterisinden elde ettikleri hasılatı oluşturan başlıca iki unsur vardır:

Factoring komisyonu, fatura bedelinin vadesinde tahsilinin yapılması, buna ilişkin riskin üstlenilmesi gibi hizmetler karşılığında %0.50-%2.5 arasındaki oranlarda elde edilen hasılattır.

¹⁰⁰ Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik, < <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27180.html>>, (15.04.2009).

¹⁰¹ Onursal, a.g.m. s.65.

Finansman ücreti, fatura ya da çek bedelinin %65-%90'ının factoring müşterisine ön ödeme şeklinde peşin olarak ödenmesi sonucunda aynı müşteriden bu işlem karşılığında piyasa iskonto oranı esas alınarak bir faiz geliri elde edilmesidir.

Bu iki hasılat türü de vergilendirme açısından ticari kazanç kapsamına girmektedir.¹⁰²

2.3.9. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Factoring İşlemleri

Factoring işletmeleri kanunlarımıza göre Anonim şirket statüsünde kurulmak zorundadırlar. Anonim şirketler de tıpkı diğer sermaye şirketleri gibi Kurumlar Vergisi mükellefidirler.

Kanunlarımızda factoring işlemlerinin gerçekleştirilmesinden dolayı elde edilen kazançlar herhangi bir istisnaya tabi olmadıklarından gelirleri ticari kazançta tabi olmaktadır. Ticari kazançlar kurum kazancı olarak Kurumlar Vergisi'ne tabi olmaktadır.

Kurum kazancının tespitinde Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 13. Maddesinde yer alan hüküm uyarınca Gelir Vergisi Kanunu'nun Ticari Kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır.¹⁰³

2.3.10. Kambiyo Mevzuatı

Halen yürürlükteki hükümlere göre, ihracat dövizlerinin en az %70'inin ihraç tarihinden itibaren 90 gün içinde yurda getirilerek bir bankaya ya da özel finans kuruluşlarına satılması gerekmektedir. Bu takdirde, ihracatçı geri kalan %30 bakiye üzerinde istediği gibi tasarruf edebilmektedir. Bu duruma göre, ihracat bedellerinin 90 gün içinde Türkiye'ye getirilme zorunluluğu, milletlerarası uygulamada factoring'e tanınan 270 günlük süre ile uyumsuzluk göstermektedir. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi Türk Kambiyo Mevzuatının factoring'e göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

BDDK kurulmakta olan factoring şirketlerinin ana sözleşmelerini inceleyerek onlara özel kuruluş izni vermektedir. Böylece factoring işlemleri ile ilgili idari bir düzenleme yapılmaktadır.¹⁰⁴

¹⁰² Melemen ve Arzova, a.g.e., s. 392.

¹⁰³ Melemen ve Arzova, a.g.e., s.393.

2.3.11.Gider Vergileri Kanunu

Factoring işlemi bir banka bünyesinde yapıldığı takdirde müşteriden tahsil edilen her türlü paralar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesi gereğince banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olacaktır. Bu verginin oranı %5'tir.¹⁰⁵

2.4. Dünyadaki Factoring İşlem Hacmi

Dünyadaki factoring işlem hacmi son yıllarda hızla artış göstermektedir. Tabloda 2001-2009 yılları arası kıtalararası factoring işlemleri verilmektedir.

Tablo-1: Kıtalar Arası Factoring İşlemleri (Milyon Euro) (2001-2009)¹⁰⁶

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avrupa	468,326	522,851	546,935	612,504	715,486	806,983	932,269	888,533	876,649
Asya	76,078	69,849	89,095	111,614	135,813	149,945	174,617	235,619	209,991
Amerika	127,157	115,301	104,542	110,094	135,630	140,944	150,219	154,450	142,013
Avusturalya	8,32	9,992	13,979	18,417	23,380	27,853	33,780	33,246	40,110
Afrika	5,801	6,203	5,840	7,586	6,237	8,513	10,705	13,263	14,796
Toplam	685,682	724,196	760,391	860,215	1,016,546	1,134,238	1,301,590	1,325,111	1,283,559

Kaynak: FCI, Total Factoring Volume by Country <http://www.factors-chain.com/?p=ich&uli=AMGATE_7101-2_1_TICH_L373617428>, (10.02.2010).

Tablodan da görüleceği üzere yıllar itibariyle factoring işlemlerinin bütün kıtalarda arttığı anlaşılmaktadır. 2001-2009 yılı itibariyle factoringin en yoğun yapıldığı kıta Avrupa kıtası iken, 2003 yılına kadar Asya'yı Amerika kıtası takip etmiş, 2003 yılından sonra Asya kıtası ikinci sıraya yerleşmiştir. Dünyadaki factoringin en az yapıldığı kıta Afrika kıtasıdır. 2001 yılında Avrupa'daki toplam factoring işlemleri 468,326 milyon Euro düzeyinde iken Amerika kıtasının toplam factoring işlemleri 127,157 milyon Euro seviyesindedir. Aynı yıl itibariyle dünya toplam factoring işlem hacmi 685,682 milyon Euro tutarındadır. 2009 yılındaki dünya factoring hacmi 2008 yılına göre düşmüştür. Bu düşüşte 2008 yılında meydana gelen ve bütün dünyayı etkisi altına alan ekonomik kriz etkili olmuştur. 2009 yılına geldiğimizde Avrupa kıtası'ndaki factoring hacmi bir önceki yıla göre bir miktar düşerek 876,649 milyon Euro düzeyinde yer alırken, onu 209,991 milyon Euro'luk işlem hacmi ile Asya kıtası izlemektedir. En düşük factoring düzeyi 2001

¹⁰⁴ Selahattin Tuncer, **Vergi Hukuku ve Uygulaması**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, Mart 2003, s.583.

¹⁰⁵ Tuncer, a.g.e., s.587.

¹⁰⁶ Yapılan cirolar Uluslararası Factoring Derneği'ne üye olan firmalar baz alınarak hesaplanmıştır.

yılında olduğu gibi 2009 yılında da Afrika kıtasında gerçekleşmiştir. 2009 yılı itibariyle dünya toplam factoring işlem hacmi 1,283,559 milyon Euro düzeyinde gerçekleşmiştir

Tablo-2:Avrupa Ülkelerinin Factoring Ciroosu (Milyon Euro) (2003-2009)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Avusturya	2,932	3,692	4,273	4,733	5,219	6,35	6,63
Belçika	11,5	13,5	14	16,7	19,2	22,5	23,921
Bosna-Hersek	0	0	0	0	0	0	35
Bulgaristan	0	0	0	35	300	450	340
Hırvatistan	0	28	175	340	1,1	2,1	2,45
Kıbrıs	2,035	2,14	2,425	2,546	2,985	3,255	3,35
Çek Cum.	1,88	2,62	2,885	4,025	4,78	5	3,76
Danimarka	5,57	6,78	7,775	7,685	8,474	5,5	7,1
Estonya	2,262	3,92	2,4	2,9	1,3	1,427	1
Finlandiya	8,81	9,167	10,47	11,1	12,65	12,65	10,752
Fransa	73,2	81,6	89,02	100,009	121,66	135	128,182
Almanya	35,082	45	55,11	72	89	106	96,2
Yunanistan	3,68	4,43	4,51	5,23	7,42	10,2	12,3
Macaristan	1,142	1,375	1,82	2,88	3,1	3,2	2,52
İzlanda	25	16	15	25	5	5	0
İrlanda	8,85	13,15	23,18	29,693	22,919	24	19,364
İtalya	132,51	121	111,175	120,435	122,8	128,2	124,25
Letonya	-	155	20	276	1,16	1,52	900
Litvanya	-	1,04	1,64	1,896	2,69	3,35	1,755
Lüksemburg	257	285	280	306	490	600	349
Malta	0	0	0	1	25	52	105
Hollanda	17,5	19,6	23,3	25,5	31,82	30	30
Norveç	7,625	8,62	9,615	11,465	17	15	15,1
Polanya	2,58	3,54	3,7	4,425	7,9	7,8	12
Portekiz	12,181	14,7	16,965	16,886	16,888	18	17,711
Romanya	225	420	550	750	1,3	1,65	1,4
Rusya	485	1,13	2,54	8,555	13,1	16,15	8,58
Sırbistan	0	0	0	150	226	370	410
Slovakya	384	665	830	1,311	1,38	1,6	1,13
Slovenya	170	185	230	340	455	650	650
İspanya	37,486	45,376	55,515	66,772	83,699	100	104,222
İsveç	10,95	14,5	19,8	21,7	21,7	16	18,76
İsviçre	1,514	1,4	1,9	2	2,513	2,59	5
Türkiye	5,33	7,95	11,83	14,925	19,625	18,05	20,28
Ukrayna	0	0	333	620	890	1,314	530
Birleşik Krallık	160,77	184,52	237,205	248,769	286,496	188	195,613
Toplam Avrupa	546,935	612,504	715,486	806,983	932,269	888,533	876,649

Kaynak: Factoring Turnover By Country, Factors Chain International-Statistic, <http://www.factors-chain.com/?p=ich&uli=AMGATE_7101-2_1_TICH_L470153550>, (10.03.2010).

Tablo 2’de 2003 yılından 2009 yılına Avrupa ülkelerinin factoring ciroları karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere factoringin en fazla yapıldığı ülke Birleşik Krallıktır. Birleşik Krallığın (İngiltere) 2003 cirosu 160,77 milyon Euro iken 2009 yılı cirosu 195,613 milyon Euro seviyelerinde yer almıştır. Factoringin en fazla yapıldığı ikinci ülke 2007 yılına kadar 122,8 milyon Euroluk cirosuyla İtalya iken, bu tarihten sonra Fransa factoring cirosu açısından ikinciliği almıştır. Fransa’nın factoring cirosu 2008 yılında 135 milyon euro seviyesinde iken 2009 cirosu 128,182 milyon Euro düzeyinde yer almıştır. Türkiye açısından duruma baktığımızda 2009 yılı itibariyle ülkemizin Avrupa ortalamasının üstünde olduğu söylenebilir. 2003 yılından 2009 yılına ülkemizin cirosu önemli bir artış göstermiş, 2003 yılına 5,33 milyon Euro olan ciromuz, 2009 yılında 20,28 milyon Euro düzeylerine yükselmiştir.

Tablo-3: 2001-2008 Yılları Arası Bazı Ülkelerin Factoring Cirosu (Milyon Euro)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Türkiye	5,33	7,95	11,83	14,925	19,625	18,05	20,28
A.B.D.	80,696	81,86	94,16	96	97	100	88,5
Çin	0,64	4,315	5,83	14,3	32,976	55	67,3
Japonya	60,55	72,535	77,22	74,53	77,721	106,5	83,7

Kaynak: FCI, <<http://www.factors-chain.com>>, (15.02.2010).

Tablo 3’te Türkiye’nin factoring cirosunun bazı gelişmiş ülkelerle karşılaştırması verilmiştir. 2003-2009 yılları itibariyle en fazla factoringin yapıldığı ülke A.B.D. olmuştur. ABD’nin cirosu 2003 yılında 80,696 milyon Euro düzeyinde iken, bu rakam 2008 yılında 100 milyon Euro düzeyine ulaşmış, 2008 yılından sonra azalma göstererek 88,5 milyon seviyelerinde yer almıştır. ABD’den sonra ikinci sırayı Japonya almış, bu ülkenin de 2008 yılındaki krizden etkilenerek factoring cirosunun 106,5 milyon Euro’dan 83,7 milyon Euro’ya düştüğü görülmektedir. Üçüncü sırada yer alan Çin’in 2009 yılı factoring cirosu 67,6 milyon Euro düzeyinde iken, Türkiye’nin factoring cirosu ise 20,28 milyon Euro seviyesinde yer almıştır.

Tablo-4: Dünya Factoring İşlem Hacminin Türkiye ile Karşılaştırılması Ciro (Milyon \$)

Yıllar	Türkiye	Dünya Yerel Factoring	Dünya Uluslararası Factoring	Dünya Toplam Factoring	Türkiye'nin Dünya Factoring Hacmindeki Payı (%)
2004	7,95	791,95	68,265	860,215	0,92
2005	11,83	930,061	86,486	1,016,547	1,16
2006	14,925	1,030,598	103,69	1,134,288	1,31
2007	19,625	1,153,131	145,996	1,299,127	1,51
2008	18,05	1,148,943	176,168	1,325,111	1,36
2009	20,28	1,118,100	165,459	1,283,559	1,57

Kaynak: FCI, Accumulative Factoring Turnover, <http://www.factorschain.com/?p=ich&uli=AMGATE_7101-2_1_TICH_L1038928399>, (15.04.2010).

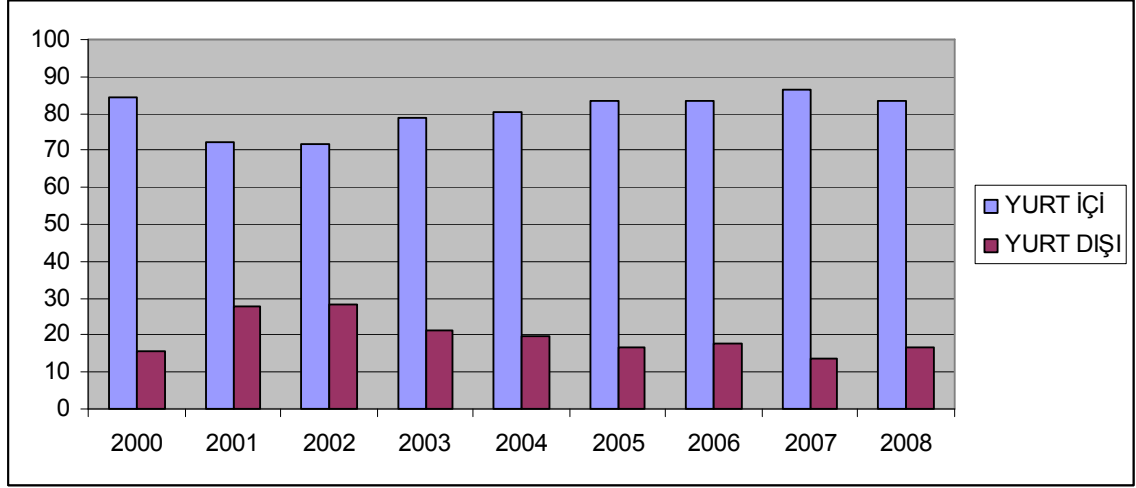
Tablo 4'te Türkiye'nin dünya factoring işlem hacmi içerisindeki payı yer almaktadır. Görüleceği üzere Türkiye'nin dünya toplam factoring hacmi içerisindeki payı çok küçüktür. 2004 yılında dünya factoring hacmi içerisinde %0,92'lik pay alan Türkiye, 2007 yılında %1,51'lik paya sahip olmuş, 2009 yılında ise %1,57'lik bir payı elde etmiştir.

2.5. Türkiye'de Factoring İşlemlerinin Yapısal Durumu

Factoring sektörünün toplam aktif büyüklüğü, 2008 yılına göre %34 oranında artarak, 2009 yıl sonunda 10,4 milyar TL'ye yükselmiştir. Son üç çeyrekte artan aktiflerin %80,3'ünü factoring alacakları oluşturmaktadır. 2009 yılındaki ekonomik durgunluk ve likidite sorunlarından dolayı alacakların factoring şirketlerine iskonto ettirilmesi, factoring sektörünün alacak miktarını artırmıştır. Kaynak yapısına bakıldığında, sektörün yabancı kaynak kullanımının arttığı, özkaynakların bilanço ağırlığının 2008 yılıyla kıyaslandığında gerilediği görülmektedir. Factoring, şirketlerinin kullandığı kredi miktarı, bir önceki yıl sonuna göre %53,5 oranında artarak 2009 yıl sonu itibarıyla 7,6 milyar TL'ye yükselmiştir.¹⁰⁷

¹⁰⁷ BDDK, **Finansal Piyasalar Raporu**, Aralık 2009, Sayı:16, s.55, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRARal%C4%B1k2009.pdf>, (24.04.2010).

Şekil-5: Türkiye’de Factoring İşlemlerinin Dağılımı

Kaynak: Factoring Derneği, “Dünya Factoring Pazarı’ndaki”, verilerden yararlanılarak yapılmıştır <<http://www.factoringderneği.org.tr/detail.php?sID=9>>, (24.04.2010).

Şekil-5’te Türkiye’deki factoring işlemlerinin yıllar itibariyle yurt içi ve yurt dışı dağılımı verilmektedir. 2000 yılında yurt içi factoring toplam factoring işlemlerinin % 84,5’ini, yurt dışı factoring toplam factoring işlemlerinin %15,5’ini oluşturmuştur. Yıllar itibariyle yurt içi factoring yurt dışı factoringten daha büyük bir yer teşkil etmiştir. 2005 yılında yurt içi factoring toplam factoringin %83,15’ini, yurt dışı factoring toplam factoring işlemlerinin %16,85’ini meydana getirmiştir. 2008 yılı itibariyle yurt içi factoring %83,38’lik bir paya sahipken, yurt dışı factoring %16,32’lik bir paya sahip olmuştur.

Ülkemizde son yıllarda factoring cirosu gittikçe artmaktadır. Factoring cirosunun artış sebepleri olarak aşağıdaki unsurlar belirtilebilir:¹⁰⁸

- Uluslararası ticaretin vadeli yani açık hesap şekline dönüşmesi,
- Türkiye’nin ticari ve ekonomik yapısının factoring için uygun bir ortam sağlaması,
- Yurtiçi ticaretin büyük bir kısmının vadeli olması,
- Yüksek enflasyonun devamlı olarak şirketlerde işletme sermayesi sorununu yanında getirmesi,

¹⁰⁸ Güray Küçükkoçaoğlu, “Factoring”, <<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba8.doc>>, (10.04.2009).

- Türkiye ekonomisinin ihracata yönelik olması.

Yıllar itibariyle factoring işlemlerinin yıllık bazda büyüme oranları 2001-2007 yılları dikkate alınarak aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil- 6: Türkiye’de Factoring İşlemleri ve Büyüme Oranları

Kaynak: KOSGEB, **Ekonomik ve Finansal Göstergeler**, Derleyen, Sebahat Özkan, Ayşegül Çelik, Finansman Daire Başkanlığı Kobi Finansal Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara, Şubat 2008, s.23.

Türkiye’de factoring işlemlerinin büyüme oranları incelendiğinde 2001 yılında 4 milyar TL’lik factoring işlemi gerçekleşmiş ve aynı yıl factoring işleminin büyüme oranı %12,2 olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında 6 milyar TL’lik factoring işlemi gerçekleşmiş ve büyüme oranı hızlı bir yükselişle %77,9 olmuştur. 2003 yılında factoring işlemlerinin seviyesi artmış ve 10 milyar TL’lik işlem hacmi gerçekleşmesine rağmen büyüme oranı %56,4 seviyesine gerilemiştir. 2004 yılında 14 milyar TL’lik işlem hacmi ve %42,1 seviyesinde de büyüme oranı gerçekleşmiştir. 2005 yılında 19 milyar TL işlem hacmi, %33,5 büyüme oranı elde edilmiştir. 2006 yılında 26 milyar TL işlem hacmine karşılık %41,1 oranında büyüme görülmüştür. 2007’de ise 51 milyar TL’lik işlem hacmi gerçekleşirken büyüme oranı %14,6 olmuştur.

Tablo-5: Türkiye’de Factoring Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmaların Yapısal Özellikleri

	2006	2007	2008	Mar.09	Haz.09	Eyl.09	Ara.09	Değişim Ara. 2008- Ara. 2009
Şube Sayısı	3	16	20	23	23	25	26	6 (Adet)
Temsilcilik Sayısı	147	119	128	113	100	107	116	-12 (Adet)
Personel Sayısı	2425	2912	3009	2879	2689	2769	2927	-82 (Adet)
Müşteri Sayısı	v.y.	v.y.	50228	51378	35493	37641	40815	-18,7 (%)
Sözleşme Sayısı	v.y.	v.y.	146558	99503	72639	64628	65773	-55,1 (%)

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2009, Sayı:16, s.57, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRArAl%C4%B1k2009.pdf>, (24.04.2010).

Türkiye’de factoring sektöründe faaliyet gösteren firmaların yapısal özelliklerine bakıldığında şube sayılarının her geçen yıl arttığı görülmektedir. 2006 yılında toplam şube sayısı 3 iken bu rakam Aralık 2009 itibariyle 26’ya yükselmiştir. Aralık 2008-2009 arasında toplam 6 adet yeni şube açılmıştır. Temsilcilik sayısında 2006 yılından 2009 yılına bir düşme görülmektedir. 2006 yılında 2425 olan personel sayısı 2008 yılına kadar artış göstermiş, bu tarihten sonra da bir miktar düşme görülmüştür. Aralık 2009 tarihinde toplam personel sayısı 2927’dir.2008 yılında 50228 olan personel sayısı Aralık 2009’da 40815’e düşmüş, Aralık 2008 ile Aralık 2009 arasında toplam müşteri sayısındaki azalma %18,7 olarak ölçülmüştür.Mart 2009’dan Aralık 2009’a kadar sözleşme sayısında da düşme görülmüştür.

Tablo-6’da factoring sektörü temel bilanço büyüklükleri verilmiştir. Factoring sektörünün toplam aktif büyüklüğü, bir önceki yılın aynı dönemine göre %34 oranında artarak, 2009 yıl sonunda 10,4 milyar TL’ye yükselmiştir. Son üç çeyrekte artan aktiflerin %80,3’ünü factoring alacakları oluşturmaktadır. 2009 yılındaki ekonomik durgunluk ve likidite sorunlarından dolayı alacakların factoring şirketlerine iskonto ettirilmesi, factoring sektörünün alacak miktarını artırmıştır. Takipteki factoring alacakları geçen yılın aynı dönemine göre önemli bir değişim göstermezken, söz konusu kalemin bilanço payının azalma eğilimini sürdürmesi sektör açısından olumlu bir göstergedir. Bankalar hesabının tutarı ve bilanço payı bir önceki yıla göre azalmıştır. Kaynak yapısına bakıldığında, sektörün yabancı kaynak kullanımının arttığı, öz kaynakların bilanço ağırlığının 2008 yılıyla kıyaslandığında gerilediği görülmektedir. Factoring şirketlerinin kullandığı kredi

miktarı, bir önceki yılsonuna göre %53,5 oranında artarak 2009 yılsonu itibarıyla 7,6 milyar TL'ye yükselmiştir.

Tablo-6: Factoring Sektörü Temel Bilanço Büyüklükleri

Milyar TL								Değişim (%)	Bilan. Payı (%)	
	2006	2007	2008	Mar.09	Haz.09	Eyl.09	Ara.09	2008-2009	Ara.08	Ara.09
Alacaklar	5,1	6,2	5,6	5,4	6,5	7	8,4	49,7	71,9	80,3
Takipteki Alac.	0,1	0,3	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	3,5	6,5	5
Karşılıklar	0,1	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	10,4	5	4,1
Bankalar	0,6	0,4	1,1	0,7	1	1	1,1	-5,6	14,5	10,2
Toplam Aktifler	6,3	7,6	7,8	7,2	8,4	9	10,4	34	100	100
Alınan Krediler	4,2	4,9	4,9	4,5	5,7	6,2	7,6	53,5	63,4	72,6
Özkaynaklar	1,8	2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,5	5,7	30,4	24
Nazım Hs. Top	18,5	23,4	30,6	31,7	33,8	33,4	28,5	-6,8	392	272,5
Riski Üstlenilmey. Fac. İşl.	v.y.	v.y.	3,9	3,7	4	2,6	2,4	-38,3	49,6	22,9
Alınan Teminatlar	v.y.	v.y.	15,6	15,6	16,7	1,7	10,4	-33	199,5	99,8
Türev Finansal Araçlar	v.y.	v.y.	1,4	1,7	1,3	0,8	1	-27,8	18,1	9,7
Emanet Kıymetler	v.y.	v.y.	7,9	8,8	9,7	10,7	12,8	62,6	101,3	122,9

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2009, Sayı:16, s.55, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRAral%C4%B1k2009.pdf>, (24.04.2010).

Tablo-7: Factoring Alacaklarının Yüzde Dağılımı

	Ara.08	Eyl.09	Ara.09
Bireysel	1,7	2,6	1,6
Ticari Şirket	69,5	75,7	77,3
KOBİ	28,4	20,6	20,1
Diğer	0,4	1,1	0,2

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2009, Sayı:16, s.56, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRAral%C4%B1k2009.pdf>, (24.04.2010).

Tablo 7'deki, factoring alacaklarının yüzde dağılımları incelendiğinde en büyük pay ticari şirketler aittir. Ticari şirketlerin payı Aralık 2008'de %69,5 iken bu rakam Aralık 2009'da %77,3'e yükselmiştir. Factoring alacaklarında KOBİ'lerin payı Aralık 2008'de %28,44 iken bu rakam Eylül 2009'da %20,6'ya, Aralık 2009'da %20,1'e düşmüştür.

Factoring işlemlerinin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde sektörler içerisindeki en büyük payı tekstil sektörü almaktadır. 2000 yılında toplam içerisinde %15'lik bir paya sahip olan tekstil sektörünün, 2001 içerisindeki payı %13'e düşerken 2002'den itibaren artış göstermiş ve %19'a ulaşmıştır. 2005 yılı itibarıyla tekstilin payı %18 civarındadır.

2000 yılında ticaret sektörünün payı %10 iken 2001, 2002 ve 2003 yıllarında %7'ye düşmüş ve 2004 yılı itibariyle %8'e yükselmiş, 2005 yılında tekrar %7 seviyesine dönmüştür. Demir çelik'in durumunu incelediğimizde ise 2000 yılında %4 olan oranın yıllar itibariyle artış göstererek 2005 yılında %10'a yükseldiğini görmekteyiz. Bu durumda tekstilden sonraki en büyük pay demir çelik sektörüne aitken en çok dalgalanmanın da otomotiv sektörüne ait olduğunu söyleyebiliriz.¹⁰⁹

Tablo 8'de, 2008 yılındaki factoring işlem hacimlerinin sektörlere göre dağılımı verilmiştir. 2008 yılında gerçekleştirilen factoring işlemlerindeki sektörel dağılıma bakıldığında ilk sıra yüzde 13,34 pay ile tekstil sektörüne aittir. İnşaat sektörü %31, ulaşım araçları sanayi ise %32'lik bir düşüş kaydetmelerine rağmen tekstil sektöründen sonra en büyük payı %10.77 ile inşaat, %9,14 ile ulaşım araçları sanayi almıştır. Sektörler arasında factoring işlemlerinde en büyük kayıp %49'luk oranla finansal aracılık hizmetlerine aittir. Finansal aracılık hizmetlerini kağıt hammadde ve kağıt ürünleri sanayi %42, gıda, meşrubat ve tütün sanayi %39, nükleer yakıt petrol ürünleri, kömür ürünleri sanayi %34'lük payla izlemektedir.

¹⁰⁹ İktisadi Araştırmalar Vakfı, **Factoring Sektörü ve Uygulamaları**, Seminer, Açılış, Tebliğ, Panel, İstanbul 2006, Derleyen Y. Temel Enderoğlu, s.36, <iav.org.tr>, (10.03.2009).

Tablo-8: Türkiye’de Factoring İşlem Hacimlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	2008 Yılı (%) Payı
Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi	13,34
İnşaat	10,77
Ulaşım Araçları Sanayi	9,14
Metal Ana Sanayii ve İşlenmiş Madde Üretimi	8,12
Toptan ve Perakende Ticaret Mot. Ar. Servis Hizmetleri	5,84
Diğer Metal Dışı Madenler Sanayi	5,55
Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi	5,05
Kimya ve Kimya Ürünleri ile Sentetik Lif. Sanayi	4,67
Elektrikli ve Optik Aletler Sanayi	4,17
Kağıt Ham. ve Kağıt Ürünleri Basım Sanayi	3,94
Makine ve Techizat Sanayi	3,93
Nükleer Yakıt, Petrol Ür., Kömür Ürünleri Sanayi	3,76
Taşımacılık, Depolama ve Haberleşme	2,73
Başka Yerlerde Sınıflandırılmamış İmalat Sanayi	2,62
Ağaç ve Ağaç Ürünleri Sanayi	2,31
Kauçuk ve Plastik Ürünleri Sanayi	2,23
Diğer Toplumsal Sosyal ve Kişisel Hizmetler	1,82
Finansal Aracılık	1,80
Tarım Toplamı	1,31
Enerji Üreten ve Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	1,05
Deri ve Deri Ürünleri Sanayi	1,04
Otel ve Restorantlar (Turizm)	1,01
Sağlık ve Sosyal Hizmetler	0,67

Kaynak: Factoring Derneği, Konsolide BDDK Raporları, <<http://www.factoringderneği.org.tr/detail.php?sID=8>>, (24.04.2010).

Tablo 9’da Factoring Derneğine üye işletmelerin sektördeki dağılımları verilmiştir. Eylül 2008 tarihinde tekstil ve tekstil ürünleri sanayi sektöründeki 1272 şirketten 1054’ü Faktoring Derneği’ne üye ve bu şirketlerin sektördeki payı % 82,88’dir. 2008 yılında tekstil ve tekstil ürünleri sanayi kesiminde toplam 4718 ve Faktoring Derneği’ne üye 4069 şirket bulunmaktadır. Bunların 2008 yılı içindeki payı %86,24’tür. Faktoring Derneği’ne üye olan işletmelerden en büyük pay %97,12’lik oranla ulaşım araçları sanayisine aittir. Bu sektörde toplam 2008 yılı itibariyle toplam 3233 şirket bulunurken bu şirketlerin 3152’si Faktoring Derneği’ne üyedir. Kağıt hammadde ve kağıt ürünleri basım sanayi sektöründe toplam 1394 şirket bulunurken bunların 1280’i Faktoring Derneği’ne üyedir ve bu sektörde Faktoring Derneği’ne üye şirketlerin 2008 yılı Eylül ayı itibariyle oranı %94,98 iken bütün şirketlerin toplam payı ise %91,85’tir.

Tablo-9: Türkiye’de Faktoring Derneğine Üye İşletmelerin Sektördeki Dağılımı

	Sektör	Üye	Payı	Sektör	Üye	Payı	Sektör	Üye	Payı
	Ara.08	Ara.08		Eyl.08	Eyl.08		Toplam 08	Toplam 08	
Tekstil ve Tekstil Ürünleri Sanayi	1.041	962	92,40%	1.272	1.054	82,88%	4.718	4.069	86,24%
İnşaat	714	539	75,48%	1.253	950	75,82%	3.810	2.833	74,36%
Ulaşım Araçları Sanayi	598	588	98,38%	889	863	97,12%	3.233	3.152	97,50%
Toptan ve Perakende Ticaret Mot. Ar. Servis Hizmetleri	480	442	92,17%	566	499	88,13%	2.066	1.834	88,79%
Metal Ana Sanayii ve İşlenmiş Madde Üretimi	701	673	96,06%	782	708	90,55%	2.873	2.611	90,87%
Gıda, Meşrubat ve Tütün Sanayi	304	268	88,19%	511	424	82,99%	1.787	1.527	85,47%
Kağıt Ham. ve Kağıt Ürünleri Basım Sanayi	226	211	93,35%	466	443	94,98%	1.394	1.280	91,85%
Kimya ve Kimya Ürünleri ile Sentetik Lif. Sanayi	396	361	91,17%	496	435	87,65%	1.651	1.441	87,26%
Makine ve Teçhizat Sanayi	283	251	88,75%	381	286	74,98%	1.390	1.091	78,50%
Elektrikli ve Optik Aletler Sanayi	391	373	95,43%	429	401	93,39%	1.476	1.374	93,09%
Diğer	2.229	2.021	90,67%	3.219	2.683	83,35%	10.972	9.285	84,62%
Toplam	7.362	6.689	90,86%	10.265	8.746	85,21%	35.369	30.497	86,23%

Kaynak: Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu, <www.bddk.org.tr>, (20.04.2009).

2008 ekonomik krizi özellikle özellikle tekstil sektöründe önemli etkiler bırakmıştır. Factoring işlemlerinin sektörlere göre dağılımında en büyük payı alan tekstil sektörünün içine düştüğü kriz ortamı tablo 9’da da görüleceği üzere factoring derneğine üye olan işletmeleri de etkilemiştir. Nitekim factoring derneğine üye olan tekstil sektöründeki işletme sayılarında azalışlar görülmüş, sektördeki yavaşlama factoring işlemlerine da yansımıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
FACTORING İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
VE RASYOLARA OLAN ETKİSİ

3. FACTORING İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Factoring şirketleri Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik'e göre A.Ş (anonim şirket) şeklinde kurulmak zorundadırlar. A.Ş KVK Madde 2'de sermaye şirketi olarak gösterilmiştir. Bu nedenle factoring şirketleri de kurumlar vergisine tabidir. Kanuni veya iş merkezleri Türkiye'de bulunan factoring şirketlerinin gerek Türkiye gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançları 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 37 ve devamı maddelerinde yer alan hükümler uyarınca ticari kazanç unsuru sayılmakta ve aynı kanun hükümlerine göre vergiye tabi olmaktadır ve safi kurum kazançları üzerinden kurumlar vergisini ödemektedirler.¹¹⁰

Ülkemiz mevzuat uygulamalarında 01/01/1994 tarihinden itibaren mali sektör dışındaki işletmelerde "Tekdüzen Muhasebe Sistemi" uygulama zorunluluğu getirilerek "Muhasebenin Usul ve Esaslarının Uygulanmasında" bir standartlaşmaya gidilmiştir. Factoring şirketleri, her ne kadar bu uygulamanın dışında bırakılmış olsa da "Muhasebenin Temel Kavramları, Muhasebe Politikalarının Açıklanması ve Mali Tablo İlkeleri" yönünden ilgili tebliğde belirtilen hükümlere uymak zorundadır. Bugün ülkemizde faaliyet gösteren factoring şirketleri, Hazine Müsteşarlığı Banka Dışı Mali Kurumlar Dairesi tarafından formatı belirlenmiş bilanço ve gelir tablosu hesap grupları dahilinde küçük değişikliklerle işlemlerini "Tekdüzen Muhasebe Sistemi"nde belirtilen hesap çerçevesi ve hesap planı dahilinde muhasebeleştirmektedirler. Bu düzenleme nedeniyle, factoring firmaları Tekdüzen Hesap Planı yerine kendilerine uygun olan ve Hazine Müsteşarlığı'na da uygun görülen birtakım hesapları kullanmaktadırlar. Ancak, muhasebenin temel

¹¹⁰ 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (21.06.2006 Tarih, 26205 Sayılı T.C. Resmi Gazete).

kavramlarına, muhasebe politikalarının açıklanmasına ve mali tablo ilkelerine uygun davranmaktadırlar.¹¹¹

Factoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve değerlemesi factoring şirketi ve satıcı firma açısından değerlendirilecektir.

Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü Banka Dışı Mali Kurumlar Dairesi tarafından factoring şirketlerinin kullanmaları gereken bilanço ve gelir tablosu kalemleri hesap numaralarıyla birlikte oluşturulmuştur.

3.1. Factoring İşlemleri İle İlgili İşlemler

Factoring işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesapları şu şekilde açıklayabiliriz:¹¹²

- Kasa

Bu hesap, işletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların TL karşılığının izlenmesi için kullanılır.

- Alınan Çekler

Bu hesap, gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletmeye verilmiş olup henüz tahsil için bankaya verilmemiş veya ciro edilmemiş çeklerin izlenmesini sağlar. Alınan çeklerin yazılı değerleri ile borç, bankadan tahsil veya ciro edildiğinde alacak kaydedilir.

- Bankalar

Bu hesap işletmece yurtiçi yurtdışı banka ve benzeri finans kurumlarına yatırılan ve çekilen paraların izlenmesini kapsar. Bankalara para olarak veya hesaben yatırılan değerler borç, çekilen tutarlar ile üçüncü kişilerce tahsil edildiği anlaşılan çek ve ödeme emirleri alacak kaydedilir.

¹¹¹ Gönen, a.g.m., s.177.

¹¹² Şahin, a.g.t., s. 96-97.

- Alıcılar

Bu hesap, işletmenin faaliyet konunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacaklarının izlenmesi için kullanılır. Senetsiz alacağın doğması ile bu hesaba borç, tahsil edilmesi halinde alacak kaydedilir.

- Alacak Senetleri

Bu hesap, işletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan seneden bağlanmış kısa vadeli alacaklarını kapsar. Alınan senet tutarları bu hesaba borç, tahsilinde ise alacak kaydedilir.

- Finansman Giderleri

İşletme faaliyetlerinin aksamadan yürütülebilmesi amacıyla borçlanılan tutarlarla ilgili olarak katlanılan ve varlıkların maliyetine eklenmemiş olan faiz, kur farkları, komisyon ve benzeri giderler bu hesaba borç kaydedilir.

3.2. Factor Açısından Factoring Muhasebesi

Factoring işlemlerinin factoring şirketleri tarafından muhasebeleştirilmesinde şu hesaplar kullanılır:

- 100 Kasa
- 102. Bankalar
- 103. Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri
- 120. Alıcılar (Yurtiçi Factoring Alacakları)
- 320. Satıcılar (Yurtiçi Factoring Borçları)
- 360. Ödenecek Vergi ve Fonlar
- 600. Factoring Faiz Gelirleri
- 601. Factoring Komisyon Gelirleri

Fatura temlik (devir) edildiğinde muhasebe işlemleri şu şekilde gerçekleşmektedir:

_____ / _____
120 Alıcılar
120.01.01 X Firması
320 Satıcılar
320.01.01. Y Firması

Y Firmasının X Firmasından olan alacağının temlik alınması

_____ / _____

Y firması, X firmasından fatura karşılığı olan alacağını factoring şirketine temlik etmektedir. Bu durumda factoring şirketi 120 Alıcılar (Yurtiçi Factoring Alacakları) hesabı X firmasının borcu kadar borçlandırılır, karşılığında aynı tutarda 320 Satıcılar (Yurtiçi Factoring Borçları) hesabı alacaklandırılır.

Factoring şirketinin ön ödeme yapması durumunda muhasebe kaydı şu şekilde olacaktır:

_____ / _____
320 Satıcılar
320.01.01 Y Firması

100 Kasa
102 Bankalar
103 Verilen Çekler
ve Ödeme Emirleri

Y Firmasına ön ödeme yapılması

_____ / _____

Factoring şirketi yaptığı ön ödeme tutarı kadar 320 Satıcılar (Yurtiçi Factoring Borçları) hesabı borçlandırılır, karşılığında ön ödemenin yapılış şekline göre 100 Kasa, 102

Bankalar veya 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesapları aynı tutarda alacaklandırılır.

_____ / _____
320 Satıcılar
320.01.01 Y Firması

600 Factoring Faiz Gelirleri
600.01 Yurtiçi Factoring Faiz Gelirleri

601 Factoring Komisyon Gelirleri
601. 01 Yurtiçi Factoring Komisyon Gelirleri

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar
360.01 B.S.M.V

Y firmasına faiz ve komisyon faturası kesilmesi

_____ / _____

Factoring şirketi Y firmasına yaptığı ön ödeme ile ilgili olarak faiz ve komisyon faturası keser. Factoring şirketi kestiği fatura tutarı kadar 320 Satıcılar (Yurtiçi Factoring Borçları) hesabı borçlandırılır, karşılığında faiz tutarı kadar 600 factoring faiz gelirleri hesabı, komisyon tutarı kadar 601 factoring komisyon gelirleri hesabı ve bunlar üzerinden tahakkuk ettirilen BSMV kadar 360 ödenecek vergi ve fonlar hesabı alacaklandırılır.

_____ / _____
100 Kasa
102 Bankalar

120 Alıcılar
120.01 .01 X Firması

Borçludan tahsilatın yapılması

_____ / _____

Factoring şirketi borçludan tahsilatı yaptığı zaman 100 Kasa veya 102 Bankalar hesabı borçlandırılır, karşılığında 120 Alıcılar (Yurtiçi Factoring Alacakları) hesabı alacaklandırılır.

----- / -----

320 Satıcılar

320.01.02 Y Firması

100 Kasa

102 Bankalar

103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri (-)

Y firmasına bakiye ödemenin yapılması

----- / -----

Factoring şirketi borçludan tahsilatı yaptıktan sonra tahsilat tutarından kendi faiz ve komisyon alacaklarını düşer ve kalan tutarı firmaya öder. Bu durumda factoring şirketi ödeme yaptığı bakiye tutarı kadar 320 Satıcılar (Yurtiçi Factoring Borçları) hesabını borçlandırır ve bu hesap karşılığında da ödeme şekline göre 100 kasa, 102 bankalar ya da 103 verilen çekler ve ödeme emirleri hesabı alacaklandırılır.

Kıymetli evrak temliklerinin muhasebeleştirilmesinde borçlu cari veya iskonto yöntemleri açısından bir fark bulunmamaktadır. Borçlu cari yönteminde faiz ve komisyon faturaları tahakkuk dönemlerinde kesilmektedir. İskonto yönteminde ise faiz ve komisyon faturaları iskonto işleminin yapıldığı tarihte kesilmektedir.¹¹³

3.3. Satıcı Firma Açısından Factoring Muhasebesi

Factoring işlemleri satıcı firma tarafından muhasebeleştirilirken kullanılacak hesapları şu şekilde belirtebiliriz:

- 100 Kasa
- 102 Bankalar
- 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri
- 120 Alıcılar
- 391 Hesaplanan KDV
- 600 Yurtiçi Satışlar
- 780 Finansman Giderleri

¹¹³ Toroslu, 1999, a.g.e., s.104.

Fatura temliklerinin muhasebeleştirme işlemleri şu şekilde olmaktadır:

----- / -----

120 Alıcılar

120.01.001 X Firması

600 Yurtiçi Satışlar

601 Yurtdışı Satışlar

391 Hesaplanan KDV

X Firmasına satış yapılması

----- / -----

Alıcılara satış yapıp fatura kesildiğinde doğan alacak tutarı kadar 120 Alıcılar hesabı borçlandırılır ve karşılığında ise 600 Yurtiçi Satışlar ya da 601 Yurtdışı Satışlar hesapları ile 391 Hesaplanan KDV hesabı ilgili tutarları kadar alacaklandırılır.

----- / -----

120 Alıcılar

120.01.009 F Factoring Şirketi

120 Alıcılar

120.01.001 X Firması

Alacağın factoring şirketine temlik edilmesi

----- / -----

Satıcı firma alacağını factoring şirketine temlik ettiği zaman factoring şirketinin cari hesabını borçlandırır karşılığında alıcının cari hesabını alacaklandırır.

Factoring şirketinden ön ödeme alınması durumunda yapılacak muhasebe kaydı:

----- / -----

100 Kasa

102 Bankalar

120 Alıcılar

12.01.009 F Factoring Şirketi

Factoring şirketinden ön ödeme alınması

----- / -----

Satıcı firma nakit ihtiyacına göre factoring şirketinden temlik ettiği alacaklarının %80'i oranında bir ön ödeme alabilir. Bu durumda alınan bu ön ödeme tutarı kadar 100 Kasa veya 102 Bankalar hesabı borçlandırılır ve factoring şirketinin cari hesabı 120 Alıcılar alacaklandırılır.

----- / -----

780 Finansman Giderleri

780.01.001 Factoring Faiz Gideri

780.01.002 Factoring Komisyon Gideri

120 Alıcılar

120.01.009 F Factoring Şirketi

Faiz ve komisyon tahakkuku

----- / -----

Factoring şirketi tahsil ettiği faiz ve komisyon tutarı için satıcı firmaya fatura düzenler. Bu durumda satıcı firma kayıtlarında 780 Finansman Giderleri hesabı borçlandırır, karşılığında factoring şirketinin cari hesabı 120 Alıcılar hesabı alacaklandırılır. Böylece factoring şirketinin hesabı sıfırlanmış olur.

----- / -----

100 Kasa

102 Bankalar

120 Alıcılar

12.01.009 F Factoring Şirketi

Factoring şirketinden bakiye tahsilatının yapılması

----- / -----

Alacağın vadesi geldiği zaman factoring şirketi borçludan tahsilatı yapar. Factoring şirketi satıcı firmaya yaptığı ön ödemeden arta kalan %20'lik kısımdan factoring komisyonu ve finansman faizini keserek kalan kısmı satıcı firmaya öder.

Factoring şirketinden ön ödeme alınmaması durumunda yapılacak muhasebe kaydı:

----- / -----

100 Kasa

102 Bankalar

120 Alıcılar

120.01.09 Factoring Şirketi

Factoring şirketinden tahsilat yapılması

----- / -----

Satıcı firmanın factoring şirketinden ön ödeme almaması durumunda factor alacağın vadesinde borçludan tahsilatı yaptığı zaman factoring komisyonunu keserek kalan tutarı satıcı firmaya öder. Bu durumda satıcı firma aldığı tahsilat tutarı kadar 100 Kasa veya 102 Bankalar hesapları borçlandırılır ve karşılığında factoring şirketinin cari hesabı yani 120 alıcılar hesabı alacaklandırılır.

----- / -----

780 Finansman Giderleri

780.01.002 Factoring Komisyon Gideri

120 Alıcılar

120.01.09 F Factoring Şirketi

----- / -----

Factoring şirketi tahsil ettiği komisyon tutarı için satıcı firmaya fatura düzenler. Bu durumda satıcı firma 780 Finansman Giderleri hesabı borçlandırılır ve bu hesabın karşılığında factoring şirketinin cari hesabı olan 120 Alıcılar hesabı alacaklandırılır. Böylece factoring şirketinin cari hesabı sıfırlanmış olur.

Kıymetli evrak temliklerinin muhasebeleştirilmesi şu şekildedir:

----- / -----

120 Alıcılar

120.01.001 X Firması

600 Yurtiçi Satışlar

391 Hesaplanan KDV

X Firmasına satış yapılması

----- / -----

Alıcılara satış yapıp fatura kesildiği zaman doğan alacak tutarı kadar 120 Alıcılar hesabı borçlandırılır karşılığında ise 600 Yurtiçi Satışlar hesabı ile 391 Hesaplanan KDV hesabı ilgili tutar kadar alacaklandırılır.

----- / -----

101 Alınan Çekler

121 Alacak Senetleri

120 Alıcılar

120.01.001 X Firması

X Firmasından yapılan vadeli tahsilat

----- / -----

Satıcı firma alacağını borçludan vadeli bir kıymetli evrağa bağlı olarak tahsil eder. Bu durumda 101 Alınan Çekler veya 121 Alacak Senetleri hesabı borçlandırılır ve karşılığında alıcı firmanın cari hesabı olan 120 Alıcılar hesabı alacaklandırılır.

----- / -----

120 Alıcılar

120.01.009 F Factoring Şirketi

101 Alınan Çekler

121 Alacak Senetleri

Kıymetli evrağın factoring şirketine temliki

----- / -----

Satıcı firma nakit ihtiyacı duyduğu zaman elindeki kıymetli evrakları factoring şirketine temlik eder. Bu durumda factoring şirketinin cari hesabı olan 120 Alıcılar hesabı

borçlandırılır ve bu hesap karşılığında 101 Alınan Çekler ve 121 Alacak Senetleri hesabı alacaklandırılır.

----- / -----

100 Kasa

102 Bankalar

120 Alıcılar

120.01.09 F Factoring Şirketi

Factoring şirketinden ön ödeme alınması

----- / -----

Satıcı firma nakit ihtiyacına göre temlik ettiği kıymetli evrakların %80'ine kadar bir ön ödemeyi factoring şirketinden tahsil eder. Bu durumda 100 Kasa ve 102 Bankalar hesabı borçlandırılır ve factoring şirketinin cari hesabı 120 Alıcılar alacaklandırılır.

----- / -----

780 Finansman Giderleri

780.01.001 Factoring Faiz Gideri

780.01.002 Factoring Komisyon Gideri

120 Alıcılar

120.01.09 F Factoring Şirketi

Factoring şirketinden bakiye tahsilatı yapılması

----- / -----

Factoring şirketi tahsil ettiği faiz ve komisyon tutarı için satıcı firmaya fatura düzenler. Bu durumda satıcı firma için 780 Finansman Giderleri hesabı borçlandırılır karşılığında ise factoring şirketinin cari hesabı 120 Alıcılar hesabı alacaklandırılır.

----- / -----

100 Kasa

102 Bankalar

120 Alıcılar

120.01.09 F Factoring Şirketi

Factoring şirketinden bakiye tahsilatı yapılması

----- / -----

Kıymetli evrakların vadesi geldiğinde factoring şirketi bunları tahsil eder. Factoring şirketi satıcı firmaya yaptığı ön ödemeden arta kalan %20'lik kısımdan factoring komisyonu ve finansman faizini düşükten sonra kalan tutarı satıcı firmaya öder. Bu durumda satıcı firma aldığı tahsilat kadar 100 Kasa veya 102 Bankalar hesapları borçlandırılır karşılığında ise factoring şirketinin cari hesabı 120 Alıcılar hesabı alacaklandırılır.

3.4. Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

Yapılacak örnekte öncelikli olarak Uğur A.Ş.'nin factoring işlemini yapmadan önceki mali durumu analiz edilecek, daha sonra factoring işlemini yapması durumundaki mali durumu analiz edilecektir.

3.4.1. Factoring İşlemi Yapılmadan Önceki Finansal Durum

UĞUR A.Ş.'nin factoring işlemi yapmadan önceki bilanço ve gelir tablosu olmak üzere mali tabloları verilecek, daha sonra defter-i kebir hesapları gösterilecek ve mali tablolara ilişkin rasyolar belirtilecektir.

3.4.1.1. Factoring İşleminin Yapılmadığı Durumdaki Mali Tablolar

Tablo-10: UĞUR A.Ş.'nin Factoring Yapılmadığı Durumdaki Bilançosu

I. Dönen Varlıklar	505.000	III. KVK	335.000
A. Hazır Değerler	80.000	A. Mali Borçlar	35.000
Kasa	25.000	Banka Kredileri	30.000
Alınan Çekler	15.000	Diğer Mali Borçlar	5.000
Bankalar	45.000	B. Ticari Borçlar	285.000
(-) Verilen Çekler	-5.000	Satıcılar	60.000
B. Ticari Alacaklar	220.000	Borç Senetleri	225.000
Alıcılar	130.000	C. Diğer Borçlar	15.000
Alacak Senetleri	120.000	Ortaklara Borçlar	15.000
Şüp. Alacaklar Karş.(-)	-30.000	IV. UVYK	43.000
C. Stoklar	205.000	A. Mali Borçlar	6.000
Ticari Mallar	200.000	Banka Kredileri	6.000
Diğer Stoklar	5.000	B. Ticari Borçlar	30.000
II. Duran Varlıklar	486.000	Satıcılar	12.000
A. Ticari Alacaklar	35.000	Borç Senetleri	18.000
Alıcılar	10.000	C. Alınan Avanslar	7.000
Alacak Senetleri	25.000	Alınan Sipariş Avansları	7.000
B. Mali Duran Varlıklar	6.000	V. Özkaynaklar	613.000
Bağlı Menkul Kıymetler	3.000	A. Ödenmiş Sermaye	545.600
İştirakler	2.000	Sermaye	795.600
Bağlı Ortaklıklar	1.000	Öd. Sermaye (-)	-250.000
C. Maddi Duran Varlıklar	385.000	B. Sermaye Yedekleri	3.000
Arazi ve Arsalar	15.000	Hisse Senedi İhraç Primi	3.000
Binalar	120.000	C. Kar Yedekleri	6.000
Tesis Makine ve Cihazlar	200.000	Yasal Yedekler	6.000
Taşıtlar	75.000	D. Dönem Net Karı/Zararı	58.400
Demirbaşlar	10.000	Dönem Net Karı	58.400
Birikmiş Amortismanlar (-)	-35.000		
D. Maddi Olmayan Duran Varl.	60.000		
Haklar	30.000		
Şerefiye	30.000		
AKTİF TOPLAM	991.000	PASİF TOPLAM	991.000

Tablo-11: UĞUR A. Ş.'Nin Factoring Yapılmadığı Durumdaki Gelir Tablosu

A- BRÜT SATIŞLAR	
1-)Yurt İçi Satışlar	300 000
2-)Yurt Dışı Satışlar	-
3-)Diğer Gelirler	20 000
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ	
1-)Satıştan İadeler (-)	(3000)
2-)Satış İskontoları (-)	(5000)
3-)Diğer İndirimler (-)	(2000)
4-)Net Satışlar	310 000
C- SATIŞLARIN MALİYETİ	
1-)Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(180 000)
I Brüt Satış Karı	130 000
D- FAALİYET GİDERLERİ	
1-)Ar-Ge Giderleri	-
2-)Paz. Sat. Dağ. Giderleri	(20 000)
3-)Genel Yönetim Giderleri	(35 000)
II Faaliyet Karı/Zararı	75 000
E-DİĞER FAAL. OLAĞAN G/K	
1-)İştirak. Temettü Gelirleri	1000
2-)Faiz Gelirleri	750
3-)Menkul Kıymet Satış Karları	750
F- DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD/Z	
1-)Komisyon Giderleri (-)	(1500)
G- FİNANSMAN GİDERLERİ	
1-)Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(3000)
III Olağan Kar	73 000
H- OLAĞAN DIŞI G/K	-
I- OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR	-
IV. Dönem Karı veya Zararı	73 000
İ- DÖNEM NET KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜK.KARŞ.	
1-)Dönem Net Karı	73 000
2-)Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılığı (-)	(14 600)
V. Dönem Net Karı	58 400

3.4.1.2. Factoring İşleminin Yapılmadığı Durumda Defter-İ Kebir (Bilanço Hesapları)

B 100-Kasa A ----- ----- 25.000	B 101- Alınan Çekler A ----- ----- 15.000	B 102- Bankalar A ----- ----- 45.000
B 103- Verilen Çek. Ve Öd. Emir A ----- ----- 5.000	B 120 Alıcılar A ----- ----- 130.000	B 121- Alacak Sent. A ----- ----- 120.000
B 129- Şüp. Tic. Alack. Karşı.A ----- ----- 30.000	B 153- Ticari Mallar A ----- ----- 200.000	B 157- Diğer Stoklar A ----- ----- 5.000
B 220- Alıcılar A ----- ----- 10.000	B 221- Alack. Sent.A ----- ----- 25.000	B 240- Bağlı Menkul Kıymetler ----- ----- 3.000
B 242- İştirakler A Arsalar ----- ----- 2.000	B 245- Bağlı Ortaklıklar A ----- ----- 1.000	B 250- Arazi ve ----- ----- 15.000
B 252- Binalar A ----- ----- 120.000	B 253- Tesis mak. Ve Cihaz. A ----- ----- 200.000	B 254- Taşıtlar A ----- ----- 75.000
B 255- Demirbaşlar A ----- ----- 10.000	B 257- Birk. Amort. A ----- ----- 35.000	B 260- Haklar A ----- ----- 30.000

B 261- Şerefîyeler A	B 300- Banka Kredileri A	B 309- Diğer Mali Borçlar A
----- ----- 30.000	----- ----- 30.000	----- ----- 5.000
B 320- Satıcılar A	B 321- Borç Sent. A	B 331- Ortaklara Borçlar A
----- ----- 60.000	----- ----- 225.000	----- ----- 15.000
B 400- Uzun Vad. Banka Kredi. A	B 420- Satıcılar A	B 421- Borç. Sent. A
----- ----- 6.000	----- ----- 12.000	----- ----- 18.000
B 440- Alınan Sip. Avans.A A	B 500- Sermaye A	B 501- Ödenmemiş Serm.
----- ----- 7.000	----- ----- 795.600	----- ----- 250.000
B 520- Hisse Send. İhraç Prim. A A	B 540- Yasal Yedekler A	B 590- Dön. Net Karı
----- ----- 3.000	----- ----- 6.000	----- ----- 58.400
B 600- Yurtiçi Satışlar A	B 602- Diğer Gelirler A	B 610- Satıştan İadeler A
----- ----- 300.000	----- ----- 20.000	----- ----- 3.000
B- 611- Satış İskontoları A	B 612- Diğer İndirimler A	B 621- Sat. Tic. Mal. Mal.A
----- ----- 5.000	----- ----- 2.000	----- ----- 180.000
B 631- Paz. Satış. Dağ. Gid. A A.	B 632- Genel. Yön. Gid A	B 640-İşt. Temet. Gel.
----- ----- 20.000	----- ----- 35.000	----- ----- 1000

B 642-Faiz Gelirleri A	B 645- Men. Kıy. Sat. Karı A	B 653- Komisyon Giderleri A
----- -----	----- -----	----- -----
-750	750	1500

B 660- Kısa Vad.Borç. Gid. A	B 691- Dön. Karı Ver.ve Yas.Yük Karş. A
----- -----	----- -----
3.000	14.600

B 692 Dönem Net Karı veya Zararı. A
----- -----
58.400

3.4.1.3. Factoring İşleminin Yapılmadığı Durumda Rasyolar

1- Likidite Oranları

$$\text{a- Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

$$\text{Cari Oran} = \frac{505.000}{335.000} = 1.51$$

$$\text{b- Asit- Test Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar-Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

$$\text{Asit-Test Oranı} = \frac{505.000-205.000}{335.000} = 0.89$$

$$\text{c- Nakit Oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler + Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{80.000+ 0}{335.000} = 0.24$$

2- Karlılık Oranları

$$\text{a- Net Kar Marjı} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{58.400}{310.000} = 0,19$$

$$\text{b- Faaliyet Karlılığı} = \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{75.000}{310.000} = 0,24$$

$$\text{3- Aktifler Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Toplam Aktifler}} = \frac{310.000}{991.000} = 0,31$$

$$\text{4- Dönen Varlık Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Dönen Varlıklar}} = \frac{310.000}{505.000} = 0,61$$

$$\text{5- Alacak Devir Hızı} = \frac{\text{Kredili Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari alacaklar}} = \frac{310.000}{250.000} = 1,24$$

Şirket yılda 1,24 defa alacaklarını tahsil ediyor.

$$\text{6- Alacakların Tahsil Süresi} = \frac{365}{1,24} = 294,3 \text{ günde bir alacak tahsil ediliyor.}$$

(Ortalama Vade 254 gün)

$$\text{7- Hazır Değerler Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ort. Hazır Değerler}} = \frac{310.000}{80.000} = 3,87$$

3.4.2. Factoring İşlemi Yapılması Durumundaki Finansal Durum

UĞUR A.Ş.'nin factoring işlemi yaptıktan sonraki bilanço ve gelir tablosu olmak üzere mali tabloları verilecek, daha sonra defter-i kebir hesapları gösterilecek ve mali tablolara ilişkin rasyolar belirtilecektir.

3.4.2.1. Factoring İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

31.11.2010 tarihinde Uğur A.Ş. Deniz Factoring A.Ş ile 30 günlük sözleşme yaparak kısa vadeli alacaklarını rücu edilemez esasa göre Deniz factoring firmasına devretmiştir. Bu sözleşmede Deniz factoring firması alacakların %80'ini peşin, kalan miktarı vade sonunda ödeyecek, %2 factoring komisyonu alacak ve %20 faiz oranı uygulayacaktır.

Bu örnekle ilgili olarak Uğur A.Ş ve Deniz factoring firmasının yapacağı yevmiye kayıtları şu şekilde olacaktır:

Factoring İşleminin Yapılması Durumunda Muhasebe Kayıtları

Satıcı firma alacağını Factoring şirketine devrettiğinde yapacağı muhasebe kaydı şu şekilde olur:

Factoring Komisyonu : %2

Faiz Oranı : % 20

Ön Ödeme Oranı : % 80

Ortalama Vade: 30 Gün

BSMV (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi): % 5

İşletme 100 000 TL'lik kısa vadeli alacağını factoring firmasına devretmiştir.

----- 31.11.2010 -----

120 Alıcılar	100000		
120.01.002 Deniz Factoring A.Ş			
	120 Alıcılar Hs.		100000
Alacakların Deniz Factoring A.Ş'ye devri			
----- / -----			

Factoring şirketi alacağın %80'ini peşin ödemektedir.

----- 31.11.2010 -----

100 Kasa Hs. 80000
120 Alıcılar Hs. 80000
120.01.002 Deniz Factoring A.Ş

----- / -----

Factoring Firmasından ön ödeme alınması:

Factoring Komisyonu : $80000 * 0,02 = 1600$ TL

Factoring Faizi ($80000 * 30 * 20$) / $36500 = 1315,06$ TL

BSMV (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi) : $1315,06 * 0,05 = 65,75$ TL

----- 31.12.2010 -----

780 Finansman Giderleri Hs 2980,81
780.01 Komisyon Gideri: 1600
780.02 Faiz + BSMV: 1380,81
120 Alıcılar Hs 2980,81
120.01.002 Deniz Factoring A.Ş

Faiz ve komisyon tahakkuku

----- / -----

Vade sonunda kalan 20000 TL factoring şirketi tarafından ödenecek. Bu işlem yapılırken 20000 TL'den finansman giderleri çıkarılıp kalan tahsil edilir.

----- 31.12.2010 -----

100 Kasa Hs 17019,19
120 Alıcılar Hs 17019,19

Deniz Factoring A.Ş. Bakiye ödenmesi

----- / -----

Factoring işleminin yapılması durumunda diğer yevmiye maddelerine ek olarak dönem sonunda aşağıdaki yevmiye kayıtları yapılacaktır.

----- 31.11.2010 -----

781 Yansıtma Hesabı 2980,81
780 Finansman Giderleri 2980,81
Finansman giderlerinin yansıtma hesabına devri

----- / -----
660 Kısa Vadeli Borç. Giderleri 2980,81
781 Yansıtma Hesabı 2980,81
Yansıtma hesabının genel yönetim giderleri hesabına devri

3.4.2.2. Factoring Sonrası Defter-i Kebir (Büyük Defterler)

B	100-Kasa	A	B	102- Bankalar	A	B	101- Alınan Çekler	A
----- -----		----- -----		----- -----		----- -----		----- -----
(1) 25.000			45.000			15.000		
(2) 80.000								
(3) 17019,19								

B	103- Verilen Çek. Ve Öd. Emir	A	B	120 Alıcılar	A	B	121- Alacak Sent.	A
----- -----		----- -----		----- -----		----- -----		----- -----
	5.000		(1) 130.000	(2) 100.000		120.000		
			(2) 100.000	(3) 80.000				
				(4) 2980,81				
				(5) 17019,19				

B	129- Şüp. Tic. Alack. Karşı.A	A	B	153- Ticari Mallar	A	B	157- Diğer Stoklar	A
----- -----		----- -----		----- -----		----- -----		----- -----
	30.000		200.000			5.000		

B	220- Alıcılar	A	B	221- Alack. Sent.A	A	B	240- Bağlı Menkul Kıymetler	A
----- -----		----- -----		----- -----		----- -----		----- -----
10.000			25.000			3.000		

B	242- İştirakler	A	B	245- Bağlı Ortaklıklar	A	B	250- Arazi ve	A
----- -----		----- -----		----- -----		----- -----		----- -----
2.000			1.000			15.000		

B 252- Binalar A ----- ----- 120.000	B 253- Tesis mak. Ve Cihaz. A ----- ----- 200.000	B 254- Taşıtlar A ----- ----- 75.000
B 255- Demirbaşlar A ----- ----- 10.000	B 257- Birk. Amort. A ----- ----- 35.000	B 260- Haklar A ----- ----- 30.000
B 261- Şerefiyeler A ----- ----- 30.000	B 300- Banka Kredileri A ----- ----- 30.000	B 309- Diğer Mali Borçlar A ----- ----- 5.000
B 320- Satıcılar A ----- ----- 60.000	B 321- Borç Sent. A ----- ----- 225.000	B 331- Ortaklara Borçlar A ----- ----- 15.000
B 400- U Vad. Banka Kredi. A ----- ----- 6.000	B 420- Satıcılar A ----- ----- 12.000	
B 421- Borç. Sent. A ----- ----- 18.000	B 340- Alınan sip. Avans.A ----- ----- 7.000	B 500- Sermaye A ----- ----- 795.600
B 501- Ödenmemiş Serm. A ----- ----- 250.000	B 520- His Send. İhraç Prim.A ----- ----- 3.000	B 540-Yasal Yedekler A ----- ----- 6.000
B 590- Dön. Net Karı A A ----- ----- 58.400	B 600- Yurtiçi Satışlar A ----- ----- 300.000	B 602- Diğer Gelirler ----- ----- 20.000

B 610- Satıştan İadeler A ----- ----- 5.000 2.000	B- 611- Satış İskontoları A ----- ----- 5.000	B 612- Diğer İndirimler A ----- -----
B 621- Sat. Tic. Mal. Mal.A ----- ----- 180.000	B 631- Paz. Satış. Dağ. Gid.A ----- ----- 20.000	B 632- Genel.Yön.Gid A ----- ----- 35.000
B 640- İşt. Tem. Gelir. A ----- ----- 1000	B 642- Faiz Gelirleri A ----- ----- 750	B 645- Men. Kıy. Sat. Karı A ----- ----- 750
B 653- Komisyon Gid.A ----- ----- 1500	B 660- Kısa Vad.Borç. Gid. A ----- ----- (1) 3.000 (2) 2980,81	B 691- Dön.Karı veYYK. A ----- ----- 14.600
B 692 Dönem Net Karı veya Zararı. A ----- ----- 58.400		

3.4.2.3. Factoring İşleminin Yapılması Durumunda Mali Tablolar

Factoring işleminin yapılması durumunda bilanço ve gelir tablosu aşağıda gösterilmiştir.

Tablo-12: UĞUR A.Ş.'nin Factoring İşlemi Yapması Durumundaki Bilanço

I. Dönen Varlıklar	502.019	III. KVK	335.000
A. Hazır Değerler	177.019	A. Mali Borçlar	35.000
Kasa	122.019	Banka Kredileri	30.000
Alınan Çekler	15.000	Diğer Mali Borçlar	5.000
Bankalar	45.000	B. Ticari Borçlar	285.000
(-) Verilen Çekler	-5.000	Satıcılar	60.000
B. Ticari Alacaklar	120.000	Borç Senetleri	225.000
Alıcılar	30.000	C. Diğer Borçlar	15.000
Alacak Senetleri	120.000	Ortaklara Borçlar	15.000
Şüp. Alacaklar Karş.(-)	-30.000	IV. UVYK	43.000
C. Stoklar	205.000	A. Mali Borçlar	6.000
Ticari Mallar	200.000	Banka Kredileri	6.000
Diğer Stoklar	5.000	B. Ticari Borçlar	30.000
II. Duran Varlıklar	486.000	Satıcılar	12.000
A. Ticari Alacaklar	35.000	Borç Senetleri	18.000
Alıcılar	10.000	C. Alınan Avanslar	7.000
Alacak Senetleri	25.000	Alınan Sipariş Avansları	7.000
B. Mali Duran Varlıklar	6.000	V. Özkaynaklar	545.600
Bağlı Menkul Kıymetler	3.000	A. Ödenmiş Sermaye	545.600
İştirakler	2.000	Sermaye	795.600
Bağlı Ortaklıklar	1.000	Öd. Sermaye (-)	-250.000
C. Maddi Duran Varlıklar	385.000	B. Sermaye Yedekleri	3.000
Arazi ve Arsalar	15.000	Hisse Senedi İhraç Primi	3.000
Binalar	120.000	C. Kar Yedekleri	6.000
Tesis Makine ve Cihazlar	200.000	Yasal Yedekler	6.000
Taşıtlar	75.000		
Demirbaşlar	10.000	Geçmiş Dönem Karı	55.419,19
Birikmiş Amortismanlar (-)	-35.000		
D. Maddi Olmayan Duran Varl.	60.000		
Haklar	30.000		
Şerefiye	30.000		
AKTİF TOPLAM	988.019	PASİF TOPLAM	988.019

Tablo-13:UĞUR A.Ş.'nin Factoring İşlemi Yapması Durumundaki Gelir Tablosu

A- BRÜT SATIŞLAR	
1-)Yurt İçi Satışlar	300 000
2-)Yurt Dışı Satışlar	-
3-)Diğer Gelirler	20 000
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ	
1-)Satıştan İadeler (-)	(3000)
2-)Satış İskontoları (-)	(5000)
3-)Diğer İndirimler (-)	(2000)
4-)Net Satışlar	310 000
C- SATIŞLARIN MALİYETİ	
1-)Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(180 000)
I Brüt Satış Karı	130 000
D- FAALİYET GİDERLERİ	
1-)Ar-Ge Giderleri	-
2-)Paz. Sat. Dağ. Giderleri	(20 000)
3-)Genel Yönetim Giderleri	(35 000)
II Faaliyet Karı\Zararı	75 000
E-DİĞER FAAL. OLAĞAN G/K	
1-)İştirak. Temettü Gelirleri	1000
2-)Faiz Gelirleri	750
3-)Menkul Kıymet Satış Karları	750
F- DİĞER FAAL. OLAĞAN GİD/Z	
1-)Komisyon Giderleri (-)	(1500)
G- FİNANSMAN GİDERLERİ	
1-)Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(5980,81)
III Olağan Kar	70 019,19
H- OLAĞAN DIŞI G/K	-
I- OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR	-
IV. Dönem Karı veya Zararı	70 019,19
İ- DÖNEM NET KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜK.KARŞ.	
1-)Dönem Net Karı	70 019,19
2-)Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılığı (-)	(14 600)
V. Dönem Net Karı	55 419,19

3.4.2.4. Factoring İşleminin Yapıldığı Durumdaki Rasyolar

1- Likidite Oranları

$$\text{a- Cari Oran} = \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

$$\text{Cari Oran} = \frac{502.019}{335.000} = 1.49$$

$$\text{b- Asit- Test Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıklar-Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

$$\text{Asit-Test Oranı} = \frac{502.019-205.000}{335.000} = 0.88$$

$$\text{c- Nakit Oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler + Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar}}$$

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{177.019+0}{335.000} = 0.52$$

2- Karlılık Oranları

$$\text{a- Net Kar Marjı} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{55.419,19}{310.000} = 0.17$$

$$\text{b- Faaliyet Karlılığı} = \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}} = \frac{75.000}{310.000} = 0.24$$

$$\text{3- Aktifler Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Toplam Aktifler}} = \frac{310.000}{988.019} = 0,31$$

$$\text{4- Dönen Varlık Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Dönen Varlıklar}} = \frac{310.000}{502.019} = 0,61$$

$$5- \text{ Alacak Devir Hızı} = \frac{\text{Kredili Satışlar}}{\text{Ortalama Ticari Alacaklar}} = \frac{310.000}{150.000} = 2,06$$

Şirket yılda 2,06 defa alacaklarını tahsil ediyor.

$$6- \text{ Alacakların Tahsil Süresi} = \frac{365}{2,06} = 177,1 \text{ günde bir alacak tahsil ediliyor. (Ortalama Vade 177 gün)}$$

$$7- \text{ Hazır Değerler Devir Hızı Oranı} = \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ort. Hazır Değerler}} = \frac{310.000}{177,019} = 1,75$$

3.4.3. Factoring İşlemi Öncesi ve Sonrası Rasyoların Karşılaştırılması

Tablo-14:Factoring Öncesi ve Factoring Sonrası Rasyoların Karşılaştırılması

	<u>Factoring Öncesi</u>	<u>Factoring Sonrası</u>
1-) Cari Oran.....		
<i>Dönen Varlıklar/Kısa Vad. Yab. Kay.</i>	1,51	1,49
2-) Asit-Test Oranı.....		
<i>Dönen Var.-Stoklar/Kısa Vad.Yab.Kay.</i>	0,89	0,88
3-) Nakit Oranı.....		
<i>Hazır Değ-Menkul Kıy/Kısa Vd.Yab.Kay.</i>	0,24	0,52
4-) Net Kar Marjı.....		
<i>Net Kar/Net Satışlar</i>	0,19	0,17
5-) Faaliyet Karlılığı.....		
<i>Faaliyet Karı/Net Satışlar</i>	0,24	0,24

6-) Aktifler Devir Hızı Oranı.....		
<i>Net Satışlar/ Toplam Aktifler</i>	0,31	0,31
7-) Dönen Varlık Devir Hızı Oranı		
<i>Net Satışlar/ Dönen Varlıklar/</i>	0,61	0,61
8-) Alacak Devir Hızı.....		
<i>Kredili Satışlar/Ortalama Ticari Alacaklar</i>	1,24	2,06
9-) Alacakların Tahsil Süresi...	294,3	177,1
10) Hazır Değerler Devir Hızı Oranı.....		
<i>Net Satışlar/Ort. Hazır Değerler</i>	3,87	1,75

Cari Oran, işletmenin genel likidite durumunu yansıtarak işletmenin net çalışma sermayesinin yeterli olup olmadığını ortaya koymaktadır. İşletmelerde cari oranın payını oluşturan dönen varlıkların, paydada yer alan kısa vadeli yabancı kaynaklardan fazla olması istenir. Cari oranın birden büyük olması işletmenin ödeme gücünün emniyetli olduğunu göstermekte, oranın 2 olması için işletmeler açısından yeterli görülmektedir. Factoring öncesi cari oranımız 1,51 iken factoring sonrası cari oranımız küçük bir miktarda azalarak 1,49 olmuştur. Factoring sonrası cari oran büyük miktarda değişmemiş 1 ile 2 arasındaki düzeyini muhafaza etmiştir.

Asit-Test Oranı: Asit-test oranı işletmenin her 1 TL için ne kadar süratle paraya çevrilebilen likit dönen varlığı olduğunu gösterir. Dönen varlıklar arasında yer alan stoklar kaleminin paraya çevrilmesi, stok devir hızına bağlı olmakla birlikte, genelde diğer dönen varlık unsurlarına göre paraya çevrilmesi daha uzun bir süreyi gerektirdiğinden, likidite durumunun analizinde dönen varlık toplamından çıkartılması uygun görülmektedir. Asit-test oranının 1 olması yeterli sayılmaktadır. Ancak oranın 1'den küçük olması veya eşit olması likidite durumunun iyi veya kötü olduğunun göstergesi değildir. Önemli olan alacaklarını tahsilde güçlüklerle karşılaşmış ve karşılaşmadığıdır. Factoring öncesi asit-test oranımız 0,89 iken factoring sonrası çok düşük miktarda bir azalma olmuş ve oran 0,88'e

düşmüştür. Alacaklarımızı factoring yoluyla karşıladığımız için, oran 1'den düşük olsa da likidite durumunun kötü olduğu anlamına gelmemektedir.

Nakit Oran, işletmenin elindeki mevcut hazır değerleri ile kısa vadeli borçların ne ölçüde karşıladığını ölçmekte kullanılan bir orandır. Oran işletmenin acil para durumunu yansıtmaktadır. Oranın 0,20'nin altına düşmemesi arzulanmakta, çünkü böyle bir durumda işletmenin para durumunda sıkışıklık yaşayacağı düşünülmektedir. Oranın çok fazla olması ise işletmede nakit fazlasının olduğunu göstermekte, paranın hareketsiz bırakıldığını ifade etmektedir. Factoring öncesi oranımız 0,24 iken factoring sonrası elimizdeki nakit miktarının artmasıyla oran 0,52'ye yükselmiştir. İşletmenin elindeki alacaklarının paraya çevrilerek nakte dönüştürülmesi ve oranın yükselmesi işletmenin acil işlerde kullanacağı para durumunu artırdığından işletme açısından olumludur.

Net Kar Marjı Oranı, söz konusu oran işletmenin net rantabilitesi hakkında bilgi verir. Bu oranda, işletmenin kuruluş amacı dışında kalan faaliyetlerinden doğan tüm faaliyet dışı gelir ve kar unsurları ile faaliyet dışı gider ve zarar unsurları dikkate alınmış bulunmaktadır. Oran net karın satışlar içindeki payını göstermektedir. Factoring öncesi oranımız 0,19 iken factoring sonrası oranımız 0,17'ye düşmüştür. Karın bir miktar düşmesine bağlı olarak oran da düşmüştür.

Faaliyet Karlılığı Oranı, iş hacmi rantabilitesi olarak adlandırılan bu oran, bir firmanın esas faaliyetinin ne ölçüde karlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle anılan oranın yüksek olması ve yükselme eğilimi göstermesi işletmeden yana yorumlanacak bir gelişmedir. Factorin öncesi ve factoring sonrası ilgili oran değişmemiş ve 0,24 seviyesinde yer almıştır.

Aktifler Devir Hızı Oranı, işletmenin sahip olduğu tüm varlıkların verimliliğinin ölçümünde kullanılan bir orandır. Factoring öncesinde ve factoring sonrasında toplam aktifler devir hızı oranı değişmemiş oran 0,31 olarak kalmıştır. Oranın düşük olması, işletmenin tam kapasite ile çalışmadığını gösterir.

Dönen Varlık Devir Hızı Oranının, yüksek olması dönen varlıkların verimliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Oranın düşük olması ise işletmede dönen varlıklarda bir aşırılık olduğunu, stok ve alacakların devir hızının yavaş olduğunu veya mali kaynakların

geçici yatırımlar için kullanıldığını gösterebilir. Factoring öncesinde ve factoring sonrasında dönen varlıklar devir hızı oranı değişmemiş oran 0,61 olarak kalmıştır

Alacak Devir Hızı Oranı, söz konusu oran belirli bir dönemdeki kredili satış tutarının, hesap dönemi sonunda ticari alacaklar tutarına ve aylık ortalama ticari alacak miktarına bölünmesi ile elde edilir. Alacak devir hızı, alacakların tahsil ve tedavül yeteneğini gösteren bir orandır. Alacak devir hızının artışı, işletmenin lehine yorumlanan bir gelişme olup, işletmenin sermayesini alacaklara nispeten az miktarda bağladığını göstermekte, alacak devir hızının azalması ise, işletme sermayesinin büyük bir bölümünün alacaklara tahsis edildiğini ifade etmektedir. Factoring öncesi oran 1,24 iken factoring sonrası 2,06'ya yükselmiştir. Bu durum işletmenin daha az miktarda sermayesini alacaklara bağladığını göstermekte olup işletme açısından olumlu bir gelişmedir.

Alacakların Tahsil Süresi, işletmenin müşterilerinden olan alacakların tahsil olanaklarını göstermektedir. Factoring öncesi işletme 294 günde bir alacaklarını tahsil ederken, factoring sonrası 177 günde bir alacaklarını tahsil etmeye başlamıştır. Ortalama vade factoring sonrası 177 gündür.

Hazır Değerler Devir Hızı Oranı, kasa, banka, pullar, çekler, kuponlar gibi kalemlerin belli bir dönemde satış hasılatı ile kaç ayda karşılandığını gösteren bir orandır. Oran, iş yapma güdüsü ile işletmede tutulacak hazır değerlerin saptanmasında yardımcı bir orandır. Factoring öncesi oran 3,87 iken, factoring sonrası oran işletmenin hazır değerlerinin artması üzerine 1,75'e düşmüştür. Oranın düşmesi işletme açısından uygundur.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Küreselleşmenin hızla artmasıyla birlikte firmalar rekabet edebilmek ve konumlarını güçlendirebilmek için hem yurt içinde hem de yurt dışında aktif bir şekilde rol almak zorunda kalmışlardır. Firmaların rekabet edebilmede en önemli aracı nakit sıkıntısı içine girmemeleridir. Firmalar nakit sıkıntısına düşüp alacaklarını tahsil edemediklerinde alternatif bazı finansman kaynaklarına başvurular. Günümüzde yoğun bir uygulama alanı bulan bu kaynaklardan birisi de factoring'tir.

Factoring kredili satışlar yapan firmaların, bu satışlarından doğan alacak haklarının "factoring şirketi" tarafından taraflar arasında imzalanan bir factoring sözleşmesi ile satın alınması esasına dayanır. Factoring işlemi ile factoring şirketi, satıcı firmaya finansman hizmetinin dışında peşin ödemede bulunarak bütün alacaklarını satın alır, alacakları takip ederek vadesinde tahsil edilmesini sağlar, bu alacaklara ilişkin muhasebe ve defter kayıtlarını tutar ve potansiyel müşterilerin finansal yapıları hakkında bilgi toplama gibi hizmetler sağlar.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan bir yöntem olan Factoring ile firmanın nakit ihtiyacı giderilmekte ve nakdin işletme sermayesinde kullanılması sağlanmaktadır. Firmalar alacaklarını zamanında tahsil ettiklerinde ürünlerini nakde dönüştürebilirler. Alacakların geç tahsil edilmesi işletmeye gelen nakit akımını yavaşlatmakta ve bu da firmada sorunlara neden olmaktadır. Bu durumda factoring firmaya nakit akışı sağlayarak nakit aksaklığını ortadan kaldırmaktadır.

Factoring'in en önemli özelliği ihracatçının factor'le bir satış anlaşması imzalayarak, mal ve hizmetlerin satın alınmaması gibi riskleri factor kuruluşu devredebilmesidir. İthalatçı ödemesini factor'e yapar. Factor kredi risklerini değerlendirir ve fonları toplar. Factor, ihracatçı kuruluşu kredi yönetim hizmeti verir. İhracatçı factoring ile riskleri minimize ederek satışlarını gerçekleştirir.

Factoring'in tarihçesinin Fenikeliler'e kadar dayandığı ileri sürülmektedir. Kullanıcısına bazı olanaklar sağlayan bir finansal teknik olarak 14'üncü yüzyılda İngiltere'de factoring uygulamalarından yararlanılmıştır. İngiliz yünlü kumaş dokuma fabrikalarının Amerika'daki satış temsilcileri, Kuzey Amerika tekstil piyasasında bu tekniği

uygulayarak 1830'larda İngiliz tekstil endüstrisinin süratle gelişmesini sağlamışlar daha sonra faaliyetlerini tekstil dışı (gıda maddeleri, mobilya vb.) alanlara da yaymışlardır. Modern anlamda ise ABD'de ilk kez 1920'li yıllarda başlatılan factoring faaliyetleri 1970'li yıllardan sonra giderek yaygınlaşmış olup, ABD ve Avrupa ülkelerinde geniş çapta uygulama alanı bulmuştur. Günümüzde bu finansman tekniği, gelişmekte olan ülkelerde de kullanılmaya başlanmıştır. Birçok ülkede 1950'li yıllardan bu yana modern anlamda hizmet veren factoring kuruluşlarının önemli bir kısmı büyük banka ve finans kurumlarının katılımıyla kurulmuştur. Bazı Avrupa ülkelerinde (İtalya, İspanya ve İsveç) bu konuda yasal düzenlemeler mevcut değilken, bazı Avrupa ülkelerinde (Almanya ve Fransa) yasal düzenlemeler bulunmaktadır.

Ülkemizde ise 1980'li yıllardan sonra uygulanmaya başlanan liberal politikalar ve yeniden yapılanma süreci, ekonominin dışa açılmasını sağlamış ve bir rekabet ortamı ortaya çıkarmıştır. Factoring'le ilgili ülkemizde ilk uygulama 1988'de İktisat Bankası'nın Facto Finans şirketini kurması ile başlamış ve 1990 yılında Türkiye Kalkınma Bankası factoring departmanını kurarak bu konuda faaliyet gösteren ikinci kuruluş olmuştur.

Factoring şirketleriyle ilgili ilk yasal düzenleme 1983 yılında "Ödünç Para Verme İşleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname"de yer almıştır. 1994 yılında ise factoring işlemlerine ilişkin yasal düzenleme 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle yapılmıştır. 1994 yılında çıkarılan 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'den sonra aynı yıl Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmelik factoring sektörünün hukuki alt yapısını oluşturması yönünden önemlidir.

01.01.2006 tarihine kadar Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik gereği Hazine Müsteşarlığı tarafından düzenlenmiş olan finansal kiralama, finansman ve factoring şirketlerinin denetim ve gözetimine ilişkin yetki ve sorumluluk, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 93 ve 168. maddeleri uyarınca 01.01.2006 tarihinden itibaren Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devredilmiştir.

01.01.2006 tarihinden sonra Hazine Müsteşarlığı tarafından gözetim ve denetimi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na devredilen 93 şirketin bazılarının lisansı iptal edilerek şirket sayısı 2010 yılı Nisan ayı itibarıyla 76'ya düşmüştür. Yurtiçi piyasada

şirketler hakkında yeterli bilgi sağlanacak bir bilgi bankasının olmaması factoring hizmetlerinin iç piyasada istenilen biçimde yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır.

Dünya’da factoring işlemleri giderek yaygınlaşmaktadır. Factoring’in en yaygın olduğu kıtalar Avrupa ve Asya kıtalarıdır ki işlem hacimleri 2009 yılı itibariyle sırasıyla 876,649 milyon Euro ve 209,991 milyon Euro olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde ise 2009 yılı itibariyle 20,28 milyon Euro factoring hacmi oluşmuştur. Türkiye’deki factoring işlemlerinin büyük çoğunluğu yerel factoring işlemlerinden oluşmaktadır. 2008 yılında toplam factoringin %83,8’i yurt içi factoring işlemi olarak gerçekleşmiştir

Türkiye’de yurtdışı factoring işlemleri toplam işlem hacminin %70’ini oluşturmaktadır. Ülkemizde sektörler bazında factoring işlemleri incelendiğinde ağırlıklı olarak tekstil sektörünün olduğu görülmektedir. Tekstil sektörünü demir çelik, otomotive ve hazır giyim izlemektedir. Dünyadaki uygulamanın aksine factoring işleminin ülkemizde uluslararası ağırlıklı olmasının nedeni factoringin özellikle dışa açılma çabasındaki işletmelere yardımcı olabilecek bir hizmet olarak sunulmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca yurtiçi piyasada şirketler hakkında yeterli bilgi sağlayacak bir bilgi bankasının olmaması factoring hizmetlerinin iç piyasada istenilen biçimde yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır.

Factoring işleminin işletmenin mali tablolara olan etkisi değerlendirildiğinde; factoring işleminin diğer rasyoları etkilemekle birlikte en çok nakit oranı, alacak devir hızı, alacakların tahsil süresi ve hazır değerler devir hızı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. İşletme yaptığı factoring işlemiyle elindeki alacak senetlerini paraya çevirmekte ve nakit sıkıntısını gidererek likiditesini artırmaktadır. Ayrıca alacaklarını güvence altına alarak hem ileride oluşabilecek kur riskinden hem de alacaklarını tahsil edememe riskinden factoring sayesinde korunmaktadır. Üçüncü bölümde yapılan factoring işlemi sonucunda işletmenin alacak devir hızı oranı artmış, işletme sermayesinin daha az bir kısmını alacaklara bağlamıştır. Factoring işlemi sonucunda işletme 294,3 günde bir alacaklarını tahsil ederken, factoring sonrası 177,1 günde alacaklarını tahsil etmeye başlamıştır. Factoring sonrasında işletmenin elindeki mevcut hazır değerleri ile kısa vadeli borçların ne ölçüde karşıladığını gösteren nakit oranı artış göstermiştir. İşletmenin nakit oranının artmasıyla acil işlerde

kullanacağı para durumunu artmış olacağından bu durum işletme açısından olumludur. Factoring sonrasında kasa, banka, pullar, çekler, kuponlar gibi kalemlerin belli bir dönemde satış hasılatı ile kaç ayda karşılandığını gösteren oran olan hazır değerler devir hızı oranı azalış göstermiştir. İş yapma güdüsü ile işletmede tutulacak hazır değerlerin saptanmasında yardımcı olan bu oranın düşmesi işletme açısından uygundur.

Sonuç olarak factoring işlemi ile, ihracatçılar yeni pazar ve yeni müşterilere güvenli bir şekilde ulaşarak ülke ihracatının artışına katkıda bulunacaklar, factoring sisteminin getirdiği açık hesap ve vadeli satış imkanı ile rekabet şanslarını arttıracaktır. Factoring sayesinde, alacakların ödenmeme riski ve tahsilat problemleri firmaların sırtından alınarak, yöneticilerin üretim, kalite artırma, pazarlama ve organizasyon gibi asıl amaçlara yönelmeleri sağlanacaktır. Vadeli işlemlerde uygulanan vade farkı, fiyat artışlarına yol açmakta ve enflasyonu körüklemektedir. Factoring işlemlerinin maliyeti vade farkı maliyetlerinden daha az olduğundan, factoring'in yaygın uygulanış maliyetleri, nihai fiyatları düşürücü bir etki yaratacaktır. Factoring'in diğer bir katkısı ise, satıcılara peşin satış, alıcılara vadeli alış yapabilme imkanının yaratılmasıdır. Bu yolla canlanan ticari hayatta daha çok üretim yapılarak daha fazla istihdam yaratılacaktır. Factoring mal ve hizmet alışverişinden doğan borç/alacak ilişkilerini satıcı alıcı açısından kolaylaştırmakla kalmayıp, yeni pazar ve yeni müşteri sayısını arttırarak, iç ve dış ticaret hacminin gelişmesine neden olacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

I. KİTAPLAR

AKGÜÇ, Öztin, **Finansal Yönetim**, Muhasebe Enstitüsü Yayın No:65, İstanbul, 1998.

AYDIN, Nurhan, **Finansal Yönetim**, Birlik Ofset, 1. Baskı, Eskişehir, 2003.

AYDIN, Nurhan, & BAŞAR, Mehmet, & COŞKUN, Metin, **Finansal Yönetim**, Genç Copy Center, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Eskişehir, Eylül, 2007.

APAK, Sudi, **Uluslararası Finansal Teknikler**, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Eylül 1992.

BEDESTENCİ, H. Çetin, & CANITEZ, Murat, **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar**, Gazi Kitabevi, 3. Baskı, Ocak 2004.

BEDESTENCİ, H. Çetin, & CANITEZ, Murat, **Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamaları**, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006.

CEYLAN, Ali, **Finansal Teknikler**, 4. Baskı, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2002.

CEYLAN, Ali, & KORKMAZ, Turhan, **İşletmelerde Finansal Yönetim**, Gözden Geçirilmiş Dokuzuncu Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2006.

CİVAN, Mehmet, **Finansal Hesaplar**, Gazi Kitabevi, Ankara, Şubat 2004.

ÇAPANOĞLU, Mustafa Birol **Türkiye ve Dış Ülkelerde Sermaye Piyasası Özelleştirme Uygulamaları ve Menkul Kıymet Borsaları**, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1993.

ÇOLAKOĞLU, Mustafa H., **Kobi Rehberi**, KOSGEB Başkanlığı, Teknoloji Destek Süreçleri Yöneticisi, TOBB Genel Yayın No Genel: 359-Pm:2, Yorum Matbaacılık, Nisan 2002.

DİNÇER, Ömer, FİDAN, Yahya, **İşletme Yönetimine Giriş**, Beta Yayıncılık, 5. Baskı, İstanbul, Ekim 1999.

Factoring Derneği, **Factoring Derneği El Kitabı**, Ek 7.

ERDOĞAN, Niyazi, **Uluslararası İşletmelerde Mali Risk ve Yönetimi & Çağdaş Finansman Teknikleri**, 2. Basım, Kent Matbaacılık, İstanbul, Aralık 1995.

İNAL, Zehra, **Factoring Uygulamaları Ve İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkisi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, 2006.

İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, **100 Soruda Dış Ticaret**, Ekim 2006.

İzmir Ticaret Odası, **Kobi Finansman Kaynakları**, İzmir Ticaret Odası Yayını, İzmir, 1999.

KIRMAN, Ahmet, **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**, Genişletilmiş ve Tamamı Yenilenmiş 2. Baskı, Ankara 2001.

MELEMEN, Mehmet S., ARZOVA, Burak, **Uluslararası Ticaret Alternatif Finansman Teknikleri ve Muhasebeleştirilmesi Ticari Yazışma Örnekleri**, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2000.

ÖZAKMAN, Cumhur, **Factoring Sözleşmeleri**, İ.Ü. Yayınları, İstanbul 1999.

ÖZDEMİR, Muharrem, **Finansal Yönetim**, 2. Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1999.

PARASIZ, İlker, **Para Banka ve Finansal Piyasalar**, Ezgi Kitabevi, 5. Baskı, Ekim 1994.

ŞAHİN, Arif, **İhracata Yönelik Finansman Araçları**, İGEME İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Aralık 2004, <<http://www.scribd.com/doc/6867685/hracata-Yonelik-Finansman-Araclar>>, (14.02.2009).

ŞAHİN, Cumhur, **Alacakların Yönetiminde Factoring'in Belirleyicileri ve Eskişehir'deki Kobilere Yönelik Bir Uygulama**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, 2006.

TOROSLU, M. Vefa, **Factoring İşlemleri ve Muhasebesi**, Beta Basım Yayım, 1. Baskı, Ocak 1999, İstanbul.

USTA, Öcal, **İşletme Finansı ve Finansal Yönetim**, Beta Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, 2003.

TEKİNALP, Gülören, & TEKİNALP, Ünal, **Bankalar ve Finansal Kurumlar Mevzuatı, ve 4389 Sayılı Yeni Bankalar Kanunu'nun Ana Çizgileriyle Açıklaması**, 2. Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2000.

Toprak Factoring, **Factoring Bilgi Kitabı**, 2000.

TOROSLU, M. Vefa, **Factoring İşlemleri ve Muhasebesi**, Beta Basım, Beta Basım Yayım, Ocak 1999, İstanbul.

TUNCER, Selahattin, **Vergi Hukuku ve Uygulaması**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, Mart 2003.

UYANIK, Yüce **Factoring Derneği El Kitabı**, Factoring Derneği, Ek 7,1997.

YAVUZ, Mustafa **İhracatta Alternatif Finansman Teknikleri**, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Araştırma Geliştirme Başkanlığı, Ocak 2008.

II. MAKALE, TEBLİĞ, BİLDİRİ ve RAPORLAR

ARI, Erdin, “Türkiye’de Küçük İşletmelere Yönelik Olarak Finansal Kiralama ve Faktoring”, Editör: Tamer Müftüoğlu, **Türkiye Esnaf-Sanatkar ve Küçük Sanayi Araştırma Enstitüsü (TES-AR), Modern Finansman Araçlarının Esnaf-Sanatkar ve Küçük İşletmeler Açısından Değerlendirilmesi**, TES-AR Yayınları No:6, Ankara, 1992.

ARSLAN, Cenk Murat “Factoring Uygulaması ve Hukuki Boyutu”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl 1991, Sayı 121.

CONKAR, Kemalettin, “Küçük ve Orta Boy İşletmelere Katkıları Açısından Factoring”, **Çukurova İİBF Dergisi**, Cilt:4, Sayı:1, 1993.

CONKAR, Kemalettin, KURT, Ali Kemal, “Kayseri’deki Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Factoring’den Yararlanmaları Üzerine Bir değerlendirme”, **1. Orta Anadolu Kongresi, Kobilerin Finansman ve Pazarlama Sorunları**, Nevşehir, 18-21 Ekim 2001.

DEMİR, Volkan, SİPAHİ, Barış, “Satıcı Firmalar (Factor Kullananlar) Açısından Factoring İşlemlerinin Finansman ve Muhasebe Boyutuyla İncelenmesi”, <<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/53MaliCozum/18%20%2053%20VOLKAN%20DEM%C4%B0R%20&%20BARI%C5%9E%20S%C4%B0PAH%C4%B0%20.doc>>, (10.01.2009).

EMEN, İsmail, “Factoring”, **Mali Dünyamızın Yeni Kavramları Factoring, Leasing, Forfaiting, Futures ve Options**, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, Mayıs 1993.

ERKAN, Mehmet, “Fon Kaynakları”, <<http://www2.aku.edu.tr/~mehmeterkan/sayfalar/fonkay.ppt#16>>, (15.01.2009)

EROL, Ahmet, “Factoring Sözleşmelerinin Damga Vergisi Karşısındaki Durumu”, **Mükellefin Dergisi**, Sayı 78, Haziran 1999.

GLINAVOS, Ioannis, “An Introduction to International Factoring & Project Finance”, **Munich Personal RePec Archive**, <<http://mpa.ub.uni-muenchen.de/854/>>, (20.02.2009).

GÖNEN, Seçkin, “Bir Finansman Aracı Olarak Factoring Sistemi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Vergi Sorunları**, Sayı 206, Kasım 2005.

İktisadi Araştırmalar Vakfı, **Factoring Sektörü ve Uygulamaları**, Seminer, Açılış, Tebliğ, Panel, İstanbul 2006, Derleyen Y. Temel Enderoğlu, <<http://www.iav.org.tr/i/pdf/factoring.pdf>>, (10.03.2009).

İzmir İktisat Kongresi, **Türk Mali Sektörü Raporu**, Mali Piyasalar Çalışma Grubu 2004, <http://www.tbb.org.tr/turkce/duyurular/iktisat_kongresi/Mali%20Sektor%20%20Raporu.pdf>, (10.02.2009).

KAŞLIOĞLU, Özcan, “Türkiye’de Factoring ve Factoring Sektörü”, **Finans Sisteminde Yeni Yönelimler Türk Finans Piyasalarının Bugünü ve Geleceği**, Editör: K. Batu Tunay, Beta Basım, İstanbul, Mart 2001.

KOCAMAN, Ünal “Dünyada ve Türkiye’de Factoring”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl 1991, Sayı 121.

KOSGEB, **Ekonomik ve Finansal Göstergeler**, Derleyen, Sebahat Özkan, Ayşegül Çelik, Finansman Daire Başkanlığı Kobi Finansal Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara, Şubat 2008.

KUNTALP, Erdem, “Türkiye’de Factoring’in Esasları ve Uygulaması”, **Factoring Derneği Semineri**, İstanbul, 1996.

KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray “Factoring”, <<http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/finpazcarsamba8.doc>>, (10.04.2009).

ONURSAL, Erkut, “Dış Ticaretin Finansmanında Factoring ve Factoring’in Hukuki Çerçevesi”, **Dış Ticaret Dergisi**, Yıl.6, Sayı.22, Temmuz 2001.

SAKLAVICI, Çilem, “Finansman Yöntemlerinden Factoring”,**Eskişehir Barosu Dergisi**, 2 Ağustos 2003.

ÖZDEMİR, Zekai, “Dış Ticaret Finansman Tekniklerinden Faktoring ve Forfaiting İşlemleri”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** (10) 2005/2.

ÖZYURT, Cemil, “Factoring’in Sağladığı Avantajlar”, **Dünya Gazetesi**, 14 Ocak 1997.

TOROSLU, M. Vefa, “Factoring İşlemleri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 227, Temmuz 2000.

TOROSLU, M. Vefa, “Factoring İşlemlerinde Satıcı Firma Açısından Muhasebe Uygulamaları”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı 225, 2000.

TOROSLU, M. Vefa, “Türkiye’de Factoring Mevzuatı”, <archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/43MaliCozum/10MVefaToroslu61.doc>, (10.03.2009).

III. DİĞER KAYNAKLAR

Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu, <www.bddk.org.tr>, (20.04.2009).

Borçlar Kanunu, “162-172. Maddeler”, <<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/407.html>>, (15.02.2009).

BDDK, **Finansal Piyasalar Raporu**, Aralık 2009, Sayı:16, s.55, <http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRAral%C4%B1k2009.pdf>, (24.04.2010).

Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:44), <http://www.maliye.gov.tr/mm/yozyatdef_muh_md/duyurular/damga.teb.44.htm>, (20.02.2009).

Debt Factoring And Invoice Discounting: The Basics, <<http://www.businesslink.gov.uk/bdotg/action/detail?r>>, (15.01.2009).

Factoring Derneği, “Dünya Factoring Pazarı”, <<http://www.factoringdernegi.org.tr/detail.php?sID=9>>, (10.04.2010).

Factoring Derneği, “Konsolide BDDK Raporları”, <<http://www.factoringdernegi.org.tr/detail.php?sID=8>>, (24.04.2010).

FactoringMaliyeti, <<http://www.tekstilfactoring.com.tr/Pages.jsp?ContentId=TFFactoringinMaliyeti&LanguageCode=TR>>, (10.01.2009).

Factoring Turnover By Country, Factors Chain International-Statistic, <http://www.factors-chain.com/?p=ich&uli=AMGATE_7101-2_1_TICH_L470153550>, (10.03.2009).

Factors Chain International, “What Is International Factoring”, <www.factors-chain.com>, (10.02.2009).

Factors Chain International, **Annual Review 2008**, <<http://factors-chain.com>>, (15.02.2009).

Factors of Chain International, “What Are The Benefits Of International Factoring?”, <www.factors-chain.com>, (10.02.2009).

FCI, Accumulative Factoring Turnover, <http://www.factors-chain.com/?p=ich&uli=AMGATE_7101-2_1_TICH_L1038928399>, (15,04.2010).

FCI, Total Factoring Volume by Country <http://www.factors-chain.com/?p=ich&uli=AMGATE_7101-2_1_TICH_L373617428>, (10.02.2009).

FCI, <<http://www.factors-chain.com>>, (15.02.2009).

Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısı, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/4345finansal_kiralama_kanun_tasarisi.pdf>, (15.02.2009).

“Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanun Taslağı”, <http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Mevzuat/Duzenleme_Taslaklari/4345finansal_kiralama_kanun_tasarisi.pdf>, (10.04.2009).

Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik”, <<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27180.html>>, (15.04.2009).

Finansal Kiralama Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik, 10 Ekim 2006 Salı, 26315 Sayılı Resmi Gazete, <http://www.alomaliye.com/ekim_06/finansal_kiralama_von.htm>, (15.02.2009).

İş Faktoring, “Faktoring’in Sunduğu Hizmetler”, <<http://www.isfactoring.com.tr/SSS.htm>>, (20.01.2009).

İthalat Factoringi, <<http://www.stratejifactoring.com/ihracatfactoringi.asp>>, (10.02.2009).

KDV Mükteza Örnekleri, <<http://www.ivdb.gov.tr/Mukteza/kdv/3593.htm>>, (10.05.2010).

Şeker Factoring, “Factoring’in İşleyişi”, <<http://www.sekerfactoring.com/factoringisleyisi.htm>>, (15.01.2009).

TDK, Büyük Türkçe Sözlük, <<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=Factoring&ayn=tam>>, (20.02.2009).

TÜRMOB, “Sirküler Rapor Kitapları-Kira Gelirlerinin Vergilendirilmesi ve Beyanı”, <www.turmob.org.tr>, (10.04.2009).

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Paneli, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 55, 2005, <<http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi55/bkpanel.pdf>>, (15.02.2009).

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (21.06.2006 Tarih, 26205 Sayılı T.C. Resmi Gazete).